

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 1029

Deniz iş kanunu tasarısı ile İzmir Milletvekili Saim Kaygan ve 11 arkadaşının Deniz iş kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/562, 2/314)

T. C.

Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71-1533/4600

7 . 10 . 1963

Millet Meclisi Başkanlığına

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 25 . 9 . 1963 tarihinde kararlaştırılan «Deniz iş kanunu tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Ismet İnönü
Başbakan

GEREKÇE

1954 yılında kabul edilerek yürürlüğe giren 6379 sayılı Deniz İş Kanununun bu süre içinde uygulanması sonucunda bâzı hükümlerinin tatbikatta aksaklık gösterdiği, bâzı hükümlerin müeyyidesizlik veya müeyyidelerinin etkisizliğinden ötürü tam ve kâmil bir şekilde uygulanamadığı görülmüştür.

Ayrıca bu süre içinde gemi adamlarıyla bunların işverenleri arasındaki münasebetleri arasındaki münasebetlerde de bir yanda büyük gelişme ve değişiklikler meydana gelmiş ve bu durum deniz iş alanındaki konvansiyonlarda mevcut uluslararası normların da Deniz İş Kanununa ithalini mümkün kılmıştır.

Yukardaki esaslar göz önünde tutularak yapılacak değişiklikler ve kanuna ithal olunan yeni hak ve hükümlerin, kanunun veçhesini yukardan aşağı değiştireci mahiyette olduğu görülerek bir tadil tasarısı yerine, yeni bir kanun hazırlanması uygun görülmüş ve bu suretle yürürlükteki kanunun kaldırılması yoluna gidilmiştir.

Aşağıda her maddenin gerekçesi ayrıca gösterilmiş ve yürürlükteki metinde esasen mevcudolan hükümler için sadece bu duruma işaret olunarak yeni hükümlerin ve değişikliklerin gerekçelerinin belirtilmesiyle yetinilmiştir.

1 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun birinci fıkrasındaki (ticaret gemisi) deyiminden ticarî tábiri kaldırılarak bu nitelikte olmayan özel gemilerde çalışanlar da sosyal güvenlik altına alınmıştır.

Diğer taraftan akar sulardaki gemilerde çalışanların da bu kanuna tabi kılınmalarına imkân verilmiştir.

Ayrıca, 150 grostonilâto 100 tonilâtoya indiri erek bu konudaki 22 sayılı Sözleşmeye uyulmuş ve Bakanlar Kuruluna kanunu daha küçük gemilere de teşmil yetkisi tanınmış ve resmî işyerlerinde çalışanların durumlarına açıklık verilmiştir.

Bu maddenin diğer hükümleri yürürlükteki kanundan aktarılmıştır.

2 nci madde hakkında :

Maddede işveren, işveren vekili, kaptan ve gemi adamlarının tariflerine vuzuh verilmiştir.

3 ncü madde hakkında :

Bu madde yürürlükteki kanunun 12 nci maddesinden sırası itibariyle buraya aktarılmıştır.

4 ncü madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 3 ncü maddesini karşılamaktadır.

5 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 4 ncü maddesine tekabül etmektedir.

Ancak, iş bağitlarının Bölge Çalışma Müdürlüğüne gönderilmesi fuzuli bir formaliteye sebeb olduğundan kaldırılmıştır.

6 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 5 nci maddesi esas bakımdan aynen bırakılmış ancak 12 nci fıkra eklenerek, 7292 sayılı Kanunla onanmış bulunan sözleşmenin gerektirdiği husus yerine getirilmiştir.

7 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 6 nci maddesine tekabül etmektedir.

8 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 7 nci maddesine tekabül etmektedir.

9 ncü madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 8 nci maddesine tekabül etmektedir.

10 ncü madde hakkında :

İş kanununda olduğu gibi burada da bir deneme süresinin kabulü uygun görülmüştür.

11 nci madde hakkında :

İş kanunu tasarısında olduğu gibi bu tasarıda da gemi adamlarının kimlik ve niteliklerini tâyine yarıyacak bir karne usulünün ihdası gemi adamı hak ve menfaatleri, işveren münasebetleri ve resmî muameleler bakımından uygun görülmüştür.

12 nci madde hakkında :

İş kanununda olduğu gibi, bu alanda da gemi adamlarına işverenlerinden (bonservis) istemek hakkı tanınmış, bu suretle gemi adamına ve yeni işverene bir kolaylık sağlanmıştır.

13 ncü madde hakkında :

Malûm olduğu üzere memleketimizde sakatların çalıştırılması ve bunlara durumlarına göre iş verilmesi yolunda son zamanlarda yeni fikirler belirmeye başlamıştır. Bu insanları diğer insanların veya yakınlarının merhamet hislerine terk etmek ve bunları cemiyetin üzerinde bir yükümüş gibi bir düşüncenin esiri kılmak, bunları ve eski mahkûmları âtil bırakmak medeni topluluklarda teeviz edilmemekte ve memleket gücünü tam verimli kılmak prensibiyle de bağdaşmamaktadır.

Bu bakımlardan İş kanunu tasarısında olduğu gibi gemilerde de iş kanunundaki ölçüler ve esaslar dairesinde sakat ve eski hükümlü çalıştırılması uygun görülmüştür.

14 ncü madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 9 ncü maddesindeki akdin feshine ait hükümler bu maddeyle daha tasnifli ve uygulanması kolay hale getirilmiş ve fesihle ilgili yeni esaslar konmuştur.

15 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 10 ncü maddesi esas itibariyle muhafaza edilmiştir.

16 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 11 nci maddesi esas itibariyle aynan muhafaza edilmiştir.

17 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 13 ncü maddesine tekabül etmektedir.

18 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 14 ncü maddesini karşılamaktadır.

Ancak, 4 ncü maddeye paralel olarak feshin çalışma müdürlüğüne bildirilmesi hususu kaldırılmış ve bildirim imkânsızlığı hali derpiş edilmiştir.

19 neu madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 15 nei maddesini karşılamaktadır.

20 nei madde hakkında :

Esas itibariyle yürürlükteki kanunun 16 nei maddesine tekabül etmektedir.

21 nei madde hakkında :

Esas itibariyle yürürlükteki kanunun 17 nei maddesine tekabül etmekte olup ayrıca iade için göz önünde tutulacak masrafların sınır ve niteliği bakımından bâzı esaslar konmuştur.

22 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 18 nei maddesini karşılamaktadır.

23 neü madde hakkında :

Esas itibariyle yürürlükteki kanunun 20 nei maddesini karşılamaktadır.

24 neü madde hakkında :

Bilhassa yurt dışında işten çıkarılan gemi adamlarının bu yüzden çaresizlik içinde kaldıkları, bâzı hâdiseler sebebiyle görüldüğünden bu durumda kalan gemi adamlarına yaptığı masrafları talebetmek hakkı tanınmış ayrıca bir tazminat hükmü de konularak işverenlerin bu meşruluğa uymaları sağlanmıştır.

25 nei madde hakkında :

Bu madde esas itibariyle yürürlükteki kanunun 21 nei maddesini karşılamaktadır.

26 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 22 nei maddesinde kabul edilen iş süreleri günün icatlarına göre yeniden düzenlenmiş, ağır işte çalışan makina sınırının her hal ve kârda günde 8 saatlik mesaiye tabi kılınması derpiş olunmuştur. Kısmen aralıklı çalışılan ve kısmen de hafif işlerden madut bulunan güverte ve kamara sınıfları için ise haftada 63 ve 70 saatlik mesai kabul edilmiş, fakat bunların günlük iş süreleri 9 zar ve 10 ar saat olarak gösterilmekle beraber, işin mahiyeti göz önünde tutularak, tarafların toplu iş sözleşmeleriyle günlük çalışma saatlerinde haftalık 63 ve 70 saatlik sınırlar içerisinde kalmak şartıyla değişiklik yapabilmelerine imkân bırakılmıştır.

27 nei madde hakkında :

Gemilerde çalışan bâzı personelin iş neveleri ve işlerinin niteliği bakımından daha hafif bir çalışma tarzına tabi kılındığı ve bunların kısmen de âmir durumunda buldukları göz önünde tutularak yürürlükteki kanunun 23 neü maddesi aynen muhafaza edilmiş ancak çalışma tarzları sürekli ve daimî beden hareketini icabettiren gemi kâtipleriyle ambar memurları istisnalar arasından çıkarılmıştır.

28 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 24 neü maddesi hükümleri esas itibariyle muhafaza edilmiştir. Ancak % 25 ilâ 50 olan zam nisbetinin sadece aşağı hadi bırakılarak taraflara kolektif sözleşmelerle diledikleri miktar üzerinden anlaşma yolu açılmıştır.

29 neu madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 25 nei maddesindeki esaslar muhafaza edilmiş, ancak ihtilâfları önlemek bakımından ücretin tarifi yapılmıştır. Bu suretle diğer maddelerde bahis konusu edilen ücret deyiminin sınırı belirtilmiştir.

30 neu madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 26 nei maddesini karşılamaktadır.

31 nei madde hakkında :

Mer'i metin aynen intikal ettirildi.

32 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 28 nei maddesi hükmü esas bakımından muhafaza edilmiş, ancak bugünkü şartlara göre haczi kabil olmayacak kısmın yükseltilmiştir. Bu miktar tesbit edilirken gemi adamının iâşe ve yatma yerinin işveren tarafından sağlandığı da dikkate alınmıştır.

33 nci madde hakkında :

Esas itibariyle yürürlükteki kanunun 29 neu maddesini karşılamaktadır. Ancak 91 sayılı Sözleşmenin 5 nei maddesiyle uygunluğun sağlanması bakımından :

(İşbu hüküm mezuniyetini gemi dışında kullanan gemi adamları hakkında tatbik edilmez) hükmü metinden çıkarılmıştır.

34 nci madde hakkında :

Esas itibariyle yürürlükteki kanunun 30 neu maddesini karşılamaktadır.

35 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 31 nei maddesiyle ilgilidir. Ancak bu konuyla ilgili nizamnameye mevzuun hususiyetiyle ilgili olarak diğer bâzı hükümlerin konulması uygun görülmüş, ayrıca işenin gerekli şartları haiz olması halinde gemi adamına bir talep hakkı tanınmıştır.

Bu usul, işverenleri kanuni vebeye uydurmak bakımından faydalı görülmüştür.

36 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 32 nei maddesini karşılamaktadır.

37 nei madde hakkında :

Prensip itibariyle yürürlükteki kanunun 41 nei maddesiyle ilgilidir. Ancak gemi adamlarının asgari ücretlerinin tesbiti sırasında mahallî komisyonların işleyişindeki aksaklıklar göz önünde tutularak ve İş kanunu tasarısında aynı konuda kurulan merkezî tek heyet sisteminin birçok memleketlerde iyi işlediği noktasından hareket edilerek, mahallî asgari ücret komisyonları kaldırılmış ve merkezî tek komisyonun tereküp tarzı için özelliğine göre ayarlanmıştır.

38 nei madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 33 neu maddesine, bu metinde yer verildiği için, para cezası bakımından bu madde tanzim edilmiş ve İş Kanununun aynı konudaki hükümlerine atıf yapılmıştır.

39 neu madde hakkında :

Yürürlükteki kanunda mevcudolmayan zarar karşılığı kesinti usulü bu konuda vâkı müracaat ve teklifler nazara alınarak tasarıya konulmuştur.

Bu suretle gemi adamlarının işlerine daha basiretle hareket etmeleri ve millî servetin korunması öngörülmüştür.

40 nei madde hakkında :

Bu maddede yürürlükteki kanunun 34 neu maddesi hükümleri esas itibariyle muhafaza edilmiştir.

Ancak İş Kanunu sahasında yıllık ücretli izinle ilgili ve bu müessesenin mahiyetine uygun bâzı hükümler maddeye ilâve edilmiştir.

41 nei madde hakkında :

Denizlerde yüzer ve seyyar durumda olan gemilerde 394 sayılı Hafta Tatili Kanununun uygulanması, gerekip gerekmiyeceği konusundaki anlaşmazlıkları önlemek bakımından bu madde ile durum, limanlarda çalışan gemiler bakımından açıklanmıştır. Çünkü bu gemilerin gemi adamları umumiyetle o limanda mukim kimselerdir. Ancak, yakın, orta veya uzak sefer yapan gemi mürettebatı hafta tatillerinde seferde veya ailelerinden uzak olacaklarına göre, bunlar hakkında kanuni bir mecburiyet konulmamıştır. Bununla beraber tarafların bu konuyu kolektif sözleşmelerle düzenlemeleri her zaman mümkündür.

42 nei madde hakkında :

Anayasamızın 44 neu maddesi, ücretli hafta tatilinin kanunla düzenleneceğini öngördüğüne göre, bu madde ile çalışılmayan hafta tatili için gemi adamlarına bir iş karşılığı olmaksızın ücret verilmesi uygun görülmüştür. Bu suretle İş Kanunu sahasında çalışanlarla gemi adamları arasında mevcut adaletsizlik de ortadan kaldırılmıştır.

Madde tasarısında bu konuda kabul edilen esaslar İş Kanunu tatbikatına da uygundur.

43 neu madde hakkında :

Bu madde de Anayasamızın 44 neu maddesiyle konulan ana prensiple ilgilidir.

44 nci madde hakkında :

Hafta tatili ve genel tatil ücreti olarak ödenecek miktarın normal ücret olması esas olduğuna göre, bu maddeyle ek ödemeler anılan ücretlerin dışında bırakılmıştır. Bu usul İş Kanunu sahasında da aynıdır.

45 nci madde hakkında :

Gemi adamlarının geçici iş göremezlik süresinde işverenlerden ücret almadıklarına göre tatil ücretlerinin de geçici iş göremezlik ödeneğini tediye eden kurumlar tarafından verilmesi uygun görülmüştür. Bu esas İş Kanunu tatbikatına da paraleldir.

46 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 36 nci maddesiyle ilgili olup aynı prensibi muhafaza etmiştir.

47 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 38 nci maddesinde yetkili mahkeme olarak gösterilen (Liman Mahkemesi) nin tâyininde karşılaşılan güçlükler ve iş dâvalarında yurdumuzda peyderpey gelişen özel mahkemeler ve muhakeme usulleri göz önünde tutularak gemi adamlarıyla bunların işverenleri arasında çıkacak dâvaların da iş mahkemelerinde görülmesi uygun mütalâa edilmiş ve bu konuda öteden beri sürüp gelen birçok talepler yerine getirilmiştir.

48 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 40 nci maddesiyle ilgili olup aynı esası muhafaza etmiştir

49 ncu madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 33 nci maddesiyle İş Kanununun 6 nci maddesine yapılan atıf müstakil bir madde haline getirilmiştir.

50 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 35 nci maddesi hükmü tasarının tümünü kapsamak üzere sona alınmıştır.

51 nci madde hakkında :

Yürürlükteki kanunun 37 nci maddesinde öngörülen teftiş ve murakabe yetkisi tasarının tümünü kapsamak üzere sona alınmıştır.

52 53, 54 nci maddeler hakkında :

Tasarıda yer alan vecibelere ve hükümlere ilgililerin uymasını sağlamak üzere ceza müeyyideleri yürürlükteki kanuna göre müessir bir hale getirilmiştir.

55 nci madde hakkında :

Bu madde tasarının kanunlaşması halinde yürürlükten kalkması gereken kanunları göstermektedir.

56 nci madde hakkında :

Yukarıki madde gereğince Deniz İş Kanununun yürürlükten kalkması halinde tasarının 35 nci maddesinde sözü geçen tüzük çıkamıncaya kadar, bu konuda bir tatbikat boşluğu kalmasını önlemek bakımından sevk edilmiştir.

57 nci madde hakkında :

Yürürlük maddesidir.

58 nci madde hakkında :

Yetki maddesidir.

Izmir Milletvekili Saim Kaygan ve 11 arkadaşının, Deniz İş Kanunu teklifi (2/314)

MİLLET MECLİSİ YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

(Deniz İş Kanunu) teklifimiz gerekçesiyle birlikte ve ilişikte sunulmuştur.

Bu kanun teklifimizin, Millet Meclisi Sağlık ve Sosyal Yardım, Çalışma, Ulaştırma ve Adalet komisyonlarınca, Anayasanın 85 nci maddesi gereğince, kendi üyeleri arasından seçilecek üçer milletvekilinden kurulu bir Geçici Komisyonunda ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederiz.

12. 10. 1962

Izmir	Izmir	Izmir	Izmir	Aydın	İstanbul
S. Kaygan	Ş. Akkan	M. Döşemeci	M. A. Aytas	R. Özarda	İ. Abak
İstanbul	Erzurum	İstanbul	İstanbul	İstanbul	Izmir
M. R. Bertan	C. Önder	H. Tiyangın	N. Öktem	Ş. Orhon	A. N. Erdem

Deniz iş kanunu tasarısı

I.

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, 1954 yılında yürürlüğe girmiş bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunu, esasen hazırlanışında kısır hükümlere dayandırılması, 3008 sayılı İş Kanununda olduğu gibi geniş ölçüler içinde düzenlenmemiş olması bakımından, denizcilik hayatımızda telâfisi kabil olmıyan köklü ve yaygın aksaklıklar ve mağduriyetler yaratmış bulunmaktadır.

Deniz İş Kanununun, modern denizciliğin gerçek ve gereklerine muvazi olarak tadilî yolunda bugüne kadar çeşitli teşebbüs ve hazırlıklara girilmiş bu yönde gerek işveren kuruluşları ve gerekse deniz iş kolunda kurulagelmış denizci sendikaları ve sair meslek teşekküllerinden dokümanlar toplanmıştır.

Bundan bir süre önce ise, Deniz İş Kanununun Hükümet tarafından hazırlanan ve kanunun bazı maddelerini yenileyen ve bazı yeni hükümler düzenleyen tasarı Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisine kadar intikal ettirilmiş, kanun Meclis Çalışma Komisyonunda müzakere olunarak karara bağlandıktan sonra, Meclis Adalet Komisyonuna gerekçesiyle birlikte sevkı sırasında Meclisin sona ermesi sebebiyle, sözü geçen kanun tasarısı kadük olma durumunda kalmıştır.

Hal böyle iken, her türlü münakaşa ve mülâhazanın üstünde Türk Deniz Ticareti Filosu gemilerinde çalışan gemi adamlarımıza uygulanmakta olan Deniz İş Kanunu, denizcilik hayatımızın ihtiyaç ve zaruretlerine, denizcilik hizmetlerinin gereklerine cevap vermekten, tahminlerin çok ötesinde olarak uzak bulunmaktadır.

Kanunun uygulanmaya başladığı 1954 yılından bu yana kanunun boşlukları ve aksaklıkları, keza tatminkâr olmaması sebebiyle gemi adamlarının hak ve menfaatleri yönünden olagelen maddi ve mânevi zararlar, telâfisi kabil olmıyacak oranda büyüktür.

Bu itibarladır ki, işbu kanun tasarısının hazırlanışında, halen uygulanmakta olan Deniz İş Kanununun boşluklarının doldurulması, aksak ve noksanlıklarının hukuki yönden telâfisi ve takviyesi fikri hâkim faktörler arasında bulunmaktadır.

A) Kanunun hazırlanmasında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası hükümleri, 3008 sayılı Kanunda yer alıp da 6379 sayılı Kanunda düzenlenmemiş olması bakımından hukuki boşluklar yaratan hükümler, Üçüncü Çalışma Meclisinde Deniz İş Kanununun da revizyonu yönünde alınmış bulunan gerekçeli kararlar, Toplu Sözleşme ve Grev kanunu tasarılarındaki hükümler, Sendikalar Kanunu tasarısındaki hükümler ve nihayet, uluslararası denizcilik konvansiyonları ve normları da nazarı itibara alınmış bulunmaktadır.

B) Kanunun hazırlanmasında, halen yürürlükte bulunmayan ve fakat 3008 sayılı Kanunda yer alan gayet ileri hükümlerden gerekenleri Deniz İş Kanununa da aktarılmış bulunmaktadır. Böylelikle de, eski Deniz İş Kanununda bugüne kadar olagelen kanuni boşlukların doldurulması amacı güdülmüştür.

C) Kanunun hazırlanmasında, Deniz İş Kanununda bulunan bazı hükümler, 3008 sayılı Kanunda bulunan hükümlerle birleştirilerek pekiştirilmiş ve bazı hükümlerin de kapsam sahası genişletilmiştir.

Ç) Kanunun hazırlanmasında, gerek 6379 sayılı Deniz İş Kanununda ve gerekse kanunumuza aktarılmak üzere 3008 sayılı İş Kanununda bulunmayan ve düzenlenmesi şart olan bazı yeni hükümler de tertiplenmiş bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, yüksek özelliklere sahip gemi adamlarımızın lâıyk oldukları çalışma düzenine, hak ettikleri kültür ve refaha kavuşamadıkları, denizciliğimizin çağdaş denizcilik seviyesine göre çok geri kalmış olduğu unutulmasına veya savsaklanmasına imkân olmıyan acı bir gerçektir. Denizcilik alanında Batı memleketlerinin bugün ulaştığı seviyeden yıllarca geri kalmış bulunmaktayız. Denizciliğin tekniğinde, çalışma şartlarında ve ne de denizciliğin sosyal konularında, bilimin ve tekniğin gerektirdiği şartlar memleketimizde henüz yaratılamamıştır. Denizciliğin birçok alanlarında geri kalışımız, denizci dâvalarının çözülmesinde en başta gelen sebeplerdendir. Denizciliğimizin gelişme temposu, özellikle çürüğe çıkan gemilerimizin karşısında Ticaret Filmozun tonaj artımı o derece yavaştır ki, bugünkü gidiş devam ederse, gemi adamlarımızın özlediği ve hak ettiği huzur ve refah seviyesine ulaşabilmeleri için, daha birçok denizci kuşaklarının acılara ve yoksulluklara katlanması gerekecektir.

Batı denizciliğinin ortak malı haline gelmiş prensip ve metodlardan faydalanılarak, denizciliğimizde ilmin ve aklın ışığında doğru ve gerçek yolda ilerlenilmediği takdirde, Batı memleketleri denizciliği ile aramızdaki mesafenin daha korkunç bir hızla açılacağı unutulmamalıdır. Öyleki, bu geride kalış, zamanla denizci toplumunun varlığı için dahi bir tehlike teşkil edebilecektir. Bugün, Yüksek Denizcilik Okulunu bitiren, münevver denizcilerin denizcilik hayatından peyderpey çekilmeleri, yukarıda belirtmeye çalıştığımız tehlikelerin belirtileri arasında mütalâa olunabilir.

Denizciliğimizin içinde bulunduğu kötü durum, kafasıyla ve bedeniyle çalışan fedakâr ve feragatkâr Türk gemi adamları için çok daha üzücü, daha ibret verici ve çok haksız bir manzara göstermektedir. Denizcilik hayatımızda Devletin desteğine rağmen, lider bir kuruluş olan Denizcilik Bankasının durum ve tutumu gün ışığındadır. Bu kuruluş, kurulduğu günden bu yana bir istikrarsızlık ve dolayısıyla her bakımdan gerileme ve bocalama içinde bulunmaktadır.

Armatörlere gelince, bunların büyük bir çoğunluğu, gemi adamlarını Atom çağını idrak eden bir dünyada halâ Kadırga devri zihniyeti ile çalıştırmaya devam etmektedirler. Bugün, halen uygulanmakta olan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun kısırlığı ve boşlukları sebebiyle, büyük bir çoğunluktaki armatör gemilerine Deniz İş Kanununun ve denizcilik mevzuatının giremediği, buralarda çalışan gemi adamlarına kanun hükümlerinin uygulanmadığı rahatlıkla söylenebilir.

6379 sayılı Deniz İş Kanununun birinci maddesi uyarınca, kanunun kapsam sahası çok dar tutulmuş, gros, tonaj ve 10 gemi adamı çalıştıran gemilerde kanunun uygulanmasına derpiş olun-

duğundan, on birlerce gemi adamı, sosyal güvenlik ve kanuni teminattan kelimenin tam mânâsı ile yoksun bırakılmıştır. Bu sebeptedir ki, bugün Deniz İş Kanununun kapsamına alınarak, kısmen de olsa, bir hukuk düzeni ve kanun teminatı altında çalışan 15 bini müteceviz gemi adamının yanı sıra, yüzbine yaklaşan ve Deniz Kütüğüne kayıtlı denizde çalışan gemi adamı toplumunun hiçbir kanuni teminata bağlanmamış olmaları bakımından el'an Kadırga devrini yaşamaktadırlar.

Her alanda ilerlemenin ve başarıya ulaşmanın ilk şartı olan bilgi ve kültür, memleketimizde geniş denizci tabakalarına mal edilememiştir. Deniz işçilerimizin büyük bir çoğunluğu, okuma ve yazma nimetinden yoksundurlar. Denizcilik hayatında öncülük yapmak durumunda olan okumuşlar da, eğitimin maddi imkânlarına sahibölan dar bir çevreden çıkmışlar veya denizcilik dâvalarına ilgi ve hassasiyetle eğilemeyecek derecede tatmin olmalarından dolayı bir atalet içinde bulunmaktadırlar. Bu durum, hem deniz işçilerimizin arasında bulunan birçok kabiliyetin kendilerini göstermelerine, gelişmelerine ve hem de denizci dâvalarına yapıcı bir görüş getirilmesine engel teşkil etmektedir. Deniz işçilerinin büyük bir çoğunluğunu meydana getiren fikir ve beden işçilerinin maddi ve mânevi yoksulluğu, hattâ sefaleti karşısında, Batı memleketlerindeki gemiadamlarının pek mübalâğalı bir refah içinde yaşamaları, uzun seferlerde bunları izliyen gemi adamlarının kendi şartlarındaki acılığı daha şiddetle duymalarına sebeb olmaktadır. Bu görüştür ki, denizci toplum hayatında huzurun gerçekleşmesini zaruri kılmaktadır. Bugün, bir ateş cehennemi halinde bulunan makina dairesinde ve kazan önünde çalışan bir gemi adamının eline 280-300 lira geçmesi, ırgat başındaki kış kıyamette hayatını hareyan bir güverte personelinin aynı parayı alması, gemi adamlarının hayat şartlarını gösteren ibret verici tablolardır.

İnkâr edilemez ki, demokrasinin en sağlam teminatı olması gereken, insan haysiyetine yaraşır bir yaşamının asgari şartları, denizci kütlelerine indirilemedikçe, deniz işçilerinin maddi ve mânevi huzursuzluğu bütün acılığı ve şiddeti ile süregidecektir. Ciddi ve ağır hayat ve geçim kaygısı içinde bulunan ve yarımından emin olmıyan, on binleri aşan deniz işçilerinin yaşadığı bir memlekette, denizcilüğimizin yarımından çok haklı olarak endişe duyulur. Bu arada, gemi adamlarımızın tek tek çalışma ve fedakârlığı, hangi dereceye yükselirse yükselsin, denizci toplumunun muhtacolduğu hamleleri gerçekleştirmeye kâfi gelmediği ve gelebileceği aşikârdır. Bunun içindir ki, gemi adamlarını refah ve huzura ulaştıracak şart ve imkânları bir hukuk düzeni içinde toplıyacak olan mükemmel ve ileri bir Deniz İş Kanununda aramak zorundayız. Gemi adamlarımızın sıkıntılarını yamama birtakım tedbirlerle azaltmak, acıları geçici olarak biraz dindirse de, uzun vâdeli bir görüş açısından hiçbir değer taşıyamaz. Denizcilikte huzur ve refah, ancak denizci toplum hayatının her alanını kapsayan bir hukuk sisteminin ve kanun teminatının metotlu bir şekilde uygulanması sayesinde sağlanabilir.

Bu sebeptedir ki, gemi adamlarının topyekûn refahını, gerçek kalkınmasını amaç tutan kanun tasarısı denizde çalışanların insanca ve Cumhuriyet Anayasasında belirtilen şartlara uygun olarak yaşmalarını sağlayacak birtakım yeni ve ileri hükümler getirmek üzere düzenlenmiştir. Bu amaca ulaşmakta, yeni bir Deniz İş Kanunu sisteminin uygulanmasını başlıca vasıta sayıyoruz. Bu kanun anlayışı, gemi adamlarını ezmiyen ve sosyal dengesizlikleri yaratmadan, gemi adamlarının gücünü seferber ederek, deniz - iş verimini artıracak ve denizcilik hayatının tesirli bir surette plânlamasını sağlayacaktır.

Denizci toplum hayatının vasıtası ile değil, bizzat gayesi olan ve bütün denizci meselelerinin halinde en başta gelen unsur teşkil eden gemi adamlarının, insanca yaşamalarında kanunla öncelik tanımaktayız. Bu münasbetle, Deniz İş Kanunundan bütün deniz işçilerinin faydalandırılmasının hayati önem ve zaruretine inanmaktayız. Kaldı ki, gerek 3008 sayılı Kara İş Kanununda yapılan yenilikler ve gerekse üçüncü çalışma meclisinde her iki kanun yönünden alınan kararlar, iş kanunlarının tek işçi veya gemi adamı çalıştıran iş yerlerine kadar indirilmesi istikametindedir.

Kanun tasarımızda, batılı anlamda gerçek denizciliğin ve hukuk düzeni içinde çalışmanın, devamlı olarak kurulmasının bütün şart ve imkânlarının sağlanmasına çalışılmıştır. Sosyal adalet ve sosyal

güvenlik idealinin benimsenmediği bir denizcilik toplumunda, ne gerçek denizciliğin ve ne de denizcilikte ciddi ve süratli bir kalkınmanın nihayet refah ve huzurun asla gerçekleşmeyeceğine inanılmalıdır.

Hazırlanmış bulunan kanun tasarısında özellikle aşağıda belirtilen hususların sağlanması için gerekli hassasiyet gösterilmiştir.

Kanun tasarısında; çalışmayı denizci toplumunun en üstün değerlerinden biri haline getirmek; hayatlarını denizden emekleriyle kazananlara insan haysiyetine uygun bir yaşayış sağlamak; demokrasi; sosyal adab ve sosyal güvenlik içinde denizciliğimizin kalkındırılması amacını güden hükümler düzenlenmiştir.

Kanun tasarısında; Cumhuriyet Anayasasından ve özellikle Anayasadaki (sosyal ve iktisadi haklar) dan kuvvet alınmış; kanun; tüm halinde Yeni Anayasamızın ışığı altında düzenlenmiştir.

Kanun tasarısında; denizci toplum hayatının; adalet; tam çalışma; bütün gemi adamları ve deniz işçileri için insanlık haysiyetine yaraşır bir hayat seviyesi sağlama amacıyla gerekli hükümler tertiplenmiştir.

Kanun tasarısında; yapılan işe uygun ve insanlık haysiyetine yaraşır bir hayat seviyesi sağlamaya elverişli âdil ücret imkânları denizde çalışanların beden ve ruh sağlığını koruyacak; gelişmelerini sağlayacak ve denizde çalışanların hakları bakımından her türlü istismarı önleyecek kanuni teminat; bütün denizde çalışanların geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak sosyal sigorta sistemi; denizde çalışanlar için; kendi iktisadi ve sosyal durumlarını koruma ve düzeltmede söz ve mütalâa sahibi olma hakları sağlanmasına çalışılmıştır.

Kanun tasarısında; çalışma haysiyeti ile çok yakından ilgili olan (Asgari ücret) konusu üzerinde önemle durulmuş; bunun geçim şart ve imkânlarına göre kendiliğinden ayarlanmasına imkân veren bir ücret mekanizmasının kurulmasını hazırlayacak hükümler tertiplenmiştir.

Kanun tasarısı; adil ücret anlayışı; aynı zamanda eşit işe eşit ücret kurlarının mümkün olduğu nisbette denizciliğin her alanında uygulanmasını gerekli kılabacak bir düzen içinde hazırlanmıştır. Denizci toplumun çeşitli kesimlerinde çalışanların; gördükleri işin ağırlığına ve gerektirdiği niteliklere göre eşit bir karşılık alabilmeleri; sosyal adaleti sağlamanın şartlarından biridir. Aynı çalışma şartları içinde eşit iş gördükleri halde denizcilik hayatının ayrı kesimlerinde veya ayrı iş verenler için çalıştıklarından dolayı değişik ücret alanların bulunması yalnız adalete aykırı olmakla kalmaz; aynı zamanda toplum hayatı bakımından da sürekli huzursuzluk kaynağıdır. Kanun tasarımız; kendi aralarında görülebilecek bu gibi eşitsizliklerin; ücret ayarlanmaları; toplu sözleşmeler; özel tüzük ve yönetmeliklerle giderilmesine imkân verecek hükümler tertiplenmiştir.

Denizde çalışmanın üstün değer olarak kabul edilmesi; iş yerlerinin ve gemilerin sağlık ve güvenlik şartlarına uygun olmasını gerektirmektedir. Mahiyeti ne olursa olsun hiçbir deniz işinin; gemi adamlarını ve deniz işçilerini insan haysiyetine yakıştırmayacak çalışma şartları içinde bırakmaması için kanun tasarısında gerekli sağlık ve güvenlik hükümleri de düzenlenmiştir.

Denizde çalışanlar; kendilerini çalıştıran iş verenler başta olmak üzere; herkesten saygılı muamele görmeğe lâyıktırlar. Kanun tasarımız; gemi adamlarının ve deniz işçilerinin; kanunsuz; haksız veya saygısız işlemlere tabi tutulmasını önleyici tedbirlerin alınması amacını güden hükümler de tertiplenmiştir.

Cumhuriyet Anayasası ile teminat altına alınan; dinlenme; ücretli izin; ve bugüne kadar maalesef gemi adamlarına 6379 sayılı Deniz İş Kanununda düzenlenmemiş olması bakımından hafta tatili; Ulusal Bayram ve Genel tatil hakları da Kanun tasarısında yer almış bulunmaktadır.

Analık, ölüm, kaza, hastalık, mâlûllük, ihtiyarlık gibi çeşitli sosyal sigorta kollarını, bütün Denizde çalışanları kapsıyacak hale getirmek, hayatlarını emekleriyle Denizde kazananları istikbal endişesinden kurtarmak amacıyla, kanun tasarımızda gereken hükümler tertiplenmiştir.

Denizde çalışan kadının durumunu korumak için alınacak her tedbiri, Türk toplumunun ve ailesini sağlam temellere dayandırmak bakımından önemli bir adım sayılmalıdır. Anahık ve Hastalık sigortalarından başka, kadının özel durumunu göz önünde tutarak, gebelik ve doğum hallerinde koruyucu tedbirler alınmasını sağlayacak olan hükümler de kanun tasarıımızda yer almıştır.

Gemi adamları ve deniz işçileri sağlığı meselelerinin çözülmesini, yalnız gemi adamı ve deniz işçilerinin sosyal güvenliği bakımından değil, aynı zamanda seyyal olan gemi adamlarımızın yabancı diyarlardan hastalık da taşımaları ihtimaline karşı, halkımızın da sağlık durumlarının teminat altına alınması bakımından da büyük ve insani bir dâva olarak ele almak ve bu amaca ulaşmak için, gemilerde sağlık hizmetlerinin ıslahı ve geliştirilmesi, yabancı memleket limanlarında hastalanan gemi adamlarının, bakım, tedavi ve ilâç imkânlarının sağlanması, işsiz, yersiz gemi adamlarına ileri batı memleketlerinde olduğu üzere (Denizci barındırma yurt ve lokalleri) kurulmasını gerektiren hükümler, tasarıımızda yer almış bulunmaktadır.

Bu arada halen memleketimizde uygulanmakta olan Deniz İş Kanununun ve deniz mevzuatının, bunlara muvazi olarak çıkarılan denizcilikle ilgili Tüzük, Yönetmelik ve Kararnamelerin kifayetsizliği aşikârdır. Bu münasebetledir ki, yürürlükteki Deniz İş Kanunu ile birlikte, Tüzük, Yönetmelik, Kararnamelerin modern denizeiliğin gerçek ve gereklerine, eksiklerinin yenilenmesine, Anayasamızın ve işbu kanun tasarısının ışığı altında tekrardan düzenlenmesini sağlayacak, hükümler de kanun tasarıımızda tertiplenmiş bulunmaktadır.

Türk denizeiliğinin en büyük teminatını, Barbaros'un torunları olan fedakâr ve feragatkâr Türk Gemi adamlarının vardığında, huzur ve refahında görmekteyiz. Bu bakımdan, Türk gemi adamlarının çalışma gücünü daima yüksek tutmak ve bu gücü sağlam bir iktisadi ve sosyal bünyeye, teminatlarını işbu kanunun hükümlerinden alan bir hukuk düzeninden kurulu temele dayandırmanın şart ve zaruretine inanmaktayız. Bu kanun, yukarıda belirtilmeye çalışılan genel gerekçenin ışığı altında hazırlanmıştır.

Deniz iş kanunu tasarısı

II

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz Kanununun 1 nci maddesinin, Anayasamızın ışığı altında ve Üçüncü Çalışma Meclisinde, kanunun bir gemi adamı çalıştıran iş yerlerine de uygulanması yönünde alınan karara muvazi olarak tadilen düzenlenmiştir. Malûm olduğu üzere, 4922 sayılı Denizde can ve mal korunması hakkındaki Kanunun kapsamına giren gemilerle, şat, mavna ve benzerleri ve bilûmum araçlar ve bilhassa liman içi sefer yapan kabatör sınıfı teknelerin, tonaj bahis konusu olmaksızın, Deniz İş Kanununun koruyucu hükümleri altına alınmaları, bugüne kadarki tatbikattan doğan aksaklık ve mağduriyetler de nazarı itibara alınacak olursa sosyal güvenlik ve sosyal adalet prensiplerine uygun bir zaruretin ifadesidir.

Halen yürürlükte bulunan Deniz İş Kanunu, (150) gros tonu esas kabul ederek, bunun dışında kalan yaygın bir gemi adamı kütlesinin hak ve menfaatleri tarafı olarak iş verenlerin takdiri ve insafına bırakmış bulunmaktadır. Ayrıca 10 gemi adamı gibi kısıtlayıcı bir hükmün de eski kanunda yer almış bulunması onbinleri aşan gemi adamını her bakımdan perişan eylemiş bulunmaktadır.

Yeniden düzenlenmekte olan 3008 sayılı Kara İş Kanunumuzda iş verenler emrinde ücretle çalışan bir işçinin dahi, kanunun şumulü içine alınması ve işçi tarifine bir elâstikiyet verilmesi yoluna gidilirken, Deniz İş Kanununda da, Kara İş Kanununa muvazi bir hakkaniyetle, tasarıımızdaki maddenin teklif edilen şekilde kabulü Anayasamızın eşitlik prensibine ve dolayısıyla hakkaniyet kurallarına uygun düşecektir.

Madde 2. — Bu madde, yukarda izahına çalışıldığı üzere, ve kanunun uygulama alanını bir gemi adamı çalışan iş yerlerine kadar genişletmektedir. 3008 sayılı İş Kanunundan aynen kanun tasarıma aktarılmıştır. 6379 sayılı Deniz İş Kanununda bulunmamaktadır.

Madde 3. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan Deniz İş Kanununda mevcut değildir. 3008 sayılı İş Kanunundan fayda mülâhaza edilerek, kanun tasarıma aktarılmıştır. Bu madde ile, iş yerlerinin bu kanunun tatbikatı bakımından teftiş ve denetiminin yapılabilmesi için, Çalışma Bakanlığı Teşkilâtı tarafından bir iş yerleri kayıt sisteminin kurulmasına, eskiden olduğu gibi devam edilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, iş verenler, işlerini çalışma teşkilâtına bildirmeye zorunlu kılınmıştır. Bildirimde istenilen bilgiler, işin özelliğinin tabii bir sonucudur.

Madde 4. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan Deniz İş Kanununda mevcut değildir. 3008 sayılı İş kanunu tasarisından fayda mülâhaza edilerek aynen kanun tasarıma aktarılmıştır. Bu madde, işbu kanunda gemi adamları için tanınan hak ve menfaatlerin iş bağıntının doğduğu günden başlaması sosyal adaletin gerçek bir sonucu olması bakımından hükümlendirilmiştir. Böylece, çeşitli sebeplerle, iş verenlerin iş yerlerini isteyerek veya istemiyerek yetkili makama geç bildirmesi veya hiç bildirmemesi sebebiyle çalışanların hak ve menfaatlerinin doğmasının gecikmesi önlenmiş bulunmaktadır.

Madde 5. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan Deniz İş Kanunundan işbu kanun tasarıma aynen aktarılmıştır. Ancak, kanunun muhtelif maddelerinde işveren vekili tâbiri kullanılmakta, buna mukabil eski kanunda her hangi bir maddesinde bu tâbirin sınır ve kapsamı tâyin ve tesbit edilmemiş bulunmakta idi. Bu sebeptendir ki, 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan tasarıma aktarılan maddede, işveren vekilli açıkça tarif edilmiş ve kaptanın da iş veren vekilliğine açıklık verilmiştir.

Bu arada tasarımdaki maddeye, 6379 sayılı Deniz İş Kanunundaki maddede bulunmayan, (Gemi adamları işbu kanunda belirtilen ve uluslararası denizcilik sıfatları dışında çalıştırılmazlar.) fıkrası eklenmiştir. Bu fıkranın eklenmesinde görülen zaruret, şu şekilde özetlenebilir : Bâzi iş yerlerinde, uluslararası denizcilik normlarına aykırı, hattâ Deniz İş Kanununa karşı bâzi hissî sebeplerle (Yardımcı zâbitlik) veya benzeri düzmece meslek sıfatları ihdas olunmakta, bu hal ise denizciler ve denizcilerin meslek sınıfları arasında birtakım karşılıklı çatışmalara sebep teşkil etmektedir. Bu itibarla eklediğimiz fıkra ile, bu mahzurların da kalkacağına veya önleneceğine inanılmıştır.

Madde 6. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan fayda mülâhaza edilerek aynen kanun tasarıma aktarılmıştır.

Madde 7. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı İş Kanununda mevcut değildir. 3008 sayılı kanun tasarisından fayda mülâhaza edilerek, kanun tasarıma aynen ve tamamen aktarılmıştır.

Madde 8. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. 3008 sayılı İş kanunu tasarisından fayda mülâhaza edilerek kanun tasarıma aktarılmıştır. Bu madde ile süreksiz ve sürekli işlerin mahiyeti tarif edilmiş bulunmaktadır.

Madde 9. — Bu madde, denizcilik meslekinin de özelliği nazarı itibara alınarak işbu kanun tasarımda zaruretine dayanılarak hükümlendirilmiştir. İşbu madde halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Tarafımızdan yeni bir madde olarak düzenlenmiştir.

Malûm olduğu üzere, gemi adamlarının deniz hizmetlerinde çalışabilmeleri için ilgili ve yetkili liman başkanlıklarından bir gemi adamı cüzdanı almaları şarttır. Hal böyle iken bâzi iş yerlerinde gemi adamları cüzdansız olarak çalışmakta veya bâzi iş verenler bâzi gemi adamlarını gemilerde veya karada çalıştırdıkları halde gemi adamı cüzdanlarının bulunup bulunmamasına bakmamaktadırlar.

Emsal, bugün Denizcilik Bankası Şehir Hatları İşletmesi gemilerinde fiilen ve hukukîan gemi adamı olarak çalışan, gemi kontrol memurları gemi adamı cüzdanı olmadan çalıştırılmakta-

dırlar. Hal böyle iken, aynı hizmetlerin benzerini Denizyolları gemilerinde uygulayan gemi kâtipleri ve kâtip yardımcıları gemi adamı cüzdanına sahip bulunmaktadırlar. Bu münasebetledir ki, her hal ve kârda denizde çalışan her gemi adamının bir gemi adamı cüzdanına sahip bulunmasında büyük zaruret ve fayda vardır. Gerek gemi adamlarının gemi adamı cüzdansız çalışmalarını önlemek ve gerekse, iş verenlerin gemi adamı cüzdanı bulunmayan ehliyetsiz kişileri gemi adamı cüzdansız çalıştırabilmelerini önlemek maksadıyla, kanun tasarıımızda böyle bir maddenin konmasından fayda umulmaktadır.

Madde 10. — Bu madde, denizcilik meslekinin de özellikleri nazarı itibara alınarak işbu kanun tasarıımızda zaruretine dayanılarak hükümlendirilmiştir. İşbu madde halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Tarafımızdan yeni bir madde olarak düzenlenmiştir.

Malûm olduğu üzere, gemi adamlarının deniz hizmetlerinde çalışabilmeleri, halen yürürlükte bulunan (gemi adamlarının yeterliği ve sayısı hakkında nizamname) ile düzenlenmektedir. Ancak, bu nizamnamenin modern denizciliğin gerçek ve gerekleri karşısında kısır olduğu ve tatminkâr bulunmadığı tatbikattan anlaşılmiş bulunmaktadır. Kaldı ki bu nizamnamede denizde ve gemilerde çalışan bâzı meslek sınıfları tadat ve tescile edilmemiş, bu arada bâzı meslek sınıfları, meslek kademeleri arasında hissi tefrikler yaratılmıştır. Türk deniz ticaret filosu gemilerinde çalışan mektepli ve ameli kaptan ve makinistler bu arada çeşitli gemi adamları arasında derin uçurumların açılmasına sebep teşkil eden madde ve hükümler nizamnamede yer almıştır.

Ayrıca, nizamnamede derpiş olunan yeterlik ve sayılar sağlam hükümlere bağlanmamış, yine aynı yeterlik ve sayılar Hükümetimizin de imza koyduğu uluslararası konvansiyonlara ve uluslararası normlara aykırı düzenlenmişti.

Bu itibarladır ki; kanun tasarıımızda; işbu tüzüğün, uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak, Çalışma ve Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanmasını, bu arada tüzüğün hazırlanışında iş kolunda toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve Gemi Adamları Sendikasının da mütalâasının alınmasından fayda umulmuştur.

Madde 11. — Bu madde, denizcilik meslekinin de özellikleri nazarı itibara alınarak, işbu kanun tasarıımızda zaruretine dayandırılarak hükümlendirilmiştir. İşbu maddemiz, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Tarafımızdan yeni bir madde olarak düzenlenmiştir.

Malûm olduğu üzere, Türk deniz ticaret filosu gemilerinde çalışmakta bulunan gemi adamlarına uygulanmakta olan (Denizcilere mahsus kıyafet ve işaret yönetmeliği) mevcuttur. Ancak, bu yönetmelik, modern denizciliğin gerçek ve gerekleri karşısında kısır olduğu, ve tatminkâr bulunmadığı uzun yıllardan beri süregelen uygulaması sırasında anlaşılmiş bulunmaktadır.

Kaldı ki bu yönetmelikte, denizde ve gemilerde çalışan bâzı meslek grupları, meslek sınıfları ve meslek kademelerinin kıyafet ve işaretlerinde birtakım hissi sebeplerle tefrikler yapılmış, bu arada uluslararası işaret ve kıyafet kodlarında ayrılarak uydurma ve gülünç birtakım kıyafet ve işaretler ihdas olunmuştur ki, bu tefrik ve uydurma işaret ve kıyafetler, yıllardan beri Türk deniz ticaret filosu gemilerinde çalışan denizciler arasında derin uçurumlar açmış ve birtakım tartışmalara ve huzursuzluklara sebep teşkil edegelmiştir.

Ayrıca, Yönetmelikte derpiş olunan kıyafet ve işaretler, de Türk deniz ticaret filosu kıyafet ve işaretlerinin adapte olduğu İngiliz ticaret filosunun (British Merchant Navy Sleeve Marking) kıyafet ve işaret okdalarından bâzı meslek sınıfları adına kasıtlı olarak ayrılmıştır. Bu hal ise, Hükümetimizin imza koyduğu uluslararası denizcilik konsansiyonlarına ve yine uluslararası denizcilik normlarına aykırı düşmektedir.

Bu itibarladır ki, kanun tasarıımızda, işbu yönetmeliğin uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak Çalışma ve Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanmasını, bu arada yönetmeliğin hazırlanışında iş kolunda toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve Gemi Adamları Sendikasının da mütalâasının alınmasından fayda umulmuştur. Böylece, yabancı sularda sefer yapan gemi adamlarımızın

kiyafet ve işaretlerinde bir vahdet ve mükemmeliyet sağlanması, denizcilerimizin, Batı memleketleri denizcilerinden kıyafet ve işaret bakımından geri kalmamalarının önlenmesi düşünülmüştür.

Madde 12. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zaruret ve faydasına inanılarak, 3008 sayılı İş Kanununun 9 ve 10 ncu maddelerinden aynen kanun tasarıma aktarılmıştır. Bu madde ile, belirli süresi bir yıl veya daha uzun olan süreli İş Bağitlarının yazılı olarak yapılması, bağit yapılmıyan durumlara da gemi adamlarına iş verence yazılı ve imzalı bir belge verilmesi hükümlendirilmiştir.

Madde 13. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan zaruret ve faydasına inanılarak, aynen işbu kanun tasarıma aktarılmıştır.

Ancak kanun tasarımda, eski kanundaki metine ilâveten, (gemi adamının meslek ve ehliyeti dışında çalıştırılmıyacağı), (fazla fiyatlarla çalışma ücretinin misbeti), keza (gemi adamının seferde bulunduğu süre içinde hak ettiği ücretten bakmakla yükümlü olduğu kimselere iş veren veya vekilinin tarafından ödenecek miktar ve bunların kimler olduğu ve adresleri) gibi fıkralar eklenmesinden fayda umulmuştur.

Madde 14. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan zaruret ve faydasına inanılarak, ayrıca da günün şartlarına müvazi bir tadile tabi tutularak, işbu kanun tasarıma aktarılmıştır.

Kanunun 6379 sayılı İş Kanunundaki metnine ilâveten, aşağıdaki fıkraların da eklenmesinden fayda umulmuştur.

Malûm olduğu üzere, özellikle, bâzı armatörler, gemi adamları ile iş bağiti yapmadan çalıştırmakta, sefer üzerine yaptıkları şifahi anlaşmalarla gemi adamlarını sefer dönüşlerinde atıvermekte, bu arada gemi adamı ihtiyaclarını birtakım simsarlar aracılığı ile temin etmektedirler. Hal böyle olunca da özel sektörde çalışan veya çalışmak istiyen gemi adamlarının ne kadar hazin durumda oldukları ve kanuni teminattan nasıl yoksun oldukları kendiliğinden tebellür etmektedir. Bunun içindir ki, gerek gemi adamlarını ve gerekse iş verenleri iş bağiti yapmak ve bunun kontrolünü sağlamak amacı ile, teklifini yaptığımız kanun maddesinde, eski metinden ayrı olarak, 3, 4, 5 ve 6 nci fıkralardaki hükümler bir tedbir olarak düzenlenmiştir. Bu dört fıkranın kanun metninde bulunmasından büyük faydalar mülâhaza eylenebilir.

Madde 15. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zaruret ve faydasına dayanılarak, 3008 sayılı İş Kanunu tasarisından aynen, işbu kanun tasarıma aktarılmıştır.

Malûm olduğu üzere, gemi adamlarının işe alınışlarında, deneme süreleri çeşitli iş verenlere göre değişik sürelerle tâbi tutulmaktadır. Hal böyle olunca da, iş verenler gemi adamlarını 3 aylık, 6 aylık gibi denemelere tâbi tutmakla, gemi adamlarını istismar etmektedirler. Kanun tasarıma aldığımız ve bir aylık süre ile dondurduğumuz deneme süreleri, yukarıda belirtmeye çalıştığımız mahzurları ve istismarları ortadan kısmen de olsa kaldırmaya yarıyacaktır.

Madde 16. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan zaruret ve faydasına inanılarak günün şart ve imkânları da nazarı itibara alınarak kısmen tadile tâbi tutulmuş olarak, işbu kanun tasarıma aktarılmıştır.

Madde 17. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda kelimenin tam mânası ile kısır bir şekilde düzenlenmiş olması nazarı itibara alınarak, eski metinden sarfi nazar edilip, daha mazbut ve daha ileri bir hüküm getiren, 3008 sayılı İş Kanunu tasarisından kısmen tadil edilerek, işbu kanun tasarıma aktarılmıştır.

Bu maddenin hazırlanışında, yürürlükteki 3008 sayılı İş Kanununun 13 ncu maddesinin ihbara ilişkin hükümleri esas itibariyle muhafaza olunmuştur. Ancak, yürürlükteki hüküm, ihbar zorunluluğunu, süresi belirli olmıyan sürekli iş bağitlarına tanımış iken, tatbikattaki adaletsizlikler ve bağit çözüm hakkını kötüye kullanmalar göz önünde tutularak, bu usul her iki taraf için, her çeşit iş bağitlarına teşmil edilmiştir.

Madde 18. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan, zaruretine dayanılarak aynen ve tamamen, işbu kanun tasarıma aktarılmıştır.

Madde 19. — Bu madde, halen yürürlükte olan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesindeki hususlar, esas itibariyle, işbu kanun tasarımadaki bu maddeye aktarılmıştır.

Madde 20. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Denizcilik meslekinin karakteri de nazarı itibara alınarak, tarafımızdan yeni bir madde olarak, düzenlenmiştir.

Malûm olduğu üzere, uzak seferlere çıkan gemilerde, gemi adamlarının iş bağitlarının çözülmesini gerektirecek durumların zuhuru her zaman için olagelen hâdiselerdendir. Bu durumlarda genel olarak gemi adamlarının iş bağitları bazan sudan sebep ve gerekçelerle çözülebildiği gibi, eski kanunda her hangi bir teminat hükümüne bağlanmamış olması sebebiyle, iş bağitları yabancı sularda veya yabancı limanlarda çözülen gemi adamlarının ağır yoksulluk ve sefalet içinde kendi kaderleriyle başbaşa bırakıldıkları, yurda döndükten sonra ise, bağıtım çözümüne mütaallik kendilerini savunabilecek imkân ve belgelerden yoksun kaldıkları her zaman için kabili ispat ve tevsiktir. Hal böyle olunca da, gemi adamlarının yabancı seferlerde ve özellikle kendilerini hukukan koruyamayacak bir durumda buldukları bir sırada, bağıt çözüm işinin tarafsız bir kurula verilmesinde, keza bağıtı çözülen, gemi adamına savunma hakkı tanınmasında ve ayrıca yabancı bir limanda Türk konsolosluğuna başvurabilmesinde yardımcı bir hükmün düzenlenmesinden fayda umulmuştur. Yabancı limanlarda, böyle bir maddenin veya hükmün bulunmaması sebebiyle, aç, yersiz ve bakımsız kalmış gemi adamlarının maceraları, denizcilik hayatımızda geniş bir yer tutmaktadır. Bu itibarla, düzenlenmiş olan bu hükmün kabulünde büyük isabet ve yararlılık görülmektedir.

Madde 21. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunu ve 3008 sayılı İş Kanunundan zaruret ve faydasına inanılarak, ve tadil edilmiş olarak, işbu kanun tasarisına aktarılmasında fayda umulmuştur.

Madde 22. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan ve 3008 sayılı İş Kanununun 15 nci maddesinden, esasen müessir bir değişiklik yapılmaksızın, birleştirilmek ve günün gerçek ve gereklerine adapte edilmek suretiyle, işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 23. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan ve 3008 sayılı Kanunun 16 nci maddesinden esasta müessir bir değişiklik yapılmaksızın, birleştirilmek, günün gerçek ve gereklerine adapte edilmek suretiyle, ileri bir hüküm olarak işbu kanun tasarılarına aktarılmıştır.

Şöyle ki, yürürlükteki 3008 sayılı İş Kanununun 16 nci maddesindeki prensipler esas itibariyle muhafaza olunmuştur. Ancak, yürürlükteki 16 nci maddenin birinci fıkrasındaki sözü geçen önergelelerin bir tüzükle tesbiti yerine, bunun belirli ve eşit bir süreye bağlanması uygun görülmüş ve bunun için de, altı haftalık süre kabul edilmiştir.

Diğer taraftan yürürlükteki 16 nci maddenin (6) fıkrası işyerinde işlenen bir suçtan dolayı bağıtın feshi için 7 günlük bir hapis cezasını yeter görmesine karşılık, (7) nci fıkrasında derpiş olunan devamsızlık sebebiyle gemi adamının iş yeri dışında işlediği bir suçtan dolayı ardı ardına iki gün tutuklu kalması dahi bağıtın ihbarsız ve tazminatsız bozulması için, tatbikatta kâfi bir sebep olmakta idi. Halbuki, iş yerinde işlenen bir suç sebebiyle şartların gemi adamı bakımından daha ağır düşünülmesi gerekir. Bu bakımdan tasarımmın 23 ncü maddesinin (6) nci fıkrası buna göre düzenlenmiştir.

Madde 24. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan ve 3008 sayılı İş Kanunundaki ilgili hükümlerin birleştirilmek, günün gerçek ve gereklerine adapte edilmek suretiyle işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 25. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun aynı maddesi zaruretine inanılarak, aynen İş kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 26. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 14 nci maddesindeki hüküm esas itibariyle muhafaza edilerek, iş bu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 27. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Denizcilik meslekinin karakteri ve denizciliğin muhtemel şartları da nazarı itibara alınarak, işbu kanun tasarisında yeni bir hükmün düzenlenmesinden fayda umulmuştur.

Malûm olduğu üzere, gemi adamlarının ellerinde olmıyan sebeplerle her zaman için denizlerde, müsademe, yangın, gemiyi terk etme, karaya oturma, su alma ve batma gibi olayların zuhuru her an için mümkündür. Bu gibi hallerde, ileri memleketlerin denizcilik statükolarında olduğu gibi, işbu kanunla, gemi adamlarının zâti eşya kayıplarını karşılamak üzere bir hüküm tertiplenmesi uygun görülmüştür.

Filhakika, bundan birkaç yıl önce, İskenderun'da yanan Mirador Tankeri kurtarmasında çalışan, denizcilik Bankası Gemi Kurtarma Personelinin zâti eşya kayıpları kısmen ödenmesine rağmen, kanunlarımızda kesin ve sıhhatli bir hükmün bulunmaması sebebiyle, yine bundan birkaç yıl önce, batan İzmir Gemisi personelinin ve yanan Tarsus gemisi personelinin zâti eşyalarının karşılıkları iş veren tarafından ödenmemiştir. Bu yöndeki misaller çoğaltılabilir. Yukardaki izahatin ışığı altında, yeni kanun tasarıma, böyle bir hükmün konması, gemi adamları açısından faydalı olacağına inanılmaktadır.

Madde 28. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun aynı maddesi olarak, zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 29. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 31 nci maddesindeki esaslar, bu belgenin özelliklerine uygun değişikliklerle, işbu kanun tasarisına da aktarılmış bulunmaktadır.

Madde 30. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Maddenin zaruret ve faydasına inanılarak, 3008 sayılı İş Kanunu tasarisının 22 nci maddesinden, işbu kanun tasarisına aktarılmasında fayda umulmuştur. Şöyle ki; iş yerlerine giren gemi adamlarına iş veren tarafından (gemi adamı çalışma ve kimlik karnesi) verilmek suretiyle, memleketimizde de, gemi adamlığının bir karneye ve ehliyete bağlanması, ve zamanla bu belgelerin gemi adamlarının her türlü haklarını ve durumlarını belirtecek bir belge haline gelmesi bakımından başlangıç olmak üzere, tasarıda görüldüğü üzere yeni bir usul getirilmiş bulunmaktadır. Ayrıca bu usulün uygulanmasına ilişkin usullerin bir tüzük ile belirtilmesi, bu tatbikata zamanın gerektirdiği akılcılığın verilmesi bakımından uygun görülmüştür.

Filvaki, halen Türk Deniz Ticaret Filosu gemilerinde ve benzeri araçlarda çalışan gemi adamlarına bir gemi adamı cüzdanı verilmektedir. Ancak, bu cüzdan ile, işbu tasarıda sözü geçen çalışma ve kimlik karnesi arasında, muhteva bakımından fark bulunmaktadır. Bu itibarla, uygulanmasına başlanacak olan çalışma ve kimlik karnelerinde, tüzük gereğince, gemi adamlarının bütün meslekî durum ve kapasitelerinin işlenmesinde deniz - iş hayatının geleceği açısından fayda mülâhaza olunmaktadır.

Madde 31. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 18 nci maddesinden, zaruret ve faydasına inanılarak, denizcilik meslekinin karakteri ve şartları da nazarı itibara alınmak üzere gerekli değişiklik ve ilâveler yapılmak suretiyle, işbu kanun tasarisına aktarılmasında fayda umulmuştur.

Madde 32. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 5518 sayılı Kanunun 3 nci maddesi ve yine halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunu tasarisının 25 nci maddesi uyarınca zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Maadde 33. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte olan 3008 sayılı İş Kanununa 26 nci madde olarak yeniden tasarı halinde eklenen bir madde olup, işbu kanun tasarısına aynen aktarılmasından fayda umulmuştur. Şöyle ki;

Sakat insanların da kendilerine göre bazı işlerde çalışabilecekleri ve özellikle bunlara verilecek işler, ârizaları göz önünde tutularak, iyi seçilirse, bu gibilerden de sağlam insanlar kadar veya onlara yakın bir randıman alınabileceği birçok Batı memleketlerinde yapılan denemelerle anlaşılmış ve Batı mevzuatına buna benzer hükümler konulmuştur. Buna karşılık en ufak külfetlerden kaçınılarak, sakat gemi adamlarına iş verilmediği ve bu suretle en basit işlerde bile zaruret olmadığı halde sağlam insan kullanıldığı ve bu suretle iş gücünün israf edildiği de bir vâkıdır.

Bu anlayış altında memleketimizdeki sakatların biricik geçim yolu olarak dilencilik veya diğer insanlık merhamet ve himayesine sığınmak gibi insanlık şeref ve haysiyetiyle bağdaşmayan bir tutum, günden güne gelişmektedir. Bu durum karşısında memleketimize iş gücünü her bakımdan verimli kılmak ve tam çalıştırmayı sağlamak ve diğer taraftan çalışmaya istekli bu insanları bugünkü haysiyet kırıcı durumlarından sıyırmak ve memlekete veya başkalarına bir yük olmaktan kurtarmak ve onları da vekarlı ve verimli bir insan haline getirmek topluluğun ödevleri arasında kabul edilmelidir. İşbu kanun tasarısının bu maddesi bu anlam ve anlayış içinde düzenlenmiştir.

Ayrıca topluluğumuzda diğer bir konuda, eski hükümlü kimselerin durumudur. İş yerlerimizde bunlara karşı da bir tepki mevcuttur. Halbuki, tesadüfen bir suç işlemiş hattâ bazı ahvalde bu duruma düşmüş yurttaşlardan da dilek ve istidadında olanlara da bu imkânı sağlamak yine toplumun ödevleri arasında sayılabileceği gibi, aynı zamanda toplumun menfaati icabıdır.

Diğer taraftan her ne şekilde olursa olsun, suç işlemiş ve mahkûm olmuş bulunanların bu mahkûmiyetlerini çektikten sonra, kefaretlerini ödemiş ve suçluluk hallerinin kalmamış olduğunu kabul etmek gerekir.

Yukarda açıklanan iki hale ait şartların ve usullerin ve buna ait esasların bir tüzükte tesbiti uygun görülmüştür.

Madde 34. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasını inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 28 nci maddesindeki hususlar, esas itibariyle muhafaza olunmak şartıyla, işbu kanun tasarısına da aynen aktarılmıştır.

Madde 35. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun aynı maddesi ile, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun tasarısına yeni bir hüküm olarak konan 27 nci maddesinin denizciliğin şart ve karakteri de nazarı itibara alınmak şartıyla düzenlenen yeni ve ileri bir madde olarak işbu kanun tasarısında yer almaktadır.

Bu maddede ücret, bu konudaki mahkeme içtihatları da göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Diğer taraftan, iş hayatımızın özellikleri gereğince, yolcu veya müşterilerden alınan (yüzde-lerden) gemi adamlarına iş veren tarafından ödenen paraların ücret mahiyetinde olup olmayacağı yolunda tatbikatta raslanan tereddütleri kaldırmak bakımından da ücretin târihi içinde bu konuda açıklanmıştır. Maddenin sonundaki ücretin ödenme süresine ilişkin hüküm de yürürlükteki İş Kanunundaki esas muhafaza edilmiştir.

Madde 36. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun konu ile ilgili aynı maddesi, aynen ve tamamen, işbu kanun tasarısına aktarılmıştır.

Madde 37. — Bu madde halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun ve yine halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun bu konu ile ilgili maddelerinden de faydalanılmak suretiyle ve denizcilik meslekinin gerçek ve gereklerine uygun olarak yeniden bir hüküm olarak düzenlenmiş ve işbu kanun tasarısında yer almıştır.

Malûm olduğu üzere, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun fazla çalışma ücretine ilişkin maddesinde fazla çalışma ücretlerinin % 25 - 50 oranlar arasında ödenmesine mütedair bir hüküm bulunmakla beraber, bu hüküm, Deniz İş Kanununun yürürlüğe girdiği 1954 yılından bu yana iş verenlerce uygulanmamış, fazla çalışma ücretleri gemi adamlarına daima % 25 zamlı olarak ödenmiştir. Bu itibarla fazla saatlerle çalışmalarda ödenecek ücrete yapılacak zam oranının kesin bir hükme bağlanmasında fayda umularak, maddenin birinci fıkrası bu yönde düzenlenmiştir.

Sahillerimizde liman işletmesi bulunmayan liman ve iskelelerde, yükleme ve boşaltma işlemleri serferde bulunan gemilerin güverte ve makina personeli tarafından yapılmaktadır. Bu ve benzeri ekstrelerden çalışmalarda, gemi adamlarına, mahalli belediyelerce tâyin ve tesbit olunan ve bundan 20 - 25 yıl önce tonbaşı ücret rayiçleri üzerinden fazla çalışma ücreti ödenmektedir ki, tonbaşına bâzı iskelelerde 50, 60, 100 kuruş gibi ödenen ücretler gemi adamlarını ziyadesiyle mutazzır etmektedir. Bu münasebetledir ki, iş verenlere bu ödemelerin günün şart ve gerçeklerine uygun bir seviyede ödemeler sağlamaları yolunda maddenin ikinci fıkrasında bir hükmün düzenlenmesi uygun görülmüştür. Böylece, iş verenler, gemi adamlarına yaptırılacak asli görevleri ile ilgili olmıyan hizmetlerinde fazla çalışma ücretlerinin % 100 zamlı olarak ödenmesini sağlamış olacaklardır.

Kanun maddesinin üçüncü fıkrasında, gemi adamlarının fazla çalışmalarına ilişkin ücretlerinin sıhhatli ve muntazam olarak düzenlenebilmesi için, ücret ödeme defterlerinde bir hane açılmasından fayda umulmuştur. Böylelikle, yetkili makamların gerektiği takdirde, fazla çalışma ücretlerini gerektiği takdirde teftiş ve denetleme imkânının yaratılması hedefi güdülmüştür.

Kanun maddesinin dördüncü fıkrasında belirtildiği üzere, halen ticaret filomuzda özellikle Devlete ilişkin sektörde gemi adamı fazla çalışma kartesi usulünün uygulandığı ve fakat armatör gemilerinde bu işin uygulanmadığı veya gereği gibi düzenlenmediği malûm bulunmaktadır. Bu itibarla, gemi adamı fazla çalışma kartesi usulünün bir zaptı rapta bağlanmasını sağlamak üzere, kanunda bir fıkra düzenlenmesinden büyük faydalar umulmuştur.

Kanun maddesinin beşinci fıkrasında ise, gemilerde bugün büyük bir keşmekeş içinde bulunan, birtakım adaletsizlik ve ölçsüzlüklere sebep teşkil eden fazla çalışma ücretlerinin kimler ve hangi şartlar altında yapılacağına mütedair bir fıkra eklenmesi, tatbikattaki bu yönde zuhur eden aksaklıkların önlenmesini sağlayacağı gibi, fazla çalışma işlemlerinin bir düzene sokulmasını da gerektirmesi bakımından faydalı görülmüştür.

Kanun maddesinin altıncı fıkrasında ise halen uygulanmakta olan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundaki aynı maddenin metnine sadık kalınarak, fazla saatlerle çalışma sayılmıyan haller tadadedilmiştir.

Madde 38. — Bu madde, halen uygulanmakta olan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen uygulanmakta olan 3008 sayılı İş Kanunu ve 5837 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinden faydalanılmak, denizcilik meslekinin şart ve gerçekleri de nazarı itibara alınmak üzere, keza üçüncü çalışma meclisinde, gemi adamlarının da hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil haklarına tabi tutulmaları yönünde alınan karara muvazi olarak kanun tasarıımızda yeniden düzenlenmiştir. Maddenin düzenlenmesinde bugünkü uygulanış alanındaki tatbikata sadık kalınmıştır.

Malûm olduğu üzere 6379 sayılı Deniz İş Kanununun yürürlüğe girdiği 1954 yılından beri denizlerde çalışan bilûmum gemi adamları, garip bir tecellidir ki, karada çalışan işçilerden farklı olarak hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil haklarından gereksiz olarak faydalandırılmamışlardır. Uluslararası Denizcilik Statükolarında yer alan ve gayet mükemmel ve hattâ biraz daha fazla avantaj yer alan ve gayet mükemmel ve hattâ biraz daha avantajlı olarak düzenlenen bu hakkın gemi adamlarına uygulanmaması konusu kabili münakaşadır. Hayatlarını, denizin binbir çeşit muhataraları arasında geçiren, Cumartesi, Pazarı, millî ve dinî bayramları hemen hiçbir zaman idrak edemiyen, haftalarca, aylarca ve bâzı ahvalde yıllarca memleketten ve aile yuvasından uzakta meşakkat ve feragat içinde geçen bir hayat boyunca, gemi adamlarının her zaman için tatillerini yapmak imkânına sahip kara işçilerinden tefrik edilmesi gerçekten sosyal adalet prensiplerine aykırı düşmüştür. Kaldı ki, yeni Anayasanın ilgili madde ve hükümlerinin eşitlik prensibi ve bütün çalışma-

lara tatil hakkı tanıyan hükümleri karşısında, gemi adamlarının da bu tatile veya yapılmıyan tatillerin ücretine hak kazanması, Anayasa ve sosyal adalet düzeninin en tabîî bir sonucu olmak lâzım gelir. Bu itibardır ki, yukarıda belirtmeye çalışılan izahatın ışığı altında gemi adamlarına da hafta tatili hakkını getiren bir maddenin düzenlenmesinden fayda umulmuştur.

Madde 39. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde de, yukarıdaki 38 nci maddenin gerekçesinde izahına çalışılan şart ve gerekler altında düzenlenerek, kanun tasarımda yer almıştır.

Madde 40. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı ve 5837 sayılı kanunlardan aynen ve tamamen kanun tasarıma, zaruret ve faydasına inanılarak aktarılmıştır.

Madde 41. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı ve 5837 sayılı kanunlardan aynen ve tamamen zaruret ve faydasına inanılarak, kanun tasarıma aktarılmıştır.

Madde 42. — Bu madde halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde de halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunu ve 5837 sayılı Kanundan aynen ve tamamen fayda ve zaruretime inanılarak kanun tasarıma aktarılmıştır.

Madde 43. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6032 sayılı Kanunun 2 nci maddesindeki hükümleri bu tasarıya aktarmaktadır. Ancak, maddenin sonundaki hüküm, yüzde usulünün uygulandığı iş yerlerindeki gemi adamlarının ücret haklarını korumak bakımından yeni bir usul getirmekte ve bu yol ile birçok anlaşmazlıkların önüne geçileceği düşünülmektedir.

Malûm olduğu üzere, gemilerde çalışmakta bulunan gemi kamara personelinin, yolculardan alınan yüzdeleri, bâzı aksaklıklara sebep teşkil etmektedir. Bu kanun madesi ile bugüne kadar doğan tatbikattaki aksaklıklar ortadan kaldırılmış olacaktır.

Madde 44. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Kanunda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Kanunun 3 ncu maddesindeki esasları bu tasarıya aktaran maddedir. Yukarıda 43 ncu maddede izah edildiği üzere, yüzde hesaplarının sıhhatli ve muntazam olarak tutulması bakımından tasarıda yer almasından fayda umulmuştur.

Madde 45. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun aynı madesi olarak, kanun tasarıma zaruret ve faydasına inanılarak aktarılmıştır.

Madde 46. — Bu madde, halen yürürlükte olan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Kanunun bu yöndeki ilgili 14 ncu maddesinin denizcilik iş yerlerinin de durumu nazarı itibara alınmak şartıyla yeniden düzenlenerek, tasarımda yer almasından fayda umulmuştur.

Madde 47. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, denizcilik meslekinin karakteri ve şartları da nazarı itibara alınarak, kanun tasarisında yeni ve ileri bir hüküm olarak düzenlenmesinden fayda umulmuştur.

Malûm olduğu üzere, yabancı sularda çalışan gemi adamlarına, aylık ücretlerinin belirli bir miktarı üzerinden olmak suretiyle ve yabancı seferlerde zaruri ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir miktar döviz hakkı sağlanmıştır. Ancak, bu döviz hakları, gemi adamlarının yabancı memleketlerden alacakları her hangi bir zâtî eşyayı yurda sokmalarının ayrı bir şartla kısıtlanması sebebiyle gemi adamlarına sağlanan dövizin mânası kalmamakta, gemi adamları ise bu dövizlerini, yabancı limanlarda çarçur etmek durumunda kalmaktadırlar.

Hal böyle iken, gemilerde seyahat eden yolculara belirli eşyalar üzerinden belirli miktarlarla gümrük muafiyeti tanınmıştır. Bu durum yabancı memleketler ticaret filolarında çalışan gemi adamlarına da bir hak olarak ve belirli şartlar, belirli eşyalar ve belirli miktarlar üzerinden gümrük muafiyeti hakkı sağlanmıştır. Bu hak ise, memleketimizde de uygulandığı takdirde, büyük bir problem haline gelen kaçakçılık olaylarının büyük bir çoğunluğunu önlemiş olacaktır.

Bu itibarlardır ki, işbu kanun tasarısında, gemi adamlarının döviz hakkı ve gümrük muafiyetlerini, düzenliyen bir hükmün tertiplenmesinden büyük faydalar umulmuştur. Bu arada döviz ve gümrük muafiyeti işlemlerinin düzenlenmesi, hazırlanacak bir tüzüğe bağlanmıştır.

Madde 48. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 30 nci maddesindeki fikri esas itibariyle muhafaza etmektedir. Ancak gemi adamlarından kesilen para cezalarından toplanacak paraların daha verimli alanlara harcanmasını sağlayacak şekilde, işbu kanun tasarısına aktarılmasından fayda umulmuştur.

Madde 49. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 22 nci maddesi ve 6032 sayılı Kanunun 7 nci maddesi gereğince düzenlenmiştir. Aynı maddelerin zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarısında da yer almasından büyük faydalar umulmuştur.

Madde 50. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 24 nci maddesi esas itibariyle muhafaza olunarak, işbu kanun tasarısına da aktarılmıştır.

Madde 51. — Bu madde, halen 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da mevcuttur. Ancak, bu madde, yürürlükteki 3008 sayılı İş Kanununun 23 nci maddesindeki esas gaye muhafaza edilmek suretiyle, denizciliğin şart ve gerekleri de nazarı itibara alınmak şartıyla yeniden ileri bir madde halinde düzenlenmiştir. Şöyle ki, gemi adamı ücretinden haczedilemeyecek miktar, bugünkü şartların gerektirdiği seviyeye getirilmiş ve gemi adamının bakmak ve geçindirmek görevinde olduğu kimseler hakkındaki fıkra daha anlaşılır bir hale sokulmuştur.

Madde 52. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 53 ve 106 nci maddeleri ile 5837 sayılı Kanunun 12 nci ve 6032 sayılı Kanunun 8 nci maddesindeki hükümlerin tek bir hüküm olarak, işbu kanun tasarısına aktaran madde olarak düzenlenmiştir.

Madde 53. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, tathikattaki aksaklıklar ve yolsuzluklar da nazarı itibara alınmak şartıyla, işbu kanun tasarısında yeniden ileri ve koruyucu bir hüküm olarak düzenlenmiştir.

Maddede belirtildiği üzere, aynı iş verenin iş yerlerinden bir diğerine taraflarca anlaşmak suretiyle geçirilen veya meslek sınıfını değiştiren gemi adamlarının, o iş verenin eski iş yerinde veya mesleğinde, kıdem ve ehliyet derecelerine karşılık hak kazandığı ücrette bâzı durumlarda indirmeler yapıldığı tathikatta çok görülmüş olaylar arasındadır. Bu madde ile bu aksaklık ve yolsuzlukların önlenmesi düşünülmüştür.

Madde 54. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, tathikattaki aksaklıklar ve yolsuzluklar da nazarı itibara alınmak şartıyla, işbu kanun tasarısında yeniden ileri ve koruyucu bir hüküm olarak düzenlenmiştir.

Bu madde ile, esasen gemi adamlarına uygulanmakta olan (Gemi adamlarının yeterliği ve sayısı hakkındaki tüzüğün) derpiş eylediği esaslar altında yapılan denemelerden gayri, iş verenlerin de ayrıca keyfi ve indî denemelerini önlemek amacı güdülmüştür.

Madde 55. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda ve 3008 sayılı İş Kanununda mevcuttur. Bu madde zaruret ve faydasına inanılarak, tathikattaki aksaklık ve yolsuzluklar da nazarı itibara alınmak şartıyla, işbu kanun tasarısında, 3008 sayılı Kanununun 21 nci maddesindeki ana fikir muhafaza edilmek, sadece ilerde gemi adamı ve iş veren arasında çıkacak anlaşmazlıkları önlemek üzere ücret puslalarında ne gibi kayıtların bulunacağı ve iş vereni tarafından tutulacak ücret defterlerinin neleri ihtiva edeceği hususları da açıklanmak suretiyle ileri ve koruyucu bir hüküm olarak yeniden düzenlenmiştir.

Madde 56. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda bulunmakla beraber, 4767 sayılı Yıllık ücretli izin hakkını düzenliyen Kanunun ilgili maddesi ile tevhihedilmiştir.

Madde 57. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda bulunmakla beraber, 4767 sayılı Yıllık ücretli izin Kanununun ilgili maddesi ile karşılaştırılarak yeniden düzenlenmiş, günün gerçek ve şartlarına uydurulmuştur.

Madde 58. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, ileri ve koruyucu bir hüküm olarak zaruret ve faydasına inanılarak, keza denizcilik meslekinin şart ve gereklerine de adapte edilmek suretiyle, halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık ücretli izin Kanununun 3 ncu maddesindeki hükümler, işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 59. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde; ileri ve koruyucu bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; keza denizcilik meslekinin şart ve gereklerine de adapte edilmek suretiyle; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 6 ncu maddesindeki hükümler; işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 60. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde ileri ve koruyucu bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; keza denizcilik meslekinin şart ve gereklerine de adapte edilmek suretiyle; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 9 ncu maddesindeki hükümler; işbu kanun tasarisına da aktarılmıştır.

Madde 61. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde ileri ve koruyucu bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; keza denizcilik meslekinin şart ve gereklerine de adapte edilmek suretiyle; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 4 ncu maddesindeki hükümler; işbu kanun tasarisına da aktarılmıştır.

Madde 62. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde; ileri ve koruyucu bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına da inanılarak; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 10 ncu maddesi hükmü; işbu kanun tasarisına aktarılmış ve dolayısıyla; izinden benlenen dinlenme gayesi sağlanmak istenmiştir.

Madde 63. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde; ileri ve koruyucu bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; keza denizcilik meslekinin şart ve gereklerine de adapte edilmek suretiyle; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 11 ncu maddesindeki hükümler; işbu kanun tasarisına aktarılmış bulunmaktadır.

Madde 64. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde ileri ve koruyucu bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 8 ncu maddesi hükmü; işbu kanun tasarisına da aktarılmıştır.

Madde 65. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde; ileri bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanununun 13 ncu maddesi işbu kanun tasarisına da aktarılmıştır.

Madde 66. — Bu madde; halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde; ileri bir hüküm olarak; zaruret ve faydasına inanılarak; halen yürürlükte bulunan 7467 sayılı Yıllık Ücretli İzin Kanunun 12 ncu maddesi hükmü; işbu kanun tasarisına aktarılmıştır.

Madde 67. — Bu madde; halen Deniz İş Kanununda mevcuttur ve kanunun 22 nci maddesinde hükümlenmiştir. Bu maddenin tatbikattaki büyük yaygın ve köklü aksaklık ve mağduriyetleri sebebiyle; gerekçemizde oldukça uzun bir şekilde durulması zarureti vardır.

İşbu tasarımızda; bu madde; denizcilik hayatında 6379 sayılı Deniz İş Kanununun tatbikatından doğan aksaklıklar ve mağduriyetler de nazarı itibara alınmak şartıyla; ve yeni Anayasamızın keza Üçüncü Çalışma Meclisinde Deniz İş Kanununda yapılması gereken revizyonlarla ilgili alınmış bulunan kararların ışığı altında yeni bir ileri ve yapıcı madde düzenlenmiştir.

İşbu maddenin düzenlenmesinde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununun uygulandığı gemi adamlarının çalışmalarını tesbit eden ve halen uygulanmakta olan 4/7932 sayılı Bakanlar Kurulu kararındaki hükümler esas olarak alınmakla beraber, maddede, günün ve Anayasanın gereklerine uygun tadillerde yapılmış bulunmaktadır.

Malûm olduğu üzere, Cumhuriyet Anayasası ve uluslararası denizcilik mevzuatı, yine Hükümetimizin de imzalamış bulunduğu Uluslararası Denizcilik ve Çalışma konvansiyonları ile uluslararası normlara göre, denizde gemi adamlarının normal çalışma sürelerinin günlük 8 saatten haftada altı gün için 48 saat olarak tâyin ve tesbiti günümüzün şart ve gerekleri önünde kaçınılmaz bir zaruret haline gelmiştir. Nitekim ileri, denizeci milletlerde özellikle İngiliz (The National Maritime Board) gemi adamlarının normal çalışma sürelerini günlük 8, haftalık 48 saat olarak kabul etmiştir. Aynı prensipler, İsrail, Danimarka, Holânda, İsveç, Norveç, Amerika ve hemen bütün Batı memleketlerince kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu arada, Afrika'da yeni kurulmuş bulunan Ghana Devletinin birkaç parçalık gemilerinde de aynı rejimin uygulanması konusu gerçekten cabili dikkattir.

Denizin yıpratıcı ve ağır mesleklerden olması, gemi adamlarının gece ve gündüzünün bulunmaması, Cumartesi, Pazar, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günlerini dahi memleketten ve aile yuvasından uzakta geçirmeleri nazarı itibara alınacak olursa, gemi adamlarımızın ne kadar ağır ve feragatle dolu şartlar içinde çalıştıkları kendiliğinden tebellür etmektedir. Buna rağmen, bugüne kadar gemi adamlarımız, güverte günlük 10, makina günlük 8, kamara personeli ise 12 saat çalışmaya tabi tutulmuşlar, bu arada ise 6379 sayılı Deniz İş Kanununun harukulâde anormal 23 ncü maddesi gereğince bir kısım gemi adamları yıllarca gerekçesiz olarak insan haklarına aykırı bir davranışla, iş sürelerine tabi tutulmamakla günlük 24 saatlik çalışmaya terk edilmişlerdir. Yukarda belirtmeye çalışıldığı üzere halen denizde haftalık çalışma süresi asgari 70 âzami 84 saat olarak uygulanmaktadır ki, bu durum, kara işçilerinin iş süreleri karşısında dehşet vericidir.

Bu münasebetledir ki, işbu kanun tasarısında denizde, hiçbir meslek grubu tefriki yapılmaksızın günlük çalışma süresi seyyanen 8 saatten haftanın 6 günü için 48 saate indirilmiş bulunmaktadır.

Kanunun maddesi, metinde görüleceği üzere, liman hizmeti ve şehir hattı gemilerinde çalışan gemi adamları ile, liman sınırını aşmak suretiyle kısa, yakın ve uzak sefer yapan gemi adamlarının çalışma sürelerini de bir düzen altına almış bulunmaktadır.

Madde 68. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunununda 23 ncü madde halinde hükümlenmiştir. Bu maddenin 8 yıllık tatbikatta çok yaygın ve köklü aksaklık ve mağduriyetler yaratması bakımından gerekçemizde oldukça etraflıca durmak zarureti hâsıl olmuştur.

İşbu tasarımızda, bu madde denizcilik hayatında 6379 sayılı Deniz İş Kanununun tatbikatından doğan aksaklıklar ve mağduriyetler de nazarı itibara alınmak şartıyla ve yeni Anayasada belirtilen eşitlik prensiplerinin, insan haysiyetine yaraşır bir şekilde çalışan ve dinlenme ilkelerinin, keza üçüncü çalışma meclisinde Deniz İş Kanununda yapılması gereken revizyonlarla ilgili alınmış bulunan kararların, bu arada Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisine sevk edilmiş bulunan Deniz İş Kanunu tasarısında düzenlenen aynı maddenin ışığı altında, ileri ve koruyucu bir madde şeklinde düzenlenmiştir. Gerekçesi aşağıda belirtilmiştir.

Malûm olduğu üzere 20 Mart 1954 tarihinde yürürlüğe giren 6379 sayılı Deniz İş Kanununun tatbikatı ile Türk gemi adamları kısmen de olsa bir huzur ve refaha yönelmiş ve yine bir kısım gemi adamlarının çalışma şartları ve iş süreleri tâyin ve tanzim edilmiştir. İşbu tasarı ile bâzı aksaklıklar, noksanlıklar da düzeltildiği takdirde, bu kanun bünyemize en uygun şeklini alacaktır. Eski kanun metninde iş sürelerine tabi tutulmamaları sebebiyle insanca çalışmadan yoksun oldukları gibi diğer bir kısım personel gibi, fazla çalışma ücretinden de mahrum bırakılan bir kısım gemi personeli vardır ki, bunların durumu aşağıda incelenecektir. Kanunun yürürlüğe girdiği 1954 yılından bu yana sekiz yıldır, ilgili mercilere yüzlerce sayfalık yazılar yazılmış, raporlar gönderilmiş, seyir jurnalleri suretleri, sefer fiktürleri, yerli ve yabancı dokümanlar sunulmuş, lâkin bugüne kadar Deniz İş Kanunu günün şart ve gerekleri muvacehesinde tatminkâr bir duruma ulaştırılmamıştır.

Deniz İş Kanununun 23 ncü maddesi, kaptan ve başmakineistler, gemi doktoru ve sağlık memurları, hemşire ve hastabakıcılar, gemi kurtarma işlerinde çalışanlar, telsiz, telgraf ve telefon memurları, gemi kâtipleri ve gemi ambar memurları gibi gemilerde çalışan bâzı meslek sınıfı mensuplarını da iş süreleri hükümlerine gerekçesiz bir şekilde tabi tutmayarak, istisnalar faslında mütalâa eylemiş, bunların iş süreleri bir esas ve nizama bağlanmıyarak kanuni bir tefriğe düşülmüştür. Böylelikle de, sözü geçen meslek sınıfı mensubu personel, insan takatının dışında bir çalışma zorunluğunda bırakılmıştır. Kanunun uygulanmasında, bâriz ve vahim aksaklıklar yaratan 23 ncü madde akademik olarak incelenecek olursa, iş süreleri içine alınan diğer gemi personeline kısmen de olsa, 8 saat devamlı istirahat, 8 saat devamlı uyku hakkı tanınmış olmasına rağmen, 23 ncü maddenin istisnalar kapsamı içine alınan sözü geçen meslek sınıfı mensupları, bu en tabii dinlenme ve uyku gibi beşerî haklardan da istisna kılınmakla, insanca yaşama ve çalışma hakları, riyazi bir bedahatle ihlâl eylemiş bulunmaktadır. Açıkça ifade olunabilir ki, sözü geçen personel, kanunun bu mâlûl ve malûm hükmüne göre, günün yirmidört saatinde yirmidört saat dinlenme ve uyku hakları olmadan çalışmak zorunda bırakılmışlardır.

Yine sözü geçen personelin bugünkü çalışma durumlarını ağır hizmet şartlarına gerek yerli ve gerekse yabancı hiçbir hukuk prensibi ile bağlaştırmaya imkân ve ihtimal bulunmamaktadır. Bu personelin, aşağıda izahına devam olunacağı üzere gemilerde görevlenen ve 6379 sayılı Deniz İş Kanununun malûm ve mâlûl 23 ncü maddesi gereğince en fazla mağdur olanlar, gemi kâtipleri, gemi ambar memurları, gemi telsiz, telgraf ve telefon memurlarıdır. Geriye kalan personeli ayrı bir fasılda incelemek üzere, sözü geçen personelin çalışma şartları üzerinde durmaktan fayda mülâhaza olunmaktadır.

Filhakıka Batı Ticaret Filolarında dahi böyle bir tefrikin yapılmadığı, her türlü dokümanlarla kabili ispat ve tevsiktir.

Bu tefrik ise, gemilerde binbir meşakkat ve feragat içinde çalışan gemi adamları arasında söz konusu personelin acıklı durumunu göstermektedir. Bir taraftan insan haklarına muvazi olarak iş sürelerine ve fazla çalışma ücretine tabi tutulmuş bir denizeci topluluğu, diğer tarafta insan haklarına tamamen aykırı olarak insan haklarından yoksun bırakılarak iş sürelerine ve fazla çalışma ücretine tabi tutulmamış bir denizeci toplumu yaratılmıştır. Bu ayrılmış toplulukların, aynı gemide, aynı şartlar altında çalıştıkları düşünülecek olursa, acı gerçek kendiliğinden bütün çıplaklığı ile tebeyyün etmektedir. Böylelikle de, açıkcası bu kabîl denizcilerin Anayasa ve en basit hukuk kurallarına aykırı olarak, en meşru, en tabii hak ve menfaatleri ihlâl olunmuştur.

Gemilerde kendi meslekî branşlarında sorumlu birer otorite olarak çalışan, Türk denizciliği ve dolayısıyla memleketimize sağladıkları menfaatler bakımından, iş sürelerine tabi tutulan ve dolayısıyla fazla çalışma ücreti alabilen, gemi personeline çalışma konusunda hiçbir hususta geri kalmıyan ve ekseri ahvalde onlardan çok daha fazla çalışan bu kabîl personelin hiçbir hukuki gerekçe serd edilmeksizin iş süreleri ve fazla çalışma ücretinden vâreste tutulmaları, bugüne kadar deniz hizmetlerinin tatbikatında kaçınılmaz büyük aksaklıklar ve dolayısıyla türlü ağır mağduriyetler tevhit eylemiş bulunmaktadır.

İş süreleri ve fazla çalışma konusunda belirtilen tefriki yapabilmek için, gemilerdeki fonksiyonu da iş sürelerine ve dolayısıyla fazla çalışmaya müstahak veya gayrimüstahak olarak kesin hatlarla ayırmak gerekir ki, bu ise, sözü geçen personelin çalışma şartları nazarı itibara alınacak olursa, gerek mantık ve gerekse teknik ve nihayet hukuk bakımından imkânsızdır. Çünkü çeşitli iş ünitelerinden meydana gelen gemi hizmetlerini bir bütün halinde mütalâa etmek zarureti vardır. Açıkçası, gemi bir işletme bütünüdür. Bu itibarla, gemilerde her meslek sınıfının görevleri gerek idari, gerek teknik ve gerekse hukuki bakımdan bölümlere ayrılmakla beraber, bütün gemi işleri birbirinin mütemmimidir. Yukarıda açıkladığımız üzere, çeşitli ve irili ufaklı çarkların bir saati meydana getirmesi gibi, gemilerde de muhtelif meslek sınıfları halinde çalışan personel de geminin hizmet bütününe meydana getirmektedirler. Yerinde kullanılmış bir denizci darbimeseli vardır. (Her gemi adamı, gemi pervanesinin dönmesine çalışır). Bu itibarla da 23 ncu madde ile gemi adamları arasında yapılmış olan tefrik hayalidir ve antidemokratiktir.

Bu tefrik, ayrıca, gemilerde maalesef iş süreleri ve fazla çalışma ücreti hakkının kapsamı dışında bırakılan bu mağdur personel üzerinde psikolojik bakımdan ıera eylediği tesirler sebebiyle de bir avuç denizci grupunun çalışma heves ve şevklerini de kırmakta, dolayısıyla iş kapasitelerini kısırlaştırmaktadır. Bu hal ise, memleketimiz için hayati bir ehemmiyet arz eden deniz işletmeciliğimiz için, hayırlı bir yol olarak mütalâa olunmaması gerekir.

Kaldı ki, gemilerde aynı şartlar, aynı mahrumiyetler, aynı feragat ve fedakârlılıklarla çalışan kimseler arasında yapılan bu tefrik hakkaniyete de asla uygun düşmemektedir. Gemilerde medeni âlemden uzakta, günlerce, haftalarca ve aylarca çalışan, aile ocağından, memleket havasından uzakta bulunan, 23 ncu maddenin üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konu haline getirmiştir. Gemilerde, psikolojik durumun çalışma ve randıman konusunda en mühim faktör olduğu unutulmamalıdır.

Yukarıda arz ve izah eylendiği üzere sözü geçen personel, gemilerde iş sürelerine ve fazla çalışmaya müstahak olan personelle omuzomuzaya çalışmakta, hayat ve iş güçlerini onlarla paylaşmaktadırlar. Aynı şartlar ve aynı saatlerde çalışarak iş süresine ve fazla çalışma ücretine tabi tutulan bir (Ambarcı) ile iş süresine tabi kılınmayan bir gemi kâtabinin veya ambar memurunun görevinin pek eüzi bir kısmına iştirak eden ambarcının ve kamara memurunun iş süresine ve fazla çalışmaya tabi tutulmaları bakımından fazla çalışma ücreti alabilmeleri bu dâvanın en tipik misalinin teşkil etmesi bakımından gerçekten calibi dikkat bulunmaktadır.

Sözü geçen 23 ncu madde, aşağıda izah olunacağı üzere, hukuki bakımdan da hiçbir esasa dayanmaması sebebiyle de üzerinde durulmaya değer bir vasıf taşımaktadır. Böylece gerekçemizin en kuvvetli mesnetlerinden birisi de hakkaniyet ve meşruiyet meselesidir. 23 ncu maddenin bâzi fıkraları karakter bakımından kanuniyet ve meşruiyet prensibine de açıkça aykırı düşmektedir. İera organı olarak, kanun maddesi şeklinde hükümlerin tasarıları hazırlanırken, hukuka bihakkin riayet olunması, kanuniyet ve meşruiyet prensiplerine aykırı veya ihlâl edici mahiyette hükümler konulmaması, hukuk mevzuatımızda temel prensibolarak mevcuttur. Kanun maddelerinde gerek muhteva ve gerekse şekil bakımından meşruiyet şartlarına tabi oldukları düşünülecek olursa, 23 ncu maddenin bâzi fıkralarında olduğu gibi, meşruiyet şartlarının ihlâl eylendiği ahvalde, hükümler de gayrimeşru olup, tabiatıyla hukuki kıymetten de mahrum bulunması gerekmektedir.

Bu arada kanunlarımızın Anayasa karşısında da meşruiyeti şarttır. Hal böyle iken, 23 ncu madde, Cumhuriyet Anayasasının 41, 43, 44 ncu maddelerinin ruhuna da aykırı olduğu bir gerçektir.

Bu arada, 23 ncu maddenin gerekçemize mesnet hükümleri, yine kanunlarımızla müesses ve bu arada Hükümetimizin de imza koyduğu Uluslararası Denizcilik ve Çalışma Sözleşmelerine, Uluslararası Denizcilik normlarına da aykırı bulunmaktadır. Yerli ve yabancı bütün kanunlar, Uluslararası Sözleşmeler, Tüzükler ve Yönetmelikler, ve Kararnameler, gemi adamlarını bu yönde hiçbir tefrikeye tabi tutmamasına mukabil, gerekçede savunulagelen personelin kanun hükmünde bir tefrikeye tabi tutulması, hukuk, prensip ve teamülleriyle asla ve kat'a bağdaşamayacak mahiyettedir.

23 nci madde karşısında, yine iş sürelerine tabi tutulmıyan ve dolayısıyla fazla çalışma yapamıyan malûm personel, denizcilik örf ve âdetleri, içtihatlar bakımından da savunulabilecek durumda bulunmaktadır. Yapılan incelemelere göre Amerikan Deniz Ticareti Filosundan İsrail Deniz Ticaret Filosuna gelineye kadar, hiçbir Batı memleketinin ticaret filosunda böyle bir tefrik yapılmamıştır. Kaldı ki, yabancı memleketlerin deniz iş kanunlarında da, gemi kâtipleri, gemi ambar memurları, gemi telsiz telgraf ve telefon memurları da iş sürelerine tabi tutulmuşlar ve fazla çalışma hak ve ücretine sahip kılınmışlardır. Bunlardan yalnız, gemi kaptan ve makinistleri, (Başmakınist), gemi doktor ve sağlık memurları, gemi hemşire ve hastabakıcıları, gemi kurtarma ameliyesinde çalışan gemi personeli, iş sürelerine tabi tutulmakla beraber, kanuna iş verenler tarafından çeşitli prim ve tazminatlarla tatmin olunmaları cihetine gidilmiştir ki, bu durum her zaman için kabili ispat ve tevsiktir.

Gemi kâtipleri ve gemi ambar memurlarının durumu :

Gemilerde 23 nci madde hükmü dolayısıyla, iş süreleri ve fazla çalışma kapsamına alınmama-ları bakımından en büyük mağduriyete duçar olanlar, gemi kâtipleri ve gemi ambar memurlarıdır. Kaldı ki, bu görevlilerin, diğer gemi personeli gibi, vardiyaları bulunmadığı cihetle, uhdelerine mevdu hizmetleri, paylaşacak ve nöbetleşecek yardımcıları da bulunmamaktadır. Seferlerde olsun, gemi per vanesi dönsün veya dönmesin bu görevliler, limanlarda da dâhil geminin bilûmum yükleme ve boşaltma iş ve işlemleri ile, gemiye giren veya gemiden çıkan yüklerin puvantajı, ambarlara istiflenmesi, yerlerinin tanzimi, yine aynı şartlar altında liman ve iskelelerde boşaltılması ve bunlarla yakından ve ya uzaktan bütün kuyudatın tutulması ile görevli ve sorumlu bulduklarından, seferlerde ve limanlarda bu hizmetlerin de 24 saat fâsılasız olarak yapılması gerektiğinden sözü geçen personel, 24 saat ve nöbetsiz olarak çalışma halinde bulunmak zorunluluğundadırlar. Bu itibarla, Deniz İş Kanununun 22 nci maddesinde derpiş olunduğu üzere, 8 saatlik dinlenme ve 8 saatlik de uyku hakkından devamlı olarak mahrum bulunmaktadır. Bunun içindir ki, bu görevlilerin çalışmaları, hiçbir hukuk mevzuatı ile bağdaşamıyacak şekilde beşer takatinin dışına çıkarılmış bulunmaktadır. Buna inzimamen, gemi ambar memurları ise, yukarda belirtilen ağır şartlarla yapılan seferlerinin dönüşünde gemiler İstanbul'da iki veya üç gün kaldıklarından, keza gemiler İstanbul'da rihîma aborda ol-duktan sonra, hemen boşaltma işlemleri başladığından bu personel, ister istemez sorumlu ve zemini buldukları yük ambarlarının başında bilâfâsıla bulunmak ve boşalan yükün puvantajını yapmak zorundadırlar. Bu boşaltma işlemleri ise geminin yüküne muvazi olarak, fâsılasız bir şekilde, bir, iki, ilâ üç gün sürebilir. Bâzi ahvalde bunun günlere sürdüğü de olağandır. Boşaltma ameliyesi bittiği zaman dahi gemi ambar memurları maalesef görevlerinden ayrılamamak durumundadırlar. Çünkü, geminin boşaltılmasını takiben, gelecek veya çıkılacak seferin yüklemesi başlamış. Vinçler ve ambarlar faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, veciz bir şekilde ifade etmek gerekirse, gemide makinalar durur, vinçler paydos eder, amele gemiyi sırasında terk eder, gemilerde bütün personel yuvalarına döner, fakat gemi ambar memurları ve seferlerde ise gemi kâtipleri geminin sanki birer madenî parçası imişler gibi, gecenin ve gündüzün hiçbir dakika ve saatinde görevlerinden ayrılamazlar, dinlenemezler ve çok kere uyku dahi uyuyamazlar. Bu hal her zaman için kabili ispat ve tevsiktir. Hal böyle iken, uhdelerine en ağır ve yıpratıcı ve sorumlu işler yüklenmiş olan gemi kâtipleri ve ambar memurları Deniz İş Kanununun her bakımdan kapsamı içine alınmalarına ve her bakımdan gemi adamı sayılmalarına rağmen, iş süreleri ve fazla çalışma hak ve ücretinden mahrum bırakılmaları keyfiyeti, Türk Deniz Ticareti Filosunda hüznün ve ibret verici bir vâkıa olarak süregel-mekte, denizcilik çevrelerinin bitmez tükenmez konusu olmaktadır. Bu yönde, yapılan incelemelerde gerek Çalışma Bakanlığı ve gerekse iş verenler dahi hakkı teslim eylemiş bulunmaktadır.

Seferlerde ve limanlarda, gemi kâtipleri ve gemi ambar memurlarının genel görevleri muhtasar olarak aşağıda protokol sırasına göre çıkarılmış bulunmaktadır. Gemilerde ve seferlerde aşağıda belirtilen hizmetlerin, gece veya gündüz, programlar gereğince liman ve iskelelerde, seyir durumlarına göre duraklaması düşünilemeyeceğine göre, bu personelin her an görevli buldukları zikredilen işleri

hiçbir duraklama ve aksaklığa meydan vermeksizin yapmakla yükümlü oldukları aşikârdır. Deniz ticareti filosu gemilerinde, gecenin her hangi bir saatinde yerli ve yabancı seyir veya limanlarda gemi kâtipleri ve gemi ambar memurlarının büro kepenklerinin indirildiği veya kamara ışıklarının söndürüldüğü vâkı değildir. Bu personelin hizmetleri aşağıda belirtilen şekilde özetlenabilir.

- a) Bilûmum yükleme ve boşaltma iş ve işlemleri, kayıt ve defterlerin düzenlenmesi,
- b) Bilûmum yolcu yükleme ve boşaltma işlemleri, kayıt ve bilet işleri,
- c) Bilûmum maliye ve muhasebe iş ve işlemleri,
- ç) Bilûmum gemi personeli iş ve işlemleri,
- d) Bilûmum yolcu ve yük kontrolü iş ve işlemleri,
- e) Bilûmum acentelik ve puvantörlük iş ve işlemleri,
- f) Yabancı sulara bilûmum polis ve muhaceret iş ve işlemleri,
- g) Yabancı sulara bilûmum kambiyo, döviz ve pasaport işleri,
- h) Yabancı sulara bilûmum gümrük iş ve işlemleri (Her mahallî limanda ayrı işlemler),
- i) Bilûmum muhasebe, mutemetlik iş ve işlemleri. (Maaş, mesai, ikramiye, döviz bordrolarının tanzimi, ücretlerin tediyesi),
- i) Bilûmum idari ve işletme iş ve işlemleri,
- i) Bilûmum istihbarat iş ve işlemleri,
- j) Bilûmum posta iş ve işlemleri (Gemilerde seyyar posta memurluğu gemi kâtipleri tarafından yapılır),
- k) Bilûmum yolcu ve yük istatistik iş ve işlemleri,
- l) Bilûmum arşiv iş ve işlemleri,
- m) Bilûmum para değıştirme iş ve işlemleri,
- n) Bilûmum triptik iş ve işlemleri,
- o) Gemi personeli amelelik ücretleri tahakkuk ve tevziatı,
- ö) Burada zikredilmesine imkân ve lüzum olmayan bilcümle iş ve işlemler.

Özellikle liman sınırını aşmak suretiyle sefer yapan gemilerimizde ortalama 50 - 130 kişilik personel kadrosu bulunduğu ve genel olarak seferlerde gidiş ve dönüş 3 - 4 bin yolcu taşındığı büyük gemilerimizde ise 40 - 50 bin parça 8 - 10 bin ton yük ulaştırıldığı bu iş ve işlemlerin de gemilerde munhasıran bir gemi kâtibi ve bâzanı iki bâzanı da üç ambar memuru tarafından vardiyasız olarak koordine edildiği düşünülecek olursa, sözü geçen bu personelin insan gücünü aşan iş kapasiteleri kendiliğinden belirlemektedir.

Gemi kâtipleri ve gemi ambar memurları, yerli ve yabancı hatlarda belirtilen bu hizmetleri hiçbir aksaklık ve noksanlığa meydan vermeksizin dakikası dakikasına yapmak durumundadırlar. Bilhassa yabancı mahallî limanların geminin duruş saati içinde acentelik, polis, gümrük, kambiyo, mevzuatının harfiyen yapılması şarttır. Ayrıca bu işlerin sefer programlarına göre birkaç saatlik süre içinde yapılması, her limanın kendine göre mevcut özelliklerine uygun formalitelerin tekemmül ettirilmesi, bir gecede 100 kişilik personelin 600 - 1 000 yolcunun muamelelerinin hâzırlanması zarureti nazarı itibara alınacak olursa, bu personelin ağır, yıpratıcı ve hattâ öldürücü çalışma şartları kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bu arada, limanlarda ve seyirlerde görevlerinin karakter ve gerekleri dolayısıyla, her türlü hava etkilerine mâruz bulunan, hiçbir hukuki prensibe sığmayacak derecede çeşitli meşakkat ve feragat içinde ağır ve sorumlu görevlerini yapmaya çalışan bu arada Türk Deniz Ticareti Filosu içinde çok önemli bir yer işgal etmelerine rağmen emsal zâbitan arasında hemen hemen en cüzi ücreti alan, diğer iş sürelerine, fazla çalışma ve ücretine müstahak personele nazaran terfi imkânları da gayet kısır bulunan bu fedakâr denizcilerin, yıllardan beri, görülmemiş ağır şartlar altında çalıştırılmalarına rağmen, hiçbir hukuki gerekçe serd edilmeksizin iş sürelerine ve fazla çalışma hak ve ücretine tabi kılınmamaları gerçekten düşündürücüdür.

Gemilerde, yükleme ve boşaltmalarda, sadece ambara nezaret işi ile görevlendirilmiş bulunan gemici (ambareci) ya iş süresi ve fazla çalışma hak ve ücreti uygulandığı halde, sözü geçen gemicilerle beraber gece ve gündüz aynı ambarın başında, yağmur ve kar altında, yükleme ve bo-

şaltma işleriyle bizzat uğraşan ve ayrıca her bir parça yükten sorumluluk taşıyan, hukukan da yüklerin zamini bulunan gemi ambar memurlarına, keza gemilerde çalışmalarının başlangıç ve sonucu bulunmayan ve her saat görev başında bulunması gereken gemi kâtiplerinin durumunun islah edilmesi şarttır.

Bu konuda, gerekçe daha genişletilebilir. Ancak bu kadar izahatla durumun aydınlatıldığı kanaati vardır. Bu itibarla ki, halen yürürlükte bulunan 6779 sayılı Deniz İş Kanununun 23 ncu maddesinde iş sürelerinden ve fazla çalışma hak ve ücretinden gerekçesiz olarak seviz yıldır yoksun bırakılan gemi kâtipleri ve gemi ambar memurları çıkarılarak, kanun tasarruflarımızda, iş sürelerine ve fazla çalışma hak ve ücretine tabi kılınmışlardır.

Gemi telsiz ve telgraf ve telefon memurlarının durumu :

Aşağıda izah edileceği üzere, uluslararası diplomayı haiz gemi telsiz telgraf ve telefon memurlarının da yürürlükte bulunan Deniz İş Kanununun 23 ncu maddesi ile, iş sürelerinden ve dolayısıyla da fazla çalışma ve ücretlerinden vâreste kılınmaları, bu kabül personelin de çalışma şartları nazarı itibara alındığı takdirde, büyük bir mağduriyetin yaratıldığı sonucuna varılmaktadır. Gemilerde, iş sürelerine ve fazla çalışma hak ve ücretine müstehak personelle aynı şart ve mahrumiyetler içinde çalışan telsiz telgraf ve telefon memurları, 1947 tarihli (Atlantic City Uluslararası Telekomünikasyon Sözleşmesine bağlı Radyo Telekomünikasyon Tüzüğü) gereğince, bir memurun çalışma süresi prensibolarak günlük 8 saattir. Bütün dünya memleketlerinin bu meyanda Hükümetimizin de kabul eylediği ve inza koyduğu bu Sözleşmeye göre, Türk gemi telsiz telgraf memurlarının da günlük 8 saat çalışma yapmaları gerekmektedir. Bugün Deniz Ticaret Filomuzda genel olarak tek memur çalıştırılmaktadır. Halbuki bir telsiz telgraf memuru gemilerde aşağıdaki görevleri de yapmaktadır. Nöbetleşebilmeleri ve denizeci tâbiriyle vardiya kesebilmeleri için yardımcıları da yoktur.

a) Uluslararası Sözleşmeye göre (600) metre ve (500) kilo saykılı 8 saat dinlenmekle yükümlüdür. Bu saatler dışında seyretmekte olduğu ve seyredeceği denizlerin hava raporlarını alıp kaptana bildirmek için saatlerce raporlar ve istasyonlarla uğraşmak zorundadır.

b) Kaptan tarafından kullanılan (Direction Finder) kerteriz aletinde kerterizi veren istasyonun dalga uzunluğunu ve çağırma işaretini tâyin ve tesbit etmekle, cihazın iyi çalışmasını sağlamak için muntazaman akümülatörüne ve motoruna bakmakla yükümlüdür. (Bu alet gemide can ve mal emniyeti bakımından son derece önemlidir.)

c) Telsiz cihazının iyi çalışabilmesi için motorların akümülatörlerine muntazaman bakar ve devamlı olarak kontrol eder. Sefer esnasında vukua gelen ârızaları gidermek için çalışır. Bâzi ahvalde bu ârızalar fâsılasız olarak 24 saat sürebilir. Telsiz memuru bu ârızayı bilâkaydüşart düzeltmekle yükümlüdür.

ç) 322 sayılı Telsiz Kanunu gereğince PTT İdaresini temsil ettiğinden yolcularla gemi adamları tarafından, keza acentalar tarafından gönderilen telsiz telgrafları zapteder veya verir. Bunlar için, sahil telsiz istasyonlarının trafik saatlerini dinler. Bu iş bilhassa yabancı seferlerde (Ring) seferlerinde yolcu kesafeti dolayısıyla ilgili telsiz memurunun günlük normal çalışma süresini katbekat aşmaktadır.

d) Kanal geçişlerinde, seyrin devamı süresince, kanal telsiz istasyonlarını daimî olarak dinlemek zorundadır. (Bu geçiş Süveyş Kanalında asgari fâsılasız 12, Baltık Denizinde de asgari 48 saattir) ki telsiz telgraf memurları bu ahvalde makinası başından ayırlamamak durumundadır.

e) Ayrıca kaptan tarafından gemiye ait telgrafları verir, gemiye gelen telgrafları alarak defterlerine işler.

f) Gerek kendi gemisini ve gerekse kazaya mâruz kalmış her hangi bir geminin imdadına gildiğinde kazanın giderileceği süre içinde bâzan günlerce, gece gündüz makinasının başından ayırlanmamak durumundadır. Bilhassa, yabancı sularda ve büyük denizlerde olagelen fırtına ve kasır-

galarda, gemi telsiz telgraf memurlarının günlerce, gözlerini kırpmadan yataklarına dahi giremeden makinelerinin başından ayrılamamak durumunda kaldıkları az rastlanan olaylardan değildir. Ayrıca, kazalarda, mürettebat gemiyi terk ettiği halde, telsiz telgraf memuru yolcuların ve mürettebatın hayatlarının korunması için haberleşmenin sağlanması yolunda kendi hayatını tehlikeye koyarak gemi kaptanı ile beraber gemideki görevi başından ayrılamaz. Denizcilik tarihi bu kabî emsalsiz olaylarla doludur.

g) Kaptanın direktifi ile dünyanın birçok istasyonlarından verilen ajans ve haberleri, hava raporlarını da almak telsiz memurlarının görevleri arasında tadad olunabilir.

Yukarda özet olarak mütalâa eylediğimiz telsiz telgraf ve telefon memurlarının görevleri normal 8 saatlik uluslararası dinleme zamanı haricinde yaptıkları düşünülecek olursa, bu personelin de Deniz İş Kanununun ruhuna uygun olarak normal iş sürelerini katbekat aştıkları ve hiçbir zaman gemi kâtipleri ve gemi ambar memurları gibi, kanunda derpiş olunan standart dinlenme ve uyku saatlerine sahibolamadıkları meydandadır. Bu itibarla, bu personelin de iş sürelerine, fazla çalışma hak ve ücretine tâbi tutulmalarını sağlamak amacıyla, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 23 ncu maddesindeki istisnalar hükmünden çıkarılarak, işbu kanun tasarısında, iş sürelerine tâbi olmayan personel arasına ithal edilmeleri uygun görülmüştür.

Kılavuz kaptanların durumu :

Kara sularımızda, limanlarımızda ve İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı gibi dünyanın belli başlı geçit yerlerinde, ekserisi yabancı gemilerde kılavuzluk görevi gibi fevkalâde önemli bir hizmet gören, kılavuz kaptanlarımızın gerek iş süreleri, gerekse hizmet şekillerini, ücretlerini dünyanın diğer denizci memleketlerinde olduğu gibi, düzenlemek zamanı çoktan gelmiştir. Bilhassa memleketimizin her sahada gelişme devresinde olması dolayısıyla, yeni yapılan limanlarımız kılavuz kaptanlarımıza gün geçtikçe daha çok ihtiyaç hissettirmektedir. Her memlekette denizcilik içinde ayrıca kendine mahsus bir ihtiyaç ve ehliyet istiyen kılavuzluk mensuplarının dâvalarını ele almakla, denizciliğimizin, bu meslek sınıfında da gelişmesinin sağlanmasına çalışılmalıdır.

Kılavuz kaptanların, iş sürelerine ve dolayısıyla fazla çalışma hak ve ücretine tâbi tutulmaları için, mevzuatımızda bir hüküm mevcut değildir. Bu münasebetledir ki, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 23 ncu maddesinde diğer meslek sınıfları ile beraber kılavuz kaptanlarının da ele alınarak, iş sürelerine ve fazla çalışma hak ve ücretlerine tâbi tutulmaları zaruretine inanılmıştır.

Kılavuz kaptanlarımızın çalışma şartlarında bugün birçok aksaklıklar bulunmaktadır. Şöyle ki; kılavuz kaptanların iş süreleri hangi mevzuata göre uygulanacaktır. Bu sorunun cevabının bilinmemesi, iş sürelerini yabancı memleketlerdeki nazaran gayet anormal duruma sokmuştur. Diğer memleketlerde 24 saat çalışan kılavuz kaptanlar, 48 saat dinlenmeye hak kazanırken, Denizcilik Bankası teşkilâtı servislerinde liman kılavuzları 48 saat görev, 48 saat dinlenme, boğaz kılavuzları ise, Çanakkale İstanbul arasında Marmara denizinde (4 - 5 gün devamlı olarak çalışmaktadırlar. Kara personelinin haftada 42 saat çalışmalarına mukabil kılavuz kaptanların haftada en azından tatil günleri de dâhil 96 saat çalıştıklarını düşünürsek, çalışma şartlarının insan gücünün çok üstüne çıktığı anlaşılmaktadır. Buna mukabil, aynı müessesede bulunan bir kara memuru haftada 42 saatin üstünde birkaç saat fazla çalışma yaparsa, buna karşılık fazla çalışma ücreti alınırken bu kadar, feragat meşakkat ve fedakârlık içinde çalışan kılavuz kaptanların emeklerinin karşılığı olan fazla çalışma ücretlerinin verilmemesi hukuk prensibi ile bağdaşamamaktadır. Bu aksaklık dolayısıyla iş süresinin tâyini, tamamıyla ve tek taraflı olarak iş verenin dileğinde bırakılmış olmakta, kılavuz kaptanların ise böylelikle hak ve menfaatleri çiğnenmektedir. Yukarda açıklandığı üzere, aksaklığın giderilerek kılavuz kaptanların da mağduriyetlerinin giderilmesi zarureti vardır.

Kılavuzluk, liman ve Marmara kılavuzluğu diye iki kısma ayrılmış olup, tâyinleri Ulaştırma Bakanlığı tarafından düzenlenen bir yönetmelik gereğince yapılmaktadır. Sözü geçen yönetmelikte, liman kılavuzu ve Marmara kılavuzu olabilme şartlarını de imtihan programında, staj süresinde, ehli-

yet derecelerinde büyük farklar mevcuttur. Yönetmelik gereğince, çalışma süresi kapasitesi bakımından Marmara kılavuzluğu, liman kılavuzluğundan daha üstün evsaf istiyen bir meslek olmasına rağmen, her iki meslek grubunun da ücret dereceleri arasında bir fark gözetilmemiş, bu teşkilât iş vere-nin keyfi takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla Marmara kılavuzları, liman kılavuzluğunda çalışmaya başlamışlardır. Yukarda, açıkladığımız sebepler muvacehesinde ve yeni yapılan birçok limanlarımızda gittikçe daha fazla ihtiyaç duyulan bu meslek sınıfına da, lâıyk olduğu ilginin gösterilmesine ve halli gereken meselelerin, normal ölçülere göre halledilerek düzenlenmesini, Türk denizciliğinin kalkın-ması bakımından da zaruridir. Bu işin önemini belirtmek için, 1 . 1 . 1958 tarihinden 1 . 11 . 1958 tarihine kadar kılavuzluk servisine bağlı istasyonlarda Türk ve yabancı olarak kılavuzlanan gemile-rin adedi 8 394, tonajı ise 71 983 503 gros tondur ki, bu görev ise, 32 zâbitle yapılmıştır. Bu iş ka-pasitesi ise, 1958 den bu yana katbekat artmış bulunmaktadır.

Halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 23 nü maddesi, gemi kaptanlarını (İş veren vekili) olmaları bakımından, iş sürelerine ve fazla çalışma hak ve ücretine tâbi tutmamış-tır. Aynı maddede kılavuz kaptanların da iş sürelerine ve fazla çalışma hak ve ücretine tâbi tutul-mamaları büyük bir haksızlık yaratmıştır. Türk Deniz Ticareti Hukuku, gemi kaptanlarına geniş yet-kiler ve sorumluluklar vermiştir. Kaptanlar, kumanda ettikleri gemideki bütün zâbitan ve müretteba-tın âmiri olduğu gibi, gemi personeline karşı da donatanı temsil etmektedir. Halbuki, biz de kılavuz kaptanlar ve bütün diğer yabancı memleketlerde (Pilot) diye adlandırılan personelin ne böyle bir yetkisi ve ne de emrinde çalıştırdığı personeli vardır. Sadece kılavuzlanacak gemilere giderek orada görevlenmektedirler.

Bü görev sırasında da bulunduğu geminin kaptanına müşavirlik ve yardımcılık yapmaktadır-lar. Hiçbir zaman onun görev, yetki ve sorumluluklarını üzerine almaz ve paylaşmazlar. Hukuki durumları açıklanan şekilde olan kılavuz kaptanların görevi, kılavuzluk sahalarında kaptana yar-dımcılık olduğuna göre ve diğer taraftan kaptana yardım eden, güverte ve makina zâbitleri de iş sürelerine ve dolayısıyla fazla çalışma ücretine tâbi tutulduklarına göre, kılavuz kaptanların da bu sistemin kapsamı içine alınmaları en basit bir mantık ve hukuk gereği olmak lâzımdır.

Yukarda belirtilen izahatın ışığı altında, işbu kanun tasarısında, kılavuz kaptanları da, iş sü-relerine ve dolayısıyla fazla çalışma ücretine tâbi tutulmuşlardır.

Kaptan ve başmakinistlerin durumu :

Yerli ve yabancı örf ve adetlere Deniz Kanunu ve nizamlarına göre her türlü geçitler, boğazlar, deniz trafiğinin kesif olduğu sahalar, limanlara iniş ve kalkışlar, açık limanlarda bekleyişler sis-tipi, fırtına, kasırga veya seyir emniyetini tehdideden türlü hallerde gemiden birinci derecede sorumlu kişilerin yani kaptan ve başmakinistin ayakta ve görevleri başında bulunmaları gerek-mektedir. Bu hale göre de, gece ve gündüz yerine 24 saat çalışma mefhumu vardır. Ve kanu-nen tanınan ücret, bu tam gün karşılığıdır. Nitekim gemilerde tutulan ve saati saatine yazılma-sı zorunlu olan seyir jurnali bu çalışma süresini açıkça gösteren riyazi ve muteber bir vesikadır.

9 . 7 . 1954 tarihinde yürürlüğe giren 6762 sayılı Türk Deniz Ticareti Kanununun 978 nei mad-desinde kaptana birçok mecburiyetler yüklenmiştir. Yükleme başladıktan, boşaltma bitinceye kadar acil sebepler olmadıkça, kaptanın ikinci kaptanla beraber aynı zamanda gemiden ayrılma-sına dahi müsaade edilmemiştir. Bilâkis, ikinci kaptan Deniz İş Kanununun normal iş sürelerine tabi bir gemi adamıdır. Keza belirtilen Deniz İş Kanunu ile dinlenme ve çalışma saatleri tâyin ve tesbit edilmiştir. İkinci kaptan serbest kaldığı halde, kaptanın mecburi çalış-ması devam etmektedir. Türk Deniz Ticareti Kanununun aynı maddesine göre kaptan görünür bir tehlike veya gemi seyir halinde iken, zaruret olmadıkça görevi başında hazır bulunmasını ve bütün işlerin yerine getirilmesinde, tedbirli bir kaptan gibi hareket etmesi de belirtilmiştir. De-nizin sürprizlerle dolu bin bir muhatarası karşısında milyonlarca lira değerindeki mal ve değeri ölçülmez can emniyetinin sorumluluğunu omuzlarında taşıyan kaptanın seferlerini başarı ile biti-rebilmesi için her an görevi başında bulunması şarttır. Ancak bu âzim, külfet de çok haklı olarak

bir nimet karşılığı olmak gerekir. Aksi halde bulunduğu şartlardan bezginlik duyan kaptanın görevini lâyıkı veçhiie başaramaması tehlikesi belirir. Böylece 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 23 ücü maddesinin dar çerçevesi kanunun şumulü ile de kabili telif bulunmamaktadır.

Memleketimiz sahilleri arasında muntazaman yapılan posta seferlerine ait seyir jurnalleri hulâ-salarının tetkikinden kolayca anlaşılacağı üzere, sefere çıkan bir geminin kaptan ve başmakinis-tinin seferin selâmetle sonuçlanması için ne tarzda çalışmalar yaptıkları her zaman için kabili is-pat ve tevsiktir. Ayrıca anormal olaylar, teknik ârizalar, yardımcı unsurlardan uzak kalmalar, üstün tabiat kuvvetleri ile karşılaşmalar, çok defa medenî âlemin takdir nazarlarından uzakta yapılan bu sessiz savaş ve sarf edilen emek ve gayretler nazarı itibara alınacak olursa, Deniz İş Kanununun 23 ücü maddesinin çağdaş denizcilik anlayışına uymadığı bu itibarla da yeniden dü-zenlenmesinin gerekçesi meydana çıkar.

25 . 5 . 1959 tarih ve 7283 sayılı Kanunla Deniz İş Kanununun 23 ücü maddesinin bir bendi tadil edilerek, göller ve liman dâhilinde tek kaptan ve makinistle sefer yapan gemilerin kaptan ve baş-makinistlerine de fazla çalışma ücreti tanınmıştır. Bu duruma göre, kaptanın fazla çalışma ücretine hak kazanmasında iş veren vekili olmasının fiilen ve hukukan bir mâni teşkil edemeyeceği keyfiyeti açıklıkla vücut bulmuştur. Kaldı ki, liman seferleri haricinde kabotaj seferleri yapan gemilerimizin kaptan ve başmakiniistlerinin yapmakta oldukları çalışma şartları ve çalışma süreleri göl ve liman seferi yapan gemilere nazaran çok ağır ve yıpratıcı olduğu inkârı gayrikabil bir gerçektir.

Uzun yıllardan beri yapılmakta olan bu seferlerin bâzılarına ait jurnallerden çıkarılabilecek sü-reler, cetveller halinde gösterilebilir. Bu konuda gerekçeye bir mesnet teşkil etmek üzere meselâ (AYANCIK) seferi yapan bir gemiyi ele alalım, kaptanın ve aynı şekilde başmakiniistin normal ça-lışma durumunu inceleyelim.

Gemi 10 . 10 . 1962 Çarşamba günü saat 22.30 da Tophaneden Karadenize müteveccihen hare-ket etmiştir. Kaptan, sabah 9.00 da hizmete başlamıştır. ((İç yönetmeliğe göre) geminin Tophane'den demir alıp, Karadeniz Boğazına çıkması, mâniya ağlarını geçmesi de denize açılıp normal olarak rota vermesi asgari (iki saat) süreceğinden yine normal olarak kaptanın o günkü mesaisi 15,5 saat sürmüştür.

Gemi Zonguldak'tan hareketinden sonra gidiş ve dönüş olmak üzere kısa aralıklarla çeşitli is-kelelere uğramış birçok yerlerde yük ve yoleu alıp vermiştir. Liman ve iskeleler arasında seyir sü-resi çok kısa ve kritik olduğundan kaptanın mutlak görevi arasında normal bir uyku uyumaya da-hi imkânı bulunmadığı kolayca görülecektir. Çünkü gemiyi limana sokmak, demirlemek, gemiyi kaldırmak, rotaya almak ve açık limanlarda denizli bulunurken, ayakta ve bütün ihtimallere karşı tedbirli bulunmak kaptanın görevleri arasındadır.

6379 sayılı Deniz İş Kanununa göre bâzi gemi adamlarına bilhassa 8 saatlik dinlenme ve uyku hakkı tanınmış bulunmasına rağmen, tatbikattan doğma bâzi güçlüklerle gemi adamı bulunan kap-tan'ın çalıştığı fazla saatler bir esasa bağlanmamıştır. Çok, defa, kaptanın kaptanlık ödevlerini yerine getirmek, can ve mal emniyetini sağlamak yolunda sarf ettiği gayretler bir insanın çalışma taka-tinin üstünde olarak belirlemektedir. Sefer programlarını düzenliyen donatan bunları tatbikle so-rumlu olan kaptanın nasıl bir çalışma zorunluluğunda bırakıldığını, sefer süresince günlerce avak-ta uykusuz kaldığını bilir. Ancak, kanunun hazırlanışında, konuyu kavrayamayanlar tarafından kaptanın fazla çalışma saatleri de ferledirilemeyip bu mağduriyet yaratılmıştır. Gemi başmakiniistle-ri için de durum bu derece ağır olmamakla beraber mağduriyet bakımından karakter aynı mahiyettedir.

Yukardaki izahatın ışığı altında, kaptan ve başmakiniistlerin durumları da nazarı itibara alın-mak suretiyle, bu kabül personel işbu kanun tasarıımızın ic sürelerinden istisnalar maddesinde tadat olunmakla beraber, iş sürelerine tabi olmıyan diğer gemi adamları meyanında, görevlerinin niteliği-ne göre, fazla saatlerle çalışmaları halinde iş veren tarafından bir tazminata tâbi tutulmalarını düzenliyen bir fıkra eklenmiştir ki, birçok Batı Ticaret filolarında da aynı sistem uygulanmaktadır.

Gemi doktoru, sağlık memuru, gemi hemşiresi ve hastabakıcılarının durumu :

Gemilerde görevlenen, gemi doktorları, sağlık memurları, gemi hemşire ve hastabakıcıları da 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 23 ncü maddesi içinde mütalâa olunduklarından, iş sürelerine ve dolayısıyla da fazla çalışma ücretine tabi tutulmamışlardır. Filhakika bu personelin de diğer gemi personeli gibi belirli bir çalışma saati (Vardiyası) yoktur. Günün her saatinde görevlenebilirler. Gerek, gemi adamlarının ve gerekse yolcuların gündüz olduğu kadar, geecenin her hangi bir saatinde vâkı müracaatları üzerine görevlenebildikleri gibi, deniz tutaması, hastalık, doğum, operasyon ve ölüm olaylarında, sahil sıhhiyenin pratik işlemlerinde görevlenmek durumları vardır. Fakat her şeye rağmen, hizmetleri diğer gemi adamları ile mukayese edilebilecek kadar ağır ve yıpratıcı olduğu iddia olunamaz. Bu sebeptendir ki, bu kabıl personel aynen 23 ncü maddede olduğu gibi, işbu kanun tasarıımızda da istisnalar maddesinde tadadedilmekle beraber, kendilerine olağanüstü hizmetlerinde bir tazminat sağlanması keyfiyeti bir fıkrada belirtilmiştir.

Asli görevleri, can, mal ve gemi kurtarma ameliyelerine inhisar eden gemi adamlarının durumu :

Asli görevleri, can, mal ve gemi kurtarma ameliyelerine inhisar eden gemilerde çalışan gemi adamlarının da iş sürelerine ve dolayısıyla fazla çalışma ücretine tabi tutulmamaları, Deniz İş Kanununun tatbikatında, büyük aksaklık, haksızlık ve mağduriyetler yaratmıştır. Denizcilik Bankası Gemi Kurtarma İşletmesinin birkaç kurtarma gemisinde çalışan ve yekûnu 100 kişiyi bulan bu teknik ve mütehasşıs personel, gerek ihtisas, gerek meşakkat ve gerekse fedakârlık bakımından Türk Deniz Ticareti Filosunun gözbebeği mesabesinde dir.

İstanbul'da Büyükdere'de (Kurtarma İstasyonu) nda her gün gece ve gündüz, gemilerinde itfaiye grupları gibi (Alesta) durumda bekliyen, kazalarda ve kurtarma ameliyelerinde hayatlarını cömertçe harcamasını bilen denizcilerdir. Bu personel, sırasında gece ve gündüz, yaz - kış demeden, tipi, fırtına ve kasırgalara göğüs gererek, hayatları bahasına can ve mal kurtarmaktadırlar. Bu kabıl personelin can ve mal kurtarma işlerine inhisar eden görevlerinde iş sürelerine tabi tutulmalarının imkânsızlığı takdir olunmaktadır. Ancak, bu kabıl personelin de can ve mal kurtarma ameliyelerine inhisar etmiyen görevlerinde, iş sürelerine ve dolayısıyla fazla çalışma ücretine tabi tutulmaları hakkaniyete uygun düşecektir. Bu hizmetler meyanında çeki hizmetler, tamir hizmetleri ve benzeri olağanüstü olmıyan durumlar belirtilebilir. Yukardaki izahatın ışığı altında, gemi kurtarma hizmetlerinde çalışan gemi adamlarının, can, mal ve gemi kurtarma işlemleri dışındaki hizmetlerinde işbu kanun tasarıısının iş sürelerine mütaallik hükümlerine tabi tutulmaları yolunda bir hükmün düzenlenmesinden gerçekten fayda umulmuştur.

Madde 69. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunu tasarıısının 65 nei maddesinden zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarıısına aktarılmıştır.

Madde 70. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun yeni hazırlanan tasarıısından işbu tasarıya aktarılmıştır.

Madde 71. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. fayda ve zaruretine inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 51 nei maddesinden, işbu tasarıımıza aktarılmıştır. Bu madde iş yerlerinde çalışan gemi adamlarının tutulması hakkındadır. Ancak, tasarııda her doğum yılındaki gemi adamlarının aynı çizelgeye yazılması gibi tatbiki kolay bir yol tutulmuş ve çeşitli yönlerden çizelgelerde bulundurulması gereken gemi adamlarına ait bilgiler açıklanmıştır.

Madde 72. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, fayda ve zaruretine inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 52 nei maddesinden kanun tasarıımıza aktarılmıştır. Tasarııda, iş sürelerinin düzenlenmesi tüzüğe değil, toplu sözleşmelere bağlanmıştır.

Madde 73. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zâruret ve faydasına inanılarak, yeni ve ileri bir madde olarak işbu kanun tasarısında düzenlenmiştir.

Malûm olduğu üzere, bugün denizeilik hayatımızda lider bir kuruluş olmasına rağmen, denizcilik Bankasında dahi gemi adamlarına uygulanmak üzere bir Hizmet Yönetmeliği mevcut bulunmamaktadır. Gemilerde, çeşitli, meslek grupları, meslek sınıfları ve meslek kademeleri mensupları çalışmaktadırlar. Bunların, görev, yetki, sorumluluk, çalışma tarzlarını belirtmek üzere uluslararası denizeilik normları da nazarı itibara alınarak (Gemi adamlarına mahsus Hizmet Yönetmeliği) hazırlanması ve uygulanmaya konması kaçınılmaz bir zaruret haline gelmiştir. Bu madde, bu ihtiyacın ışığı altında tertiplenmiştir.

Madde 74. — Bu madde, halen 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 54 nci maddesinden zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarısına da aynen ve tamamen aktarılmış bulunmaktadır.

Madde 75. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunundaki 55 nci maddesi hükümlerini bu tasarıya aktarmaktadır.

Ancak aynı kanunun yürürlükteki 56 nci maddesi bu kanuna tabi bütün iş yerlerinin açılmasından önce Çalışma Bakanlığında kurma ve işletme belgesi alınması mecburiyetini koymuş bulunmaktaydı. Sözü geçen İş Kanununun ise 10 veya daha fazlasayıda gemi adamı çalıştıran iş yerlerine uygulandığından ve bu iş yerleri de genel olarak merkezî yerlerde kurulduğundan, böylesine bir tabbikatin yürütülmesi güç olmuştur. Fakat bu tasarıda kanunun bir söz konusu olmaksızın bir gemi adamı çalışan iş yerlerine kadar uygulanması güdüldüğüne göre, ve kanunun bâzi kesimlerde bu formalitelere uyulması güç olacağından, bu bakımdan tasarının bu maddesine, bir fıkra eklenerek, hangi işler için Çalışma Bakanlığında kurma izni alınacağını ve işletme belgesi verileceği hususlarının bir tüzükle tâyin ve tesbiti uygun görülmüştür.

Madde 76. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Zâruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı Kanunun tadil tasarısının 77 nci maddesinden aynen işbu kanun tasarısına aktarılmıştır. Tasarının bu maddesi, sözü geçen tüzükte gözetilecek esaslar çerçevesi içinde, iş yerlerinde bir (Gemi Adamı Sağlığı ve İş Güvenliği) Kurulu kurulmasını güden yeni bir hüküm getirmektedir. Birçok ileri Batı memleketlerinde mevcudolan bu kuruluşlar, iş yerinde çalışan gemi adamlarının seçecekleri kimseler de iş veren veya onun tâyin edeceği kimselerden terekkep etmektedir. Bunların görevi, kendi çalıştıkları ve iş verenin de ilgili bulunduğu iş yerini gemi adamları sağlığı ve iş güvenliği bakımından daimî bir kontrol ve denetim altında bulundurmak ve bu konuda alınmasında fayda olan tedbirler bakımından iş verene istişari tavsiyelerde bulunmaktır. İş yerlerinde çalışanların, sağlık ve güvenliğini olduğu kadar iş verenin de menfaatlerini ve millî serveti koruyucu bir faaliyet gösteren bu çeşit kurumların çalışmaları tatbikatta çok iyi sonuçlar vermektedir. Bu usulün memleketimize de sokulması uygun görülmüş ve bu konu üçüncü çalışma meclisinde taraflarca kabul edilmiştir.

Madde 77. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 58 nci maddesinden, işbu kanun tasarısına aktarılmıştır.

Madde 78. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 59 nci maddesinden aynen işbu kanun tasarısına aktarılmıştır.

Madde 79. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 56 nci maddesi hükümlerinden bir kısmını esas itibarıyla, işbu kanun tasarısına aktarmaktadır.

Ancak, bir kimsenin bir iş yeri açmadan ve işletmeye başlamadan Çalışma Bakanlığında kurma ve işletme belgesi alması hakkındaki istisnasız umumi hükmü tasarının 75 nci maddesindeki

gerekçe ve değişiklikle o maddeye bir fıkra olarak aktarılmıştır. Ayrıca bu maddeye eklenen son fıkra ile, durdurulan tesisat, tertibat ve makinelerin işsiz kalan gemi adamlarının, noksanlar tamamlaninceye kadar geçen süre için ücretsiz kalınmaları sebebiyle hüküm konulmuştur. Bu hükmün gerekçesi; iş verenin ihmal, teseyyüp veya kasıt ve kusurundan dolayı durdurulmasının, gemi adamlarını ücretsiz bırakma sonucuna varması, adalet, hak ve nasafet kaideleriyle bağdaşmaya-çağı düşüncesi olmuştur.

Madde 80. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 62 nci maddesinden zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarısına aynen aktarılmıştır.

Madde 81. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı İş Kanununda da mevcut bulunmakla beraber, kanun maddesi, işbu kanun tasarısına, biraz daha açıklık verilmek suretiyle aktarılmış ve bundan da zaruret ve fayda mülâhaza edilmiştir.

Madde 82. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da mevcut bulunmakla beraber, aynı kanun maddesi, işbu tasarıya biraz daha açıklık verilmek ve genişletilmek suretiyle aktarılmış ve bundan da zaruret ve fayda umulmuştur.

Madde 83. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da gayet kısır bir şekilde alınmış bulunmakla beraber sözü geçen madde, işbu kanun tasarısına, biraz açıklık ve kesinlik verilmek suretiyle aktarılmıştır.

Madde 84. — Halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Yukarıda 81, 82, 83, 84 ncü maddelerin tabii bir sonucu olarak, zarureti dolayısıyla işbu tasarıda yeni bir madde olarak düzenlenmiştir.

Madde 85. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruretime inanılarak gemilerle işenin denetimine muvazi olarak ikamet yerlerinin de denetiminin sağlanması amacıyla, işbu kanun tasarısında yeniden bir madde olarak düzenlenmesinden fayda umulmuştur.

Madde 86. — Bu madde, halen 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da mevcut olmakla beraber, sözü geçen maddenin kifayetsizliği dolayısıyla ve tatbikattan alınan ilhamla, işbu tasarıya biraz açıklık ve genişlik verilerek yeni bir madde olarak tertiplenmiştir.

Madde 87. — Bu madde halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da mevcuttur. Zaruret ve faydasına inanılarak, işbu tasarıya da aynen ve tamamen aktarılmıştır.

Madde 88. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da mevcuttur. Zaruret ve faydasına inanılarak aynı madde işbu tasarıya aktarılmış, ancak maddeye, üçüncü fıkra olarak (gemi adamının iade dileğini elinde olmayan sebeplerle bir hafta içinde kullanamadığı takdirde, mânilerin kaybolduğu tarihten itibaren kullanılabilir. Bu durumda iş veren veya vekili gemi adamının iade talebini yerine getirmekle yükümlüdür) hükmü tatbikattan alınan ilhamla eklenmesinde fayda umulmuştur.

Madde 89. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda da mevcuttur. Aynı madde zaruret ve faydasına inanılarak, tatbikattan alınan ilhamla da biraz daha açıklık ve genişlik verilerek işbu kanun tasarısında kısmen yenileştirilmiş bir madde olarak düzenlenmiştir.

Madde 90. — Bu madde, yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, 3008 sayılı İş Kanununun 63 ncü maddesindeki hususları, işbu kanun tasarısına da aktarmaktadır.

Madde 91. — Bu madde, yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun iş bulma aracılığı için özel büro açılması yasağı hakkındaki yerini muhafaza etmektedir. Bu itibarla sözü geçen İş Kanununun yürürlüğe girmesinden önceki, devrede açılmış bulunan bürolar hakkındaki hükümler kaldırılmıştır. Bu meyanda yürürlükteki kanunun 66, 67, 70 nci maddeleri hükümlerine de işbu tasarıda yer verilmesinden fayda umulmuş, bu aradada, tasarımın bu maddesi son fıkrası yürürlükteki İş

Kanununun 68 nci maddesindeki hususları esas bakımından bu tasarıya aktarmış bulunmaktadır.

Madde 92. — Bu madde, yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun, yukardaki maddelerde verilen izahat içindeki esas prensipler saklı kalmak üzere, 69 ncu maddeden zaruret ve faydasına inanılarak, işbu kanun tasarisına da aktarılmıştır.

Madde 93. — Bu madde, 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun, 71 nci maddesinden zaruret ve faydasına inanılarak işbu kanun tasarisına da aynen aktarılmıştır. Bu madde, İş ve İşçi Bulma Kurumunun aracılığı ile iş bulmuş olan gemi adamlarının bir yerden bir yere kolayca gidebilmelerini ve bu suretle iş pazarında mevcut iş ve gemi adamı arz ve talebinin akıcı bir hale getirilmesini sağlamak bakımından bu gibilere Devlet taşıma araçlarında para bakımından bir kolaylık sağlanması uygun görülmüştür.

Madde 93. — Bu madde yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu kanun, halen yürürlükte bulunan, 3008 sayılı İş Kanununun ilgili hükümlerinden zaruret ve faydasına inanılarak ve denizcilik meslekinin de gerekleri, tatbikattan alınan ilhamla bağdaştırılmak suretiyle, işbu madde tasarıımızda düzenlenmiştir.

Malûm olduğu üzere, çeşitli sosyal sigorta kanunları yürürlüğe girmeden önce, tedvin edilmiş olan 3008 sayılı İş Kanunundaki bu konular, sosyal yardımlar başlığı altında 3008 sayılı Kanunun 7 nci faslında yer almış bulunmaktaydı. helen sözü geçen kanunun 100 ncü maddesinde derpiş olunan sosyal sigorta kolları (İşsizlik sigortası) hariç, çeşitli özel kanunlarla düzenlenmiş ve bunun için de kanunla kurulan bir kamu müessesesi olan (İşçi Sigortaları Kurumu) bu ödevi üzerine almış bulunmaktadır. Diğer taraftan Anayasanın (48) nci maddesi esasen çalışanların sosyal sigortalarının Devlet tarafından ve kanunla düzenleneceğini hükme bağlanmış bulunmaktadır. Bu bakımdan yürürlükteki 3008 sayılı İş Kanununun 7 nci faslındaki sosyal yardımlar bölümü bu tasarıya aktarılmış sadece tasarıının bu maddesindeki, sosyal sigortaların Devlet tarafından düzenleneceği, tasarıımızda 97 nci madde olarak ayrı bir hükme bağlanmıştır.

Madde 94. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, Anayasanın ışığı altında ve Üçüncü Çalışma Meclisinde Deniz İş Kanununun revizyonu konusunda bu yönde alınmış karara muvazi olarak ve denizcilik meslekinin ağır ve yıpratıcı, keza mahrumiyetlerle dolu şartları izlenerek, Batı memleketlerinin mevzuatına da uygun bir tarzda, işbu kanun tasarisında yeni bir madde olarak düzenlenmiştir.

Bu madde, gemi adamlarına kademeli olarak bir yıpranma ve mahrumiyet hakkı tanımaktadır.

Madde 95. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, yukardaki 94 ncü maddede belirtilen gerekçe ile, denizde çalışanların fiilî hizmet sürelerini ve yaş hadlerini düzenlemektedir. Bu maddenin kabulü ile denizcilerin büyük bir problemi halledilmiş olacaktır.

Madde 96. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak kanun tasarıımızda yeni bir hüküm olarak düzenlenmiştir. Esasen, bazı iş yerlerinde iş verenler tarafından sağlanmakta olan giyim hakkının, genelleştirilmesi ve kesin bir hükme bağlanması zarureti karşısında ve Türk Deniz Ticareti Filosundaki giyim keşmekeşliğini önlemek amacıyla, tasarııda yeni bir hüküm olarak tertiplenmesinden fayda umulmuştur.

Madde 97. — Bu madde, 6379 sayılı Kanunda mevcut değildir. Bu madde halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 100 ncü maddesinden tasarıımıza aktarılmıştır.

Madde 98. — Bu madde halen 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunundan tasarıımıza aktarılmıştır.

Madde 99. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına anılarak halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 92 nci maddesinden işbu kanun tasarıma aktarılmıştır. Bu madde esas itibariyle, 92 nci maddedeki karakterini muhafaza etmekle beraber, madde sonuna eklenen bir fıkra ile, deniz iş hayatının denetim ve teftişine yetkili memurlar tarafından tutulacak tutanaklara hukuki bir veçhe verilmiş ve bu suretle tutanakların tanınması sağlanmıştır.

Madde 100. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı Kanunun 95 nci maddesinden tasarıma aktarılmıştır.

Madde 101. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı Kanunun 96 nci maddesinden işbu tasarıma aktarılmıştır.

Madde 102. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı Kanunun 98 nci maddesinden tasarıma aynen aktarılmıştır.

Madde 103. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 97 nci maddesinden tasarıma aynen aktarılmıştır.

Madde 104. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 99 ncu maddesinden işbu tasarıma aynen aktarılmıştır.

Madde 105. — Bu madde, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcud olmakla beraber, (İş veren veya iş veren vekilleri ile gemi adamları arasına bu kanuna veya iş bağına dayanan her türlü hak iddialarından doğan dâvalarına) liman mahkemelerinin rü-yete yetkili olduğu hususu, işbu kanun tasarımda, denizcilik meslekinin de karakteri nazarı itibara alınarak ve tatbikattaki aksaklıkları da izlenerek, bu yetkinin iş mahkemelerine yüklenmesini derpiş eyliyen bir hüküm halinde değiştirilmesini hayati bir zaruret haline getirmiştir.

Madde 106. — Bu madde, halen 6379 sayılı Deniz İş Kanununda mevcut değildir. Bu madde, zaruret ve faydasına inanılarak, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanununun 95 nci maddesinden, işbu tasarıma aynen aktarılmıştır. 3008 sayılı Kanundan aktarılmıştır.

Madde 107. — Bu madde, işbu kanun tasarisında genel hükümlere ilişkin ceza hükümlerini düzenlemektedir. 3008 sayılı kanun tasarisından aktarılmıştır.

Madde 108. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, iş bağına ilişkin cezaları düzenlemektedir. 3008 sayılı İş Kanunu tasarisından aktarılmıştır.

Madde 109. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, ücrete ilişkin cezaları düzenlemektedir. 3008 sayılı İş Kanunu tasarisından aktarılmıştır.

Madde 110. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, işin düzenlenmesine ilişkin ceza hükümlerini düzenlemektedir. 3008 sayılı Kanun tasarisından aktarılmıştır.

Madde 111. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, gemi adamı sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin ceza hükümlerini düzenlemektedir. 3008 sayılı İş Kanunu tasarisından aktarılmıştır.

Madde 112. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, iş verenler hesabına ilişkin işe ve ikametle ilgili ceza hükümlerini düzenlemektedir. Halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunundan tadilen aktarılmıştır.

Madde 113. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, memlekete iade yükümlülüğüne ilişkin ceza hükümlerini düzenlemektedir. Halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanundan tadilen aktarılmıştır.

Madde 114. — Bu madde, işbu kanun tasarisında, sosyal sigortalara ilişkin ceza hükümlerini düzenlemektedir. 3008 sayılı İş Kanunu tasarisından aktarılmıştır.

Madde 115. — Bu madde, işbu kanun tasarısında, iş hayatının denetim ve teftişine ilişkin ceza hükümlerini düzenlemektedir. 3008 sayılı İş Kanunundan aktarılmıştır.

Madde 115. — Bu madde, işbu kanun tasarısında, olağanüstü cezaları hükümlendirmektedir. 3008 sayılı İş Kanunu tasarısından aktarılmıştır.

Madde 116. — 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123 bu maddeler, işbu kanun tasarısında son hükümleri düzenlemektedir. Gereklerine göre, halen yürürlükte bulunan 6379 sayılı Deniz İş Kanunu ile halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunu ve tasarısından tadilen aktarılmıştır.

Madde 124. — Bu madde, işbu kanunun yürürlüğe girmesiyle ilgili hususları düzenlemektedir.

Madde 125. — Bu madde, işbu kanunun yürürlüğe girmesiyle kaldırılan mevzuatı düzenlemektedir.

Madde 126. — Bu madde, işbu kanunun yürütülmesini düzenlemektedir.

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAİM KAYGAN VE
11 ARKADAŞININ

Deniz İş kanunu teklifi

GENEL HÜKÜMLER

Tarifler

MADDE 1. — Bu kanun, denizlerde, göllerde ve nehirlerde Türk bayrağını taşıyan her türlü ticaret gemileri ile, bu gemilerde çalışan gemi adamları ve bunların iş verenleri hakkında uygulanır.

1. Bu kanuna tâbi iş verenlere ait bilûmum sandal, mavna, şat, ve benzerleri ile buralarda çalışan kimseler hakkındada bu kanun uygulanır.

2. Bu kanunun uygulanmasında, sandal, mavna, şat ve benzerleride (Gemi) ve buralarda çalışanlar da (gemi adamı) sayılır.

Uygulama alanı

MADDE 2. — Bu kanun, bir veya daha çok gemi adamı çalıştıran iş yerlerine, bunların iş veren ve vekillerine ve buralarda çalışan gemi adamlarına uygulanır.

İş yerinin bildirimi

MADDE 3. — Bu kanunun kapsamına girecek nitelikte bir iş yerini kuran her ne suretle olursa olsun devralan, çalışma konusunu kısmen veya toptan değiştiren, yapılan işin tamamlanması yüzünden veya her hangi bir sebeple sürekli olarak çalışmasını bırakan iş veren, iş yerinin ünvan ve adresini, çalıştırılan gemi adamı sayısını, çalışma konusunu, işin başlama ve bitme gününü, kendi adını, soyadını ve adresini, varsa iş veren vekili veya vekillerinin adı, soyadı ve adreslerini, sürekli işlerde bir ay, sürekli işlerde on gün içinde Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

Uygulama başlangıcı

MADDE 4. — İş yerleri, işverenler, iş veren vekilleri ve gemi adamları 3 ncü maddedeki bildirim gününe bakılmaksızın, 2 nci maddede gösterilen niteliğin kazanıldığı günden başlayarak bu kanun hükümlerine bağlanmış olurlar.

İş veren, iş veren vekili, kaptan ve gemi adamının tarifi

MADDE 5. — Bu kanunun uygulanmasında;

1. Donatana ve kendisinin olmıyan bir gemiyi menfaat sağlamak amacıyla, kendi nam ve hesabına işleten kimseye (İş veren) denir.

2. Bir iş bağıtına dayanarak gemide çalışan kaptan, zâbit ve tayfalarla, kendi nam ve hesabına çalışan diğer kimselere (gemi adamı) denir. Gemi adamları, işbu kanunda belirtilen ve uluslararası sıfatlar dışında çalıştırılmazlar.

3. Gemiyi sevk ve idare eden kimseye veya zorunlu sebeple ödevi başında bulunamaması ha-

linde ona vekâlet eden kimseye (Kaptan) denir.

4. İş veren nam ve hesabına yetkili olan kimseler ve birinci kaptan (İş veren vekili) dir. Bunların bu sıfatla gemi adamlarına karşı muamele ve taahhütlerinde; doğrudan doğruya iş veren sorumlu tutulur.

Yabancı gemi adamları

MADDE 6. — Bu kanun hükümleri, müteakibiyet esaslarına göre Türk gemi adamlarına aynı mahiyette haklar sağlıyan Devletlerin uyruğunda olup, bu kanunun kapsamına giren gemilerde çalıştırılan gemi adamlarına da uygulanır.

Bildirimin yazılı olması

MADDE 7. — Bu kanunda belirtilen bildirimlerin, ilgiliye yazılı olarak ve imza karşılığında yapılması şarttır.

Bildirim yapılan kişi bunu imzalamazsa, durum o yerde tutanakla tesbit olunur. p

Süreksiz işler

MADDE 8. — Nitelikleri bakımından, en çok otuz iş günü süren işlere süreksiz iş, bundan fazla süren işlere sürekli iş denir.

Gemi adamı cüzdanı

MADDE 9. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde çalışan gemi adamlarına, meslek ve ehliyetlerine uygun olarak gemi adamı cüzdanı verilir. Gemi adamı cüzdanı olmayan hiçbir kimse, işbu kanunda belirtilen gemi ve deniz araçlarında çalıştırılmaz.

Gemi adamlarının yeterlik ve sayısı

MADDE 10. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde çalışan gemi adamları ve gemilere uygulanacak, (gemi adamlarının yeterliği ve sayısı hakkında tüzük), uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak, Ulaştırma ve Çalışma Bakanlığı tarafından müstereken hazırlanır ve uygulanmaya konur.

İşbu tüzüğün hazırlanışında, iş kolunda toplu Sözleşmeye Yetkili İş Veren ve Gemi Adamı Sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

Gemi adamlarının kıyafet ve işaretleri

MADDE 11. — Bu kanunun uygulandığı iş

yerlerinde çalışan gemi adamlarının kıyafet ve işaretleri, (Türk Gemi Adamlarına Mahsus Kıyafet ve İşaret Yönetmeliği) halinde Ulaştırma Bakanlığınca, uluslararası denizcilik kodlarına uygun olarak hazırlanır ve uygulanmaya konur.

İşbu yönetmeliğin hazırlanışında, işi kolunda Toplu Sözleşmeye Yetkili İş Veren ve Gemi Adamı Sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

İŞ BAĞITI

Yazılı bağit

MADDE 12. — Belirli süresi, bir yıl veya daha uzun olan sürekli iş bağitlarının yazı ile sözleşmeye bağlanması gerekir. Bu sözleşmeler, her çeşit resim ve harctan bağıştıktır.

Sözleşme noterlikçe onanmışsa, noter harçları bu hüküm dışında tutulur.

Yazılı sözleşme yapılamayan durumlarda iş veren gemi adamının dileği üzerine, kendisine özel ve genel iş şartlarını gösteren ve mizasını taşıyan bir belge vermekle yükümlüdür.

Bu belgeler, her çeşit resimden bağıştıktır.

İş bağiti, gemi seyir halinde iken, sona erdiği takdirde, bağit geminin ilk bağlama limanına varışına ve emniyet altına alınışına kadar sürer.

Bağitin muhtevası

MADDE 13. — İş bağitında genel olarak aşağıdaki hususlar belirtilir:

1. İş verenin adı, soyadı ile ikametgâh adresi.

2. Gemi adamının adı, soyadı, doğum tarihi ve yeri, sicili ve ikametgâh adresi.

3. Gemi adamının çalışacağı geminin adı, sicil numarası, niteliği, kaydedildiği sicil dairesi, (Gemi adamının aynı iş verenin mutelif gemilerinde çalışması ihtimali varsa, bu husus iş bağitında ayrıca belirtilir.)

4. Bağitin yapıldığı tarih ve mahal.

5. Gemi adamının göreceği iş.

6. Gemi adamının hizmete başlayacağı tarih ve mahal.

7. İş bağitının belirli süre ile bağitlanmış olup olmadığı, belirli süre ile bağitlanmış ise, süresi.

8. Kararlaştırılan ücret esası ile ücret miktarı.
9. Ücretin ödeme zamanı ve yeri.
10. Avans şartları.
11. Muhtemel iş şartları.
12. Gemi adamının meslek ve ehliyeti dışında çalıştırılmıyacağı.
13. Fazla saatlerle çalışma ücretinin nisbeti.
14. Gemi adamının seferde bulunduğu süre içinde hak ettiği ücretten bakmakla yükümlü olduğu kimselere iş veren veya iş veren vekili tarafından ödenecek miktar ve bunların kimler olduğu ve adresleri.

Bağıtın düzenlenmesi

MADDE 14. — İş bağıtı, iş veren veya iş veren vekili ile gemi adamları arasında yazılı olarak yapılır.

1. İş bağıtı (5) nüsha olarak düzenlenir. Birer nüshası bağıtlardan her birine verilir.

2. Üçüncü nüshası, iş veren durumunda bulunan kimse tarafından geminin kaydedilmiş bulunduğu sicil dairesini çevresine alan Bölge Çalışma Müdürlüğüne taahhütlü olarak gönderilir.

3. Dördüncü nüshası, 2 nci fıkrada belirtilen şartlarla, Bölge Liman ve Deniz İşleri Müdürlüğüne veya mahallî Liman Başkanlıklarına gönderilir.

4. Beşinci nüshası da, gemi adamının üye bulunduğu sendikasına iş veren tarafından taahhütlü olarak gönderilir.

5. Gemi adamı ile, iş bağıtı yapmayan, iş bağıtları mevzuata uymayan, iş bağıtlarını işbu kanunda belirtilen ilgili mercilere usulüyle sunmayan iş veren veya vekilinin gemisine sefer izini verilmez.

6. İş veren, ayrıca çalıştırdığı her gemi adamına bir (hizmet defteri) de vermekle yükümlüdür.

Deneme Süresi

MADDE 15. — Sürekli iş bağıtlarında deneme süresi en çok bir aydır. Bu süre içinde taraflar, bağıtı bildirimsiz ve tazminatsız olarak bozabilirler. Ancak, gemi adamının çalıştığı günler için ücret hakkı saklıdır.

Bağıtın kendiliğinden uzatılması

MADDE 16. — Belirli süresi bir yıl veya daha uzun olan sürekli iş bağıtlarının bitiminden, gemi adamı, iş veren veya vekilinin karşılıklı anlaşmaları ile hizmete devam eder ve gemide sefere çıkarsa, bağıt, bir önceki bağıtın süresince uzatılmış sayılır.

Bağıtın çözüm bildirimi

MADDE 17. — Her ne suretle olursa olsun, gemi adamının işinden ayrılmasından veya işinden çıkarılmasından önce, durumun aşağıda belirtilen şartlarla gemi adamına bildirilmesi şarttır.

1. İş altı aydan az sürmüş olan gemi adamı için bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra.

2. İş altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan gemi adamı için, bildirilen diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra.

3. İş birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan gemi adamı için bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra.

4. İş üç yıldan fazla sürmüş gemi adamı için bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak, sekiz hafta sonra bozulmuş olur.

Bu önellere, asgari olup, sözleşme ile artırılabilir.

Bildirme şartlarına uymayan taraf, yukarıda yazılı önellere ilişkin ücretleri ve gemi adamının diğer hakları, ayrıca işin durumuna göre miktarı, yargıç tarafından belirtilecek tazminatı dahi ödemek zorundadır.

Gemi adamının sendikaya üye olması, şikâyete baş vurma gibi sebeplerle işinden çıkarılması hallerinde ve genel olarak iş bağıtını kötüye kullanıldığını gösteren diğer durumlarda ayrıca 2 nci fıkrada yazılı önellere ait ücretlerin üç katı tutarı tazminat olarak ödenir.

Altı aydan fazla süren, süresi belirli veya süresi işin bitimine bağlı olan iş bağıtlarında iş bağıtının sona ereceğini, sürenin veya işin bitiminden iki hafta önce gemi adamına bildirmek zorundadır.

Bağıt çözümünü gerektirmiyen hal

MADDE 18. — Gemi Türk Bayrağını taşımak hakkını muhafaza ettiği sürece mülkiye-

tin kısmen veya tamamen her hangi bir kişiye intikali iş bağıtının çözümlenmesini gerektirmez.

Bağıt çözüme hakkını kullanma öneli

MADDE 19. — 22 ve 23 ncü maddelerde belirtilen ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymıyan hallere dayanarak, gemi adamı veya iş veren için tanınmış olan bağıtı çözüme yetkisi, iki taraftan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu öbür tarafın öğrendiği günden başlayarak 6 iş günü geçtikten sonra kullanılamaz.

Bu haller sebebiyle gemi adamı yahut iş verenden, iş bağıtını yukarıdaki fıkranın öneli içinde bozanlar, eğer haklı iseler, dâva açarak ayrıca haksız çıkan taraftan yargıcın belirteceği bir tazminat da alırlar.

İş veren, iş veren vekili veya kaptan tarafından gemi adamının iş bağıtının hali seferde çözümlenmesi

MADDE 20. — Gemi adamının hali seferde iş bağıtının çözümlenmesine gemide görevlenecek bir tarafsız kurul karar verebilir.

1. Tarafsız kurul; kaptanın görevlendireceği bir kişi ile; gemi adamının üye bulunduğu sendikanın temsilcisi; veya gemi adamının meslek sınıfından tarafsız bir kişi; gemi adamının menlek sınıfından olmıyan tarafsız bir kişi olmak üzere; üç kişiden müteşekkildir.

Tarafsız kurulun; gemi adamının üye bulunduğu sendikanın temsilcisi olmadığı takdirde; gemi adamının meslek sınıfından olan tarafsız üye ile; gemi adamının meslek sınıfından olmıyan tarafsız üye gemi personeli arasından gizli oyla ve usulü dairesinde seçilir.

Tarafsız kurul; başkanını ve raportörünü kendi aralarından gizli veya açık oyla seçer. Kurul; incelemesini bitirip karara bağladıktan sonra fiilen ve hukukan dağılır.

2. İş bağıtı çözümlenmeden önce; kurul gemi adamını ve tanıkları dinlemek; incelemeyi her yönden derinleştirmekle yükümlüdür. İncelemeye mütaallik tutanaklar; kurul üyelerine; gemi adamına ve tanıklara imzalatılır. Tutanakların metni dosyada saklanır. Kurulun çoğunluk ve oy esasına göreceği karar; gemi seyir jurnaline işlenir. Bu şekilde veril-

miyen kararların hükmü yoktur. Tutanaklardan ve karar suretinden bir nüshasının gemi adamına verilmesi şarttır.

3. Gemi adamı; hali seferde verilen karara itiraz etmek isterse; ilk varılan limandaki Türk konsolosluğuna yazılı olarak başvurabilir. Geminin bağılama limanına dönünceye kadar konsolosluğun kararı kesindir ve kabili itiraz değildir. Bağılama limanına dönülünce; gemi adamı âzami üç ay içinde iş verene veya ilgili mahkemeye başvurabilir. Gemi adamının iş veren veya mahkemece haklı bulunduğu; kesinleşirse; bütün müktesep hakları iade edilmek şartıyla iş bağıtı eski esaslara uygun olarak yenilenir.

4. İşbu madde hükümlerine ve bu kanunun 22 ve 23 ncü maddeleri hükümlerine göre; iş bağıtının çözümlenmesinde; çözüm keyfiyeti; gemi seyir halinde ise; mukarrer limanda ve mukarrer liman değiştirildiği takdirde ilk uğrıtacak limanda geminin emniyet altına alınmasına kadar tâlik edilmiş sayılır.

Bağıt çözümünü bildirilmesi

MADDE 21. — İş bağıtı; her ne suretle olursa olsun; çözüldüğü takdirde; çözümün tarihi; mahallî; gerekçesi ve sübut delilleri açıkça belirtmek şartıyla; iş veren veya vekili tarafından; geminin kaydedildiği sicil dairesini çevresine alan ve işbu kanununun 14 ncü maddesindeki esaslar altında; maddenin 1, 2, 3, 4 ncü fıkralarında belirtilen ilgili merciler taahhütlü olarak bildirilmesi şarttır.

Gemi adamı için sağlık, ahlâk ve iyi niyet kuralları

MADDE 22. — Süresi belirli olsun veya olmasın; sürekli iş bağıtılarında gemi adamları; aşağıda yazılı hallerde dilerse; bağıtı sürenin bitiminden önce veya bildirim öneline beklemeksizin bozabilir.

A) Sağlık sebepleri :

1. İş bağıtının konusu olan işin yapılması; sözleşmenin bağıtı sırasında; bilinmiyen ve işin mahiyetinden doğan bir sebeple gemi adamının sağlığı ve yaşayışı için tehlikeli olursa;

2. Gemi adamının sürekli olarak yakından ve doğrudan doğruya buluşup görüştüğü iş veren veya vekili yahut başka bir gemi adamı bulaşıcı veya işin niteliğine göre tiksinti verici bir hastalığa tutulursa;

B) Ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymıyan aşağıda yazılı ve benzeri haller :

1. İş bağıtı yapıldığı sırada; bu bağıtın esaslı noktalarından biri hakkında yanlış vasıflar veya şartlar göstermek; yahut gerçeğe uygun olmıyan bilgiler vermek veya sözler söylemek gibi hallerde iş veren gemi adamını yanıltırsa;

2. İş veren veya vekili; gemi adamının veya ailesi tarafından birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler ve davranışlarda bulunursa;

3. Gemi adamı; iş veren veya iş veren vekilinin evinde oturmakta ise; bunların yaşayış tarzları genel ahlâk bakımından düzgün olmazsa;

4. İş veren veya vekili; gemi adamı veya ailesi üyelerinden birine karşı satışmada bulunur veya gözdağı verirse; yahut gemi adamını veya ailesi üyelerinden birini kanuna karşı davranışa özendirir; kıskırtır veya müessese yahut gemi adamına veya ailesi üyelerinden birine karşı hapis ile cezalandırılan bir suç işlerse;

5. İş veren tarafından gemi adamının ücreti; kanun hükümleri veya iş sözleşmesi şartları gereğince hesap edilmez veya ödenmezse;

6. İş veren veya iş veren vekili tarafından gemi adamının iş şartları esaslı bir tarzda değişir; başkalaşır veya uygulanmazsa; (Sözleşmelere bu fıkradaki haller hakkında başka türlü kayıt bulunmamak şartıyla.)

7. İş veren veya vekilinin; gemi adamına karşı kanun hükümlerine aykırı hareket etmesi halinde;

8. İş veren veya vekilinin; gemi adamına karşı denizcilik usul ve teamüllerine; ahlâk ve adaba aykırı fiil ika etmesi halinde; (İş bağıtının çözülmesini gerektirecek fiillerin neler olduğu; toplu sözleşmelerde açıklıkla belirtilecektir.)

9. İş veren veya vekilinin; iş bağıtı hükümlerine aykırı hareket etmesi halinde;

İş veren için sağlık, ahlâk ve iyi niyet kuralları

MADDE 23. — Süresi belirli olsun veya olmasın; sürekli iş bağıtlarında iş veren; aşağıda yazılı hallerde dilerse; iş bağıtını sürenin bitiminden önce veya bildirim önelini beklemeksizin çözebilir.

A) Sağlık sebepleri :

1. Gemi adamının kendi kastından veya derli toplu olmıyan yaşayışından; yahut içkiye düşkünlüğünden doğacak bir hastalığa veya sakatlığa uğraması; takdirinde bu sebeple doğacak devamsızlığın ardı ardına 3 iş günü veya bir ayda 5 iş gününden fazla sürmesi;

2. Gemi adamının bulaşıcı veya işi ile bağdaşmayacak derecede; tiksinti verici bir hastalığa tutulduğunun anlaşılması; 1 nci bendde sayılan sebepler dışında gemi adamının kendi kusuruna yükletilmeyen hastalık, kaza, doğum ve gebelik gibi hallerde, iş veren için iş bağıtını bildirimsiz bozma hakkı; hastalık, kaza, ve doğum ve gebelik gibi hallerin gemi adamının iş yerinde çalışma süresine göre 16 ncı maddedeki bildirim önellerini altı hafta aşmasından sonra doğar. Ancak, sigortalı gemi adamının işine gidemediği süreler için ücreti işlemez.

B) Ahlâk ve iyi niyet kurallarına uymıyan aşağıda yazılı ve benzeri haller :

1. İş bağıtı yapıldığı sırada bu bağıtın esaslı noktalarından biri için gerekli vasıflar veya şartlarkendisinde bulunmadığı halde, bunların kendisinde bulunduğunu ileri sürerek, yahut gerçeğe uygun olmıyan bilgiler vererek veya sözler söyleyerek gemi adamının iş vereni yanıltması,

2. Gemi adamının, iş veren veya vekilinin, bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak veya ahlâkını bozacak sözler sarf etmesi ve davranışlarda bulunması,

3. İş veren veya vekilinin evinde oturan gemi adamının yaşayışının o evin adabına ve usullerine uygun veya genel ahlâk bakımından düzgün olmaması,

4. Gemi adamının iş veren veya vekiline yahut bunların aileleri üyelerinden birine yahut iş verenin bir işçisi olan gemi adamına satışması veya gözdağı etmesi,

5. Gemi adamının, iş verenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, iş verenin mes-

lek sırlarını ortaya atmak gibi, doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması,

6. Gemi adamının, iş yerinde 7 günden fazla hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen bir suç işlemesi veyahut iş yeri dışında işlediği bir suçtan dolayı üç aydan fazla tutuklu kalması veya bir aydan fazla hapse mahkûm edilmesi ve cezasının ertelenmemesi,

7. Gemi adamının iş yerinde izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına 3 gün veya bir ay içinde her hangi bir tatil gününden sonraki iş günü, yahut bir ayda 3 iş günü işine devam etmemesi,

8. Gemi adamının iş bağıtı gereğince yapmakla ödevli bulunduğu görevleri, kendisine hatırlatıldığı halde yapmaması,

9. Gemi adamının kendi isteği veya savsaması yüzünden işin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, iş verenin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan araçları, tesisatı veya başka eşya ve maddeleri on günlük ücretinin tutarı ile ödiyemiyecek derecede hasara veya kayba uğratması, (Ödeme işi gemi adamı tarafından uygulandığı takdirde, bu fıkra hükmü işleyemez.)

10. Gemi adamının, iş veren veya iş veren vekiline karşı kanun hükümlerine aykırı hareket etmesi,

11. Gemi adamının, iş veren veya vekiline karşı denizcilik usul ve teamüllerine, ahlâk ve adaba aykırı fiil ika etmesi halinde, (iş bağıtının çözümlenmesini gerektirecek fiillerin neler olduğu toplu sözleşmelerde açıklıkla belirtilecektir.)

12. Gemi adamının, iş bağıtı hükümlerine aykırı hareket etmesi,

Kıdem hakkı

MADDE 24. — İş bağıtının 23 nci maddenin B fıkrasında gösterilen sebepler dışında iş veren tarafından 22 nci maddenin (A) ve (B) fıkraları ve bentlerine gösterilen sebeplerle, gemi adamı tarafından bozulması veya askerlik hizmeti dolayısıyla çözümlenmesi halinde, üç yıldan fazla çalışmış olmak şartıyla, işe başladığından itibaren her bir tam iş yılı için gemi adamına 15 günlük ücret tutarında bir tazminat verilir. Sadece ihtiyarlık sigortasından aylık veya toptan ödeme almak amacıyla iş bağıtını çözen gemi adamı, bu fıkroda yazılı bulunan tazminata hak kazanır.

Sigortadan aylık veya toptan ödeme almak için bağıtı çözen gemi adamına verilecek tazminatın hesabında, gemi adamının yalnız 1 Nisan 1950 tarihinden önceki hizmet süreleri nazara alınır.

Gemi adamının bu fıkra hükmünden faydalanabilmesi için 6900 sayılı Kanuna göre, aylık veya toptan ödemeye hak kazanmış bulunduğu ve kendisine aylık bağlanması veya toptan ödeme yapılması için, sigorta idaresine müracaat etmiş olduğunu, bu idareden alacağı bir belge ile belgelemek zorundadır.

Gemi adamlarının kıdemleri, iş bağıtının devam etmiş veya fasilalarla yeniden bağlanmış olmasına bakılmaksızın, yeni iş verenin bir veya değişik gemilerinde çalıştıkları süreler göz önüne alınarak hesaplanır.

Geminin devir veya intikâli, yahut diğer bir suretle diğer bir iş verene geçmesi halinde gemi adamının kıdemi iş yerindeki hizmetleri toplamı üzerinden hesaplanır.

Kıdem tazminatı ise, bu intikâl devresindeki iş verene aittir. İş yeri intikâli ile beraber devam ettiği takdirde kıdem tazminatı hilâfına hüküm olmadıkça, yeni iş verene ait olur.

Aynı kıdem süresi için bir defadan fazla tazminat ödenemez.

Saklı hükümler

MADDE 25. — Ticaret Kanununun deniz ticaretinden bahseden ikinci kitabındaki kaptan ile donatan arasındaki münasebetlere ait hükümler saklıdır.

Yeni iş verenin sorumluluğu

MADDE 26. — Süresi belirli olan veya olmayan, sürekli bir iş bağıtı ile bir iş verenin işine girmiş olan gemi adamı bağıt süresinin bitiminden önce yahut bildirim öneline uymaksızın işini bırakıp başka bir iş verenin işine girerse, iş bağıtının bu suretle bozulmasından ötürü eski iş verenin zararından, gemi adamının sorumluluğu yanında ayrıca yeni iş veren dahi yargıcın belirteceği derecede sorumludur. Şu şartla ki;

1. Gemi adamının bu davranışına, yeni girdiği iş veren sebep olmuşsa,
2. Yeni iş veren, gemi adamının bu davranışını bile bile onu işe almışsa,

3. Yeni iş veren, gemi adamının bu davranışını öğrendikten sonra dahi onu çalıştırmakta direnirse,

İş verenin ödeme yükümlülüğü

MADDE 27. — Deniz kazaları yüzünden, gemi adamlarının dıçar oldukları zatî eşya kayıpları iş verenler tarafından ödenir. Bu zatî eşya kayıplarına ait tazminat tutarları ve ödeme şartları aşağıda belirtilmiştir.

1. Müsademe, yangın, gemiyi terk etme, karamaya oturma, su alma ve batma gibi deniz kazaları sebebiyle gemi adamlarının uğramış oldukları tam ve kısmi zatî eşya kayıplarına ait tazminatları çizelgede gösterilen âzami miktarı aşmamak üzere iş veren tarafından ödenir. Gemi adamlarının, her hangi bir kayba uğramış meslekleri ile ilgili araçları, teknik kitapları varsa kıymetleri hakkında kaptandan imzalı bir belge alınması ve iş verene sunulması şarttır.

2. Tazminata hak kazanabilmek için, zararın gemi adamının kendi ihmali ve kusurundan meydana gelmemiş olduğuna dair kaptan veya başmakini tarafından imzalanmış bir belgenin sunulması gerekir.

3. 1 nci fıkradaki şartlar altında, şayet gemi adamı hayatını kaybetmiş ise, gerekli tazminat, ailesi üyelerine veya kanuni vârislerine verilir.

4. Deniz kazaları sebebiyle, gemi adamlarına zatî eşya ve meslekî araçlar için ödenecek âzami tazminat miktarları, meslek sınıfı ve kademelerine muvazi olarak aşağıda belirtilmiştir.

Gemideki görevi	Eşya taz- Araç taz-	
	minatı	minatı
	Lira	Lira
A) Kaptan (Süvari)	5 000	750
B) Başmakini	5 000	750
C) Zâbitler	3 500	750
Ç) Güverte lostromosu	2 500	
D) Makina lostromosu	2 500	
E) Başkamarot	2 500	
F) Güverte mürettebatı	2 000	
G) Makina mürettebatı	2 000	
H) Kamara mürettebatı	2 000	

5. İş verenler ve gemi adamları ve bunla-

rın bağlı buldukları sendikal kuruluşlar, karşılıklı anlaşmak suretiyle gemi adamlarının hayat sigortası konusunda gerekli bir sistem kurabilirler. Bu sistemin kuruluş ve yapısı, şartları ve çalışması toplu sözleşmelerde açıkça belirtilebilir.

Taraflar için zorlayıcı sebepler

MADDE 28. — İş bağlarının çözülmesinde tarafları sorumluluk yüklemiyen sebepler aşağıda belirtilmiştir.

1. Geminin ziyaa uğraması.
2. Geminin harb ganimeti ilân edilmesi.
3. Geminin Türk Bayrağından ayrılması.

Çalışma belgesi

MADDE 29. — İşinden ayrılan gemi adamına, iş veren veya vekili tarafından işinin çeşidinin ne olduğunu ve süresini gösteren bir belge verilir. Bu belgeye gemi adamı isterse, kendisinin durum ve davranışları ile, çalışmasının ne yolda olduğu da ayrıca yazılır.

İş verenin veya vekilinin belgedeki imzası, gemi adamı dilerse o mahaldeki zâbita tarafından onaylanır.

İş veren veya vekili, gemi adamının dilediği belgeyi vermemekte direnirse, yahut belgeye gemi adamı için doğru olmıyan yazılar yazarsa, gemi adamının yahut yeni işine girdiği iş verenin isteği üzerine o mahaldeki zabıta tarafından yapılacak inceleme sonucunu gösteren bir belge, gemi adamına veya yeni iş verene veya vekiline verilir. Zabıtaca yapılacak inceleme bir haftada bitirilir.

Çalışma belgesinin vaktinde verilmemesi ve yahut belgede doğru olmıyan yazılar bulunmasından zarar gören gemi adamı, yahut bu gemi adamını işine alan iş veren eski iş verenden zarar ve ziyan istiyebilir.

Çalışma belgeleri, her türlü resim ve harctan bağıştır.

Çalışma ve kimlik karnesi

MADDE 30. — İş veren veya vekili, işe aldığı her gemi adamına en geç bir hafta içinde, (Gemi adamı çalışma ve kimlik karnesi) vermek zorundadır. Deneme süresine bağlı tutulan

gemi adamları için, bu bir haftalık süre, deneme süresinin bitiminden sonra başlar.

Gemi adamı çalışma ve kimlik karnesi, ancak İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından tek tip olarak bastırılır ve parası karşılığında iş verenlere verilir.

Sözü geçen karnelerin şekli, içine nelerin yazılacağı, nasıl alınıp verileceği ve kullanılacağı, Çalışma Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir tüzükte gösterilir.

İşbu tüzüğün hazırlanışında, iş kolunda toplu sözleşmeye yetkili İş veren ve Gemi adamı Sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

Yeni iş arama izni

MADDE 31. — Bildirim önelleri sırasında, iş veren gemi adamına yeni bir iş bulması için, gerekli olan iş arama süresini iş saatleri içinde ve ücret kesintisi yapmadan vermekle zorunludur. Bu iş arama izinin süresi günde iki saatten az olamaz ve gemi adamı iş arama izin saatlerini birleştirerek toplu olarak kullanabilir. Ancak iş arama iznini toplu kullanmak isteyen gemi adamı, bunu işten ayrılacağı günden evvelki günlere raslatmak ve bu durumu iş veren veya vekiline bildirmek zorundadır.

Yukarıda belirtilen şartlar altında iş arama süresini kullanma durumunda bulunan ve liman sınırını aşmak suretiyle sefer yapan gemilerde çalışan gemi adamları, iş veren tarafından ihtiyat kadroda veya limanda bağlı bulunup sefere çıkmayan gemilerde görevlendirilir.

Toplu gemi adamı çıkarma

MADDE 32. — İş verenler veya vekilleri, kanundan doğan ödevlerini yerine getirerek de olsa, gemi adamlarını toplu bir halde veya toplu sayılacak bir şekilde kısa aralıklarla işten çıkarmak isterlerse, bunların işlerine son vermeden bir ay önce, çıkarmayı gerektiren sebepleri de belirterek durumu ilgili bölge çalışma müdürlüğüne bildirmek zorundadırlar.

Yukarıdaki fıkra hükmüne göre, toplu gemi adamı çıkaran veya bu iş yerlerinin aynı şartlarla işleten veya işletmeye başlıyan iş verenler, çıkarma tarihinden itibaren altı ay içinde aynı iş yerlerine aynı iş için dışarıdan gemi adamı alma zorunda kalmazlarsa, durumu uy-

gun araçlarla yayınlıyarak daha önce işten çıkardıkları gemi adamlarından çalışmak istiyenleri aynı şartlarla işe almak zorundadırlar.

Sakat ve eski hükümlü çalıştırma

MADDE 33. — İş verenler iş yerlerinde aşağıdaki esaslar ve ölçüler içinde sakat kimse ile eski hükümlü kimse çalıştırmak ve bunlara meslek, beden ve ruh durumlarına göre iş vermek zorundadırlar.

A) 1. Yüz gemi adamına kadar gemi adamı çalıştıran iş yerlerinde her tam elli gemi adamına karşılık bir sakat ve bir eski hükümlü kimse,

2) Gemi adamı sayısının yüzden fazlası için beşyüz gemi adamına kadar her yüz gemi adamına karşılık bir sakat ve bir eski hükümlü kimse,

3. Gemi adamı sayısının beşyüzden fazlası için bin gemi adamına kadar karşılık bir sakat ve bir eski hükümlü kimse,

4. Gemi adamı sayısının binden fazlası için, her yüz gemi adamına karşılık bir sakat ve bir eski hükümlü kimse,

B) Bu madde ve fıkralarına göre çalıştırılacak sakat ve eski hükümlülerin çeşitleriyle hangi cins sakat ve eski hükümlülerin hangi işlerde çalıştırılabileceği, bunların iş yerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel iş ve ücret şartları ile, bunların iş verenlerce nasıl işe alınacakları, Çalışma, Adalet, Ulaştırma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının birlikte hazırlayacakları tüzükte gösterilir.

C) Sakatların, iş yerlerine alınmalarında o iş yerinde evvelce çalışmış olanlara öncelik hakkı tanınır. İktisadi Devlet Teşekkülleri ve sermayenin yarısından fazlası Devlete ilişkin müesseselerin İş Kanununa tâbi olmayan daire ve kurumlarında çalıştırılan kimselerin de sakat ve eski hükümlüler arasından ayrılması hakkındaki gerekli usul ve şartlar ile, bunun oran ve tutarları yukarıda sözü geçen tüzükte gösterilir.

Kantin açılması

MADDE 34. — Gemi adamlarına veya bunların ailelerine, yiyecek, içecek, giyecek ve ya-

kacak gibi gerekli maddeleri satmak üzere kantinler açılması, aşağıdaki şartlar altında Çalışma Bakanlığının iznine bağlıdır.

1. Yukarıda yazılı gerekli maddelerin gemi adamları tarafından kendi başlarına tedarik edilmesi zor olursa,

2. Kantine açılmasının gemi adamları için daha faydalı olacağı anlaşılırsa,

3. Şehir ve kırsalalarda veya buralardan uzak iş yerlerinde gemi adamları veya bunlarla birlikte iş veren tarafından kantine açılmışsa, İş verenin kantine açması mecburidir.

4. Bu ve benzeri sebeplerle açılacak kantinlerde satılacak gerekli maddelerin cinsleri, vasıfları ve satış fiyat ve tarzları, Çalışma Bakanlığınca belirtilir ve denetlenir.

5. Gemi adamları kantinlerden alış veriş etmeye zorlanamaz.

6. Gemi adamının alacağı ücretten başka, yemesi, içmesi gibi gerekli ihtiyaçları veya yatma yeri temin edilmek suretiyle yapılan iş bağıtları bu maddenin kapsamı dışındadır. Şöyle ki, bu takdirde gemi adamlarına verilen istihlak maddeleri ve yatmalarına ayrılan yerlerin şartları her zaman Hükümetin denetiminde bulunur.

7. Bu kanunun yürürlüğünden önce açılmış bulunan kantinler veya benzeri satış yerleri için iş veren, Kanunun yürürlük gününden başlayarak üç ay içinde Çalışma Bakanlığına başvurup, bu satış yerlerinin yukarıdaki hükümlere uygunluğunu tesbit ettirmek zorundadır. Bu gibi yerlerde yapılması gereken değişiklikler ve düzeltmeler yetkili makamca verilecek uygun öneller içinde iş veren tarafından tamamlanır.

ÜCRETLER

Tarif

MADDE 35. — Bu kanuna göre ücret, bir gemi adamına bir iş karşılığında iş veren veya iş veren vekili tarafından sağlanan, para ve para ile ölçülmesi mümkün olmayan bağıtsal veya kanundan doğan menfaatlerin toplamıdır. Ancak, 17 ve 24 ncü maddelerde sözü geçen ücretlerin hesabında yukarıdaki esaslar da göz önünde tutulur. Bu kanunda ayrıca açıklık

olmayan yerlerde, ücret deyimini para halinde ödeme tutarı gösterilir.

1. Gemi adamına ait bilimum ücretlerin iş bağıtında yazılı bulunan zaman, yer ve devrelerde iş veren veya vekili tarafından bu kimselere tam olarak ödenmesi mecburidir. Haklı bir sebep olmaksızın işini yapmayan gemi adamına keyfiyet gemi jurnalına kaydedilmek ve gemi journalı yoksa bir tutanakla belgelenmek şartıyla, çalışmadığı süreye ait ücreti ödenmeyebilir. Bu yüzden uğradığı zararın karşılanması için iş verenin tazminat istemek hakkı saklıdır.

2. Gemi adamı, işe başladıktan itibaren ücreti işler. Gemi adamının, gemi adamı cüzdanı iş verene daha önceden verilmiş ise, ücret o tarihten itibaren başlar. Gemi adamı işe başka bir yerde başlayacak ise, işe gitmek için hareket ettiği andan itibaren ücret hesaplanır. İş son verildiği güne kadar ödenir.

3. Hasta veya kazaya uğramış gemi adamı, hastalığının bakımı bağıt süresince iş veren tarafından karşılanmak zorundadır. İş bağıtı sona erdikten itibaren altı hafta için bu sorumluluk iş verene aittir. Aynı şekilde gemi adamı bağıt süresindeki ücretini alır. Ay otuz gün olarak hesaplanır. Bağıt, hesap edilen süreden önce sona ermiş ise, gemi adamı yine hesaplanan süre için parasına hak kazanır.

4. Gemi adamının ücretinden, ancak kanunen kesilmesi gereken paralarla Toplu Sözleşmede belirtilen para cezaları ve bir de gemi adamının yazılı izni altında üye bulunduğu Sendikanın aidatı kesilir.

5. Ücrete hakkı olan bir gemi adamının ölümü halinde, geride kalan eşi ile çocuklarına, hak etmiş olduğu ücret ödenir.

6. İş veren veya vekili yahut da kaptan, yabancı limanda hasta veya kazaya uğrayan gemi adamını Türk Konsolosluğuna veya bulunmadığı takdirde Donatanın mahallî acentelik veya temsilciliğine teslim etmekle yükümlüdür.

Ayrıca, iş veren veya vekili yahutta kaptan, hastalık, kaza ve benzeri zaruri sebeplerle yabancı limanda kalması gereken gemi adamının, işe, ikamet ve yurda dönüş ve sair zorunlu masraflarını da karşılamakla yükümlüdür.

Asgari ücret

MADDE 36. — Sosyal ve ekonomik zaruretlere dolayısıyla, Çalışma Bakanlığınca lüzum görülecek yerlerde ve işlerde, bu kanunda gösterilen işler karşılığı olarak, gemi adamlarına ödenecek ücretlerin en aşağı hadleri aşağıda yazılı kişilerden teşekkül eden asgari ücret komisyonları tarafından tâyin ve tesbit olunur.

A) 1. Çalışma Bakanlığının kendi mensupları tarafından seçeceği iki kişi.

2. Ulaştırma Bakanlığının kendi mensupları arasından seçeceği bir kişi.

3. İlgili iş veren tarafından gösterilecek bir mümessil.

4. Asgari ücretin tâyin ve tesbit edileceği mahalde gemi adamları tarafından kurulmuş bulunan ve toplu sözleşmeye yetkili sendika tarafından gösterilecek iki mümessil.

5. Asgari ücretin tâyin ve tesbit edileceği mahalde donatanlar tarafından kurulu teşekküllerin kendi aralarından seçecekleri bir mümessil.

6. Asgari ücretin tâyin ve tesbit edileceği mahaldeki ticaret odasından seçilecek bir kişi.

7. Komisyonun Çalışma Bakanlığına mensup üyelerinden biri, Çalışma Bakanının tensibi ile, komisyona başkanlık yapar.

B) Asgari ücretin tâyin ve tesbit edileceği mahalde gemi adamları veya donatanlar tarafından kurulmuş meslek teşekkülleri yoksa, yukardaki fıkrada yazılı gemi adamları ve iş verenler, o mahalle en yakın bulunan bu meslek kuruluşları tarafından aynı şartlarla temsil olunurlar.

C) Asgari ücret komisyonu, oyların çoğunluğu ile karar verir ve komisyonun kararları kesindir.

Ç) Komisyonun memur üyeleri ile, iş verenlerin temsilcilerinin yol masrafları, seyahat ve ikamet yevmiyeleri, iâşe masrafları kendilerine dairelerince ödenir.

D) Komisyonların, çalışma ve toplanma zaman ve usulleri, bu komisyonların memur olmayan üyelerine Çalışma Bakanlığınca ödenecek, yol, iâşe, ikamet masraflarıyla huzur hakkının miktarları, asgari ücretin tâyin ve tesbitinde nazarı itibara alınacak hususlar Çalışma Bakanlığınca düzenlenir.

Fazla saatlerle çalışma

MADDE 37. — Bu kanunun, iş sürelerine aid olmak üzere gösterilmiş bulunan hadlerin aşılması suretiyle yapılan çalışmalar, bu kanuna göre (fazla saatlerle çalışma) sayılır.

Yapılacak her bir fazla saat çalışma karşılığı için verilecek ücret, normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının % 50 oranında yükseltilmesiyle ödenir.

İşbu kanunun uygulandığı iş yerlerine bağlı gemilerde ve gemiler sefer halinde veya limanda iken, zaruri sebeplerle, gemi adamının normal görevinin dışında yükleme ve boşaltma veya benzeri işlerde çalıştırıldıkları takdirde iş veren gemi adamlarının bu kabül hizmetlerine mukabil, fazla saatlerle çalışma ücretlerini % 100 zamlı olarak ödenmesini sağlayacak tedbirleri almak ve bunu düzenlemekle yükümlüdür.

Gemi adamlarının fazla çalışmalarına ilişkin ücretlerin kaydı için iş veren ücret ödeme defterinde ayrı bir hane açmak zorundadır. Bu defter ve hanelerde, her gemi adamının hesap kısmında, bu ücretin kaçar saatlik fazla çalışmaya aid oldukları, fazla çalışma tutarları belirtilir. Fazla saatlerle çalışma ücretlerinin asıl ücretler için iş bağtında gösterilmiş bulunan zaman, yer ve devrelerde iş veren veya vekil tarafından istihkak sahiplerine tamam olarak ödenmesi şarttır.

İş veren veya vekili, her gemi adamına ve rilmek üzere, fazla saatlerle çalışmanın, işleneceği, içinde fazla çalışmanın tarihi, mahalli, çeşidi, saat başına tutarı, günlük tutarı belirtilebilecek bir (gemi adamı fazla çalışma cüzdanı) düzenlemek ve bastırmakla yükümlüdür. Bu cüzdan daima gemi adamının yanında bulunur ve fazla saatlerle yapılan çalışmalardan sonra, cüzdan çalışmanın işlenmesi için ilgili kısım âmirine gemi adamı tarafından sunulur.

Gemilerde güverte personelinin fazla çalışma iş ve işlemleri, gemi birinci zâbiti, makina personelinin çalışma iş ve işlemleri gemi ikinci makinisti, kamara personelinin fazla çalışma iş ve işlemleri gemi kamara memuru ve başkamart, gemi kâtip ve ambar memurlarının fazla saatlerle çalışma iş ve işlemleri, gemi birinci zâbiti ve gemi kâtipi tarafından düzenlenir. Ma-

kina personeline ait fazla saatlerle çalışma işlemleri başmakininin de tasdikinden geçtikten sonra bütün gemi personelinin fazla saatlerle çalışma iş ve işlemleri gemi birinci kaptanı tarafından onaylanır.

Aşağıdaki yazılı haller fazla saatlerle çalışmalardan sayılmaz;

1. Geminin, gemideki kişilerin veya gemi yükünün selâmeti için kaptanın yapılmasını zorunlu gördüğü işler.

2. Gümrük, karantina ve sair sağlık formaliteleri dolayısıyla yapılmasına zorunluk hâsıl olan ek işler.

3. Gemi seyir halinde veya limanda iken gemide yaptırılan (yangın, gemiyi terk etme, denizde çatışma, denizde adam kurtarma ve savunma) talimleri.

Hafta tatili ücreti

MADDE 38. — Bu kanunun uygulanmakta olduğu iş yerlerinde, haftanın tatilden önceki günlerinde sürekli olarak çalışmış olan gemi adamlarına çalışılmıyan hafta tatili için iş veren tarafından bir iş karşılığı olmaksızın bir yevmiye tutarında ücret ödenir. Ücretli haftaya hak kazanabilmek için, bu kanunun günlük iş sürelerine uygun olarak haftanın altı gününde muntazaman çalışılmış olmak şarttır. Yukarıki şartlar altında fazla saatlerle çalışma yapılan hallerde gemi adamının ücreti % 100 zamlı olarak ödenir.

Liman sınırını aşmak suretiyle sefer yapan gemilerde çalışan gemi adamlarına, yukarıdaki ücretlerine ilâveten % 50 zam yapılarak ödenir.

Evlenmelerde üç güne kadar, ana ve babanın karı veya kocanın, kardeş veya çocukların ölümlünde verilen iki güne kadar izin süreleriyle, iş veren tarafından verilen diğer izinler ve hekim raporu ile verilen dinlenme ve hastalık izinleri, eylemli olarak çalışılmış günler gemi hesabına katılır.

Zorlayıcı ve ekonomik bir sebebolmadan, iş yerindeki çalışmanın haftanın bir veya birkaç gününde iş veren tarafından tatil edilmesi halinde, haftanın çalışılmıyan günleri, ücretli haftaya hak kazanmak için çalışılması gereken altı günün hesaplanmasında göz önünde tutulur.

Genel tatil ücreti

MADDE 39. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde çalışan gemi adamlarına 2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller Kanunu ile, anılan kanuna ek 3466 sayılı Kanunda yazılı bulunan ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışmazlarsa, bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücretleri tam olarak, tatil yapılmıyarak çalışılırsa, çalıştıkları bu günlerin ücretleri, ücret ödeme şekli bakılmaksızın bir kat fazlasıyla ödenir. Yukarıki şartlar altında fazla saatlerle çalışma yapılan hallerde, gemi adamının ücreti % 100 zamlı olarak ödenir.

Liman sınırını aşmak suretiyle sefer yapan gemi adamlarına, yukarıdaki ücretlerine ilâveten % 50 zam yapılarak ödenir.

Hafta arasında hafta tatili

MADDE 40. — Hafta tatili Kanununun 4, 5, 6 ncı maddeleri veya 79 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi gereğince, hafta tatili günü çalışan gemi adamlarına da hafta arasında verilecek tatil günü için o güne ait yevmiyeleri aynı esaslar çevresinde ve bir iş karşılığı olmaksızın ödenir.

Geçici iş göremezlik

MADDE 41. — Gemi adamlarına, geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi gerektiği zamanlarda geçici iş göremezlik süresine rashıyan ulusal bayram, genel tatil ve hafta tatili ödenekleri aynı ölçülerle ödeme yapan kurum veya sandıklar tarafından ödenir.

Ücretine hafta tatiline girmiyen kısımlar

MADDE 42. — Fazla saatlerle çalışma karşılığı olarak alınan ücret ve primlerle iş yerinin temelli gemi adamları olarak normal çalışma saatleri dışında, hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan gemi adamlarının bu işler için aldıkları ücretler, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin hesabında göz önünde bulundurulmaz.

Yüzdelerin ödenmesi

MADDE 43. — Yüzde usulünün uygulandığı gemilerde ve iş yerlerinde, iş veren veya iş

veren vekili tarafından servis karşılığı veya başka adlarla yolcu ve müşterilerin hesap puslalarını (yüzde eklenerek) veya ayrı şekillerle alınan paraların ve kendi isteği ile yolcu veya müşteri tarafından, iş veren veya iş veren vekili tarafından veya bu kimselerden birinin yanında yahut da bunlardan birisinin kontrolü altında bir araya toplanan bütün paralar, iş veren veya iş veren vekilince serviste çalışan gemi adamlarına eksiksiz olarak ödenmesi şarttır.

İş veren veya vekili, yukardaki fıkra, sözü edilen paraların kendisi tarafından alındığını, eksiksiz olarak gemi adamlarına dağıtıldığını belgelemekle yükümlüdür.

Yüzdelerden toplanan paraların hak sahibi gemi adamları arasında hangi esaslar ve oranlar içinde dağıtılacağı, Toplu Sözleşmelerde veya iş bağitlarında gösterilir.

Yüzdelerin belgelenmesi

MADDE 44. — Hesap puslalarına yüzde eklenmesi suretiyle yolcu ve müşterilerden alınan paraları, iş veren veya vekili, Çalışma Müdürlüğü tarafından sayfaları mühürlenmiş ve numaralanmış, son sayfasına tasdikli şerhi konmuş bulunan tutacağı bir deftere, günü gününe işlemekle ödevlidir. Bu defterin beş yıllık bir süre ile saklanması gereklidir. İş veren veya vekili deftere geçirdiği hesapların, asıllarına uygun olduğunu kendi sorumluluğu altında onaylar. Bu defter, iş yerinden dışarıya çıkarılamaz.

İlgili gemi adamlarının kendi aralarından seçecekleri bir temsilci, her iş günü sonunda veya sefer bitiminde hesap sonuçlarının kendisine bildirilmek üzere belgelenmesini isteyebilir.

İş veren veya vekili ile anlaşmak şartıyla hesapların bildirilmesini isteme daha uzun bir zamana bırakılabilir. Ancak bu süre, hiçbir zaman 30 günden fazla olamaz. Her ödeme dönemi ile, ilgili hesap puslaları o döneme ilişkin paraların gemi adamlarına ödenmesinden sonra, bir ay süre ile iş veren veya vekili tarafından saklanır.

Yüzde usulünü uygulayan iş yerleri, o yerdeki Bölge Çalışma Müdürlüğünce soğuk damga ile damgalanmış ve cilt ve sayfa numaraları birbirini kovuşturan en az üç kopyalı hesap

puslası kullanmak ve yolcuların her ödemesinde bunlardan bir kopyasını, servis yapan ilgili gemi adamında bırakmak zorundadır.

Avanslar

MADDE 45. — İş veren veya vekili, ihtiyaç ve talepleri halinde, gemi adamlarına verilecek avansları iş bağitında yazılı bulunan esaslar içinde ödemekle yükümlüdür.

Sigorta primleri

MADDE 46. — Kendi kanunlarındaki esaslar içinde iş verenler ve gemi adamları yönünden ödenmesine devam olunacak prim ve kesenekler aşağıda belirtilmiştir.

1. Sigortalı gemi adamlarına, yıllık ücretli izin süresi için ödenecek ücretler üzerinden iş kazaları ile, meslek hastalıkları hariç, diğer sigorta primleri.

2. T. C. Emekli Sandığına bağlı gemi adamlarının, yıllık ücretli izin süresi için ödenecek ücretler üzerinden gerekli kesenekleri.

Gemi adamlarının döviz hakkı ve Gümrük muafiyeti

MADDE 47. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde çalışan ve yabancı memleketlere sefer yapan gemi adamlarının, yabancı limanlarda kaldıkları süre içinde zaruri ve mahallî ihtiyaçlarını karşılamak üzere, ücretleri tutarından hesaplanmak suretiyle belirli miktarda döviz hakları vardır.

Döviz hakkına sahibolan gemi adamları, sosyal durumlarına muvazi olarak, belirli zati eşyalarını yurda sokabilmek bakımından, Gümrük muafiyetine tâbidirler.

Yukarda belirtilen şartlar altında gemi adamlarının döviz hakları ve gümrük muafiyetleri, Çalışma, Ulaştırma, Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak ve uygulanmaya konacak (Türk gemi adamlarının döviz hakkı ve gümrük muafiyeti hakkında Tüzük) le düzenlenir.

İşbu tüzüğün hazırlanışında, iş kolunda toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve gemi adamı sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

Para cezaları

MADDE 48. — İş veren, gemi adamlarına iş bağitlarında veya toplu sözleşmelerde gösterilmiş olan disiplin hükümlerinin dışında hiçbir şekilde para cezası veremez.

1. Gemi adamı ücretlerinden ceza olarak yapılacak kesintilerin, gemi adamına yazılı olarak hemen bildirilmesi şarttır. Gemi adamlarının ceza yönünden ücretlerinden yapılacak kesintiler. Bir ay içinde üç gündelikten fazla olmaz.

2. Bu paralar, gemi adamlarının yararına kullanılmak üzere Çalışma Bakanlığı hesabına Bakanlıkça belirtilecek ulusal bankalardan birine yatırılır. Her iş veren bu paraların hesabını üç ayda bir Çalışma Bakanlığına yazılı olarak bildirmek zorundadır.

3. Birikmiş bulunan ceza paralarının yukarıda gösterilen amaçlarla nerelere ve ne kadar verileceği, Çalışma Bakanlığından yetkili bir kimsenin başkanlık edeceği ve iş kolunda toplu sözleşmeye yetkili gemi adamı sendikası temsilcilerinin de katılacağı bir kurul tarafından karara bağlanır. Bu kurulun kimlerden teşekkül edeceği, nasıl toplanacağı, hangi esaslara göre çalışacağı, Çalışma Bakanlığınca çıkarılacak bir tüzükte belirtilir.

Zarar karşılığı kesenekler

MADDE 49. — İş bağitlarında, iş verenin tazminat karşılığı olarak gemi adamı ücretlerinden belirli bir süre için alıkoyacağı miktar, on haftada eşit taksitlerle kesilmek üzere gemi adamının on günlük ücret tutarından fazla olamaz. Tazminat karşılığı bu kesintiler, bütün iş süresi içindir. Ve bundan bir miktar mahsubedilince, yeniden aynı esaslar için de kesinti yapılabilir.

Tazminat kesintileri, mahsup yapılmasını gerektirecek bir zarar yapılmadan işten ayrılma hallerinde gemi adamına kesintisiz olarak geri verilir.

Tazminat karşılığı olarak belirli bir süre için, alıkonulan paradan mahsup yapılması gerektiği zaman, gemi adamı isterse iş veren veya vekili, kendisine mahsubun hangi esaslara göre yapıldığını anlatmak ve buna ait hesaplarla fatura ve başka belgeleri göstermek zorundadır.

Tazminat karşılığı alıkonulan paradan ancak o gemi adamı tarafından yapılan zarar için mahsup yapılır.

Askerlik ve kanundan doğan çalışma

MADDE 50. — Muvazzaf askerlik ödevi dışında manevra veya her hangi bir sebeple silâh altına alınan veyahut, her hangi bir kanundan doğan çalışma ödevi yüzünden işinden ayrılan bir gemi adamının iş bağıtı, işinden ayrıldığı günden başlayarak iki ay sonra bozulmuş sayılır.

Gemi adamının bu haktan faydalanabilmesi için, o işte en az bir yıl çalışmış olması şarttır. Bir yıldan çok çalışmış gemi adamları hakkında her bir ay fazla çalışmaya karşılık ayrıca iki gün eklenir. Şöyle ki; bu süre doksan günü aşmaz.

İş bağıtının bozulmuş sayılabilmesi için, beklenilmesi gereken süre içinde, gemi adamının ücreti işlemez. Ancak, özel kanunların bu husustaki hükümleri saklıdır.

Bu süre içinde, iş bağıtının başka bir kanundan doğan sebebe dayanılarak iş veren veya işçi tarafından bozulduğu öteki tarafa bildirilmiş olsa bile, kanunun gösterdiği önel, bu sürenin bitmesinden sonra işlemeye başlar.

Ancak iş bağıtı, esasen belirli bir süreyi içine alıyor da bu süre yukarıda yazılı önel içinde kendiliğinden bitiyorsa bu madde hükümleri uygulanmaz.

İşbu kanunun uygulandığı iş yerlerinde toplu sözleşmeye yetkili sendika tarafından, toplu sözleşme hükmü ile belirtilen kişiler bu maddenin kapsamına girmez, ancak aynı şartlar altında ücret hakları kalkar.

Her hangi bir askerî ve kanuni ödev dolayısıyla işinden ayrılan gemi adamlarından bu ödevin sona ermesinden başlayarak iki ay içinde işe girmek için baş vuranları, iş verenler boş yerlere öncelikle işe alma zorundadırlar.

Haciz, devir ve temlik yasaklaması

MADDE 51. — Gemi adamı ücretinin ayda 240 lirası haczedilemez veya başkalarına devir veya temlik olunamaz. Ancak, gemi adamının bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için yargıç tarafından takdir edilecek miktar, bu paraya

dâhil değildir. Bu kısıtlamalar, nafaka alacaklarının haklarını kaldırmaz.

Ücretten indirme yapılamıyacağı

MADDE 52. — Her türlü işlerde uygulanmakta olan günlük veya haftalık iş sürelerinin kanunen daha aşağı sınırlara indirilmesi ve bu kanun hükümleri gereğince iş verene düşen her hangi bir yükümlülüğün yerine getirilmesi sebebiyle veyahut bu kanun hükümlerinden her hangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak, gemi adamlarının ücretlerinden her ne şekilde olursa olsun indirme yapılamaz.

İş yeri değişikiminde saklı haklar

MADDE 53. — Aynı iş verenin iş yerlerinden bir diğerine taraflarca anlaşmak suretiyle geçirilen veya meslek sınıfını değiştiren gemi adamının, o iş verenin eski iş yerinde veya mesleğinde, kıdem ve ehliyet derecelerine karşılık hak kazandığı ücrette her hangi bir indirim yapılamaz. Yeni iş yerinde veya mesleğinde uygulanmakta olan kademe terfi süreleri aynen devam eder, eski süreleri nazarı itibara alınır.

Gemi adamlarının ehliyeti ve saklı haklar

MADDE 54. — Bir iş veren, iş yerine alacağı gemi adamını, ehliyet belgelerini nazarı itibara alarak alabileceği gibi, müracaatçılardan en liyakatlisini, yapacağı deneme ile tercih etmek hakkına sahiptir.

Ancak iş veren, iş yerlerinde çalıştırdığı gemi adamlarını, (gemi adamlarının yeterliği ve sayısı hakkında tüzük) gereğince yapılan sınavlar dışında özel bir sınava tabi tutamaz.

İş veren, ehliyet ve yükseltme suretiyle bir üst derecede çalıştırılan gemi adamına, eski aldığı ücretin bekleme süresi düşünülmeksizin son ehliyet derecesi ile aldığı yeni görevin en az ilk kademe ücretini ödemekle yükümlüdür.

İş veren ücret defteri ve gemi adamı hesap pusulası

MADDE 55. — A) İş veren ücret defteri ; İş verenler, gemi adamlarına ödenecek bilmülle işleneceği bir ücret defteri tutmakla yükümlüdürler.

Bu defterlerde, ödemenin günü, ilişkin olduğu dönem, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücretleri gibi asıl ücrete yapılan her çeşit eklemeler tutarının ve vergi sigorta primi, Emekli Sandığı primi, avans mahsubu, nafaka, sendika aidatı ve icra gibi her çeşit kesintilerin ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.

B) Gemi adamı ücret pusulası :

İş veren veya vekili, her çeşit ödemede gemi adamına ücret hesabını gösterir imzalı veya iş yerinin özel işaretini taşıyan bir (gemi adamı ücret pusulası) bastırmak ve vermekle yükümlüdür.

Bu hesap pusulasında, ödemenin günü, ilişkin olduğu dönem ile, aylık ücret, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücretleri gibi asıl ücrete yapılan her çeşit eklemeler tutarının ve vergi, sigorta primi, Emekli Sandığı primi, avans mahsubu, nafaka, sendika aidatı ve icra gibi her çeşit kesintilerin ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.

Yukarda belirtilen belgelere dayanmaksızın yapılan her türlü ödeme iddiaları muteber sayılamaz.

Bu işlemler ve belgeler her türlü resimde en bağışıktır.

Yıllık ücretli izin

MADDE 56. — Bu kanunun uygulanmakta olduğu iş yerlerinde çalışan gemi adamlarının, iş yerine girdiği günden başlayarak, deneme süresi de içinde olmak şartıyla, en az bir yıl çalışmış olanlara, her yıl otuz günlük, yıllık ücretli izin hakları vardır.

Bu süreler, toplu sözleşmeler veya iş bağitları ile artırılabilir. Ücretli izin hakkından vazgeçilemez.

Saklı haklar

MADDE 57. — İş bağitlarına ve toplu sözleşmelere, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatillerde gemi adamlarına tanınan haklarla, yıllık veya yıllık olmıyan ücretli izinler usuliyle çalışan gemi adamlarının bu kanunla sağlanan haklarına aykırı hükümler konulamaz.

Bu hususlarda gemi adamlarına daha elverişli hak ve faydalar sağlıyan, kanunun, sözleşme

veya gelenekten doğan kazanılmış haklar saklıdır.

İzin hakkının belirtilmesi

MADDE 58. — Yıllık ücretli izine hak kazanabilmek için, gerekli sürenin hesabında, gemi adamlarının aynı iş verenin bir veya çeşitli iş yeri ve gemilerinde çalıştıkları süreler birleştirilerek hesaplanır.

Şu kadar ki, bir İş Verenin İş Kanunu kapsamına giren iş yerinde çalışmakta olan gemi adamlarının aynı iş verenin İş Kanunu kapsamı dışında bulunan iş yerlerinde geçirmiş buldukları süreler de hesaba katılır.

Bu bir yıllık süre içinde 61 nci maddede sayılan haller dışındaki sebeplerle, gemi adamlarının devamının duraklaması halinde, bu duraklamaları karşılıyacak kadar hizmet süresi eklenir ve bu suretle gemi adamının izin hakkı elde etmesi için, gereken bir yıllık hizmet süresinin bitiş tarihi, ikinci ve gelecek hizmet yılına aktarılır.

Gemi adamının, gelecek izin hakları için, geçmesi gereken bir yıllık hizmet süresi, bir önceki izin hakkının doğduğu günden başlayarak, gelecek, hizmet yılına doğru ve yukarıki fıkra ve 61 nci madde çevresinde hesaplanır.

Gemi adamları, Yukarıki fıkralar ve 61 nci madde hükümlerine göre hesaplanacak her hizmet yılına karşılık ücretli iznini gelecek hizmet yılı içinde kullanır.

3659 ve 3460 sayılı kanunlara tabi, banka, ortaklık ve müesseselerden her birinin kendisine bağlı iş yerlerinde geçen süreler gemi adamının yıllık ücretli izin hakkının hesaplanmasında nazarı itibara alınır.

Yıllık ücretli iznin uygulanması

MADDE 59. — Yıllık ücretli izin iş veren tarafından bölünemez. Bu iznin 56, 57, 58 nci maddeler hükümleri ve süreleri içinde ve devamlı olarak verilmesi şarttır.

İş verence yıl içinde verilmiş bulunan başka ücretli ve ücretsiz izinler veya dinlenme ve hastalık izinleri, yıllık izne mahsubedilemez.

Yıllık ücretli izin günlerinin hesabında, izin süresine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.

Yıllık ücretli izinlerini, iş yerinin kurulu bulunduğu yerden başka bir yerde geçirecek olanlara, eğer isterlerse, gidiş ve dönüşlerinde yolda geçecek süreleri karşılamak üzere iş veren 7 güne kadar ücretsiz izin vermek zorundadır.

İzin ücreti

MADDE 60. — İş veren, yıllık ücretli iznini kullanan her gemi adamına yıllık izin dönemine ilişkin ücretini, gemi adamının izne başlamasından önce, peşin olarak ödemek zorundadır.

Bu ücretin hesabında, fazla çalışma ücretleri ile, çeşitli ikramiye ve primler ve iş yerinin temelli gemi adamı olarak normal çalışma saatleri dışında, hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan gemi adamlarının bu işler için aldıkları ek ücretler, ve iş veren tarafından sağlanan sosyal yardımlar, izin ücretine katılmaz. Günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmayıp da, komisyon ücreti, kâra katılma veya yalnız servis mukabili (Yüzdelik) gibi belirli olmıyan süre ve tutar üzerinden ücret alan gemi adamlarının izin süresine karşılık verilecek ücreti son bir yıllık süre içinde kazandığı ücretin eylemli olarak çalıştığı günlere bölünme suretiyle bulunacak ortalama üzerinden hesaplanır.

Yıllık ücretli izin süresine rastlayan hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ücretleri ayrıca ödenir.

Çalışılmış gibi sayılan haller

MADDE 61. — Çalışılmış gibi sayılan aşağıdaki haller, yıllık ücretli izin hakkının hesabında çalışılmış gibi sayılır.

1. Gemi adamının uğradığı kaza veya tutulduğu hastalıktan ötürü işine gidemediği günler. (Yılda 30 günden çoğu sayılmaz.)

2. Kadın işçilerin, doğumdan önce ve sonra çalıştırılmadıkları günler, gemi adamının muvazzaf askerlik hizmeti dışında manevra veya herhangi bir kanundan dolayı ödevlendirilmesi sırasında işine gidemediği günler. (Bu sürenin yılda 90 günden fazlası sayılmaz.)

3. Çalışmakta olduğu iş yerinde zorlayıcı sebepler yüzünden işin aralıksız bir haftadan çok tatil edilmesi sonucu olarak gemi adamının çalışmadan geçirdiği zamanının onbeş gü-

nü. (Gemi adamının yeniden işe başlaması şartıyla.)

4. Gemi adamlarının iş veren tarafından iş yerlerinden başka bir yerde çalıştırılmak üzere gönderilmeleri halinde yolda geçen süreler.

5. Hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri.

6. Gemi adamlarının uzlaştırma toplantılarına katılmaları, hakem kurullarında bulunmaları, bu kurullarda veya iş mahkemelerinde gemi adamları temsilcilik görevini yapmaları, çalışma hayatı ile ilgili mevzuata göre kurulan, meclis, kurulu ve komisyonlara, yahut gemi adamları konuları ile ilgili milletlerarası kuruluşların konferans, kongre veya komitelerine gemi adamı veya sendika temsilcisi olarak katılmaları, sebebiyle iş yerine gidemedikleri günler.

7. Gemi adamlarının evlenmelerinde üç güne kadar, ana ve babalarının, eşlerinin, kardeş ve çocuklarının ölümünde 6 güne kadar verilecek izinler.

8. İş veren veya vekilince verilen öbür izinler.

9. Bu kanunun uygulanması sonucu olarak gemi adamına verilmiş bulunan yıllık ücretli izin süresi.

İzinde çalışma yasağı

MADDE 62. — Yıllık ücretli iznini kullanmakta olan gemi adamının izin süresi içinde ücret karşılığı bir işte çalıştığı anlaşılır ve kesinleşirse, bu izin süresi için kendisine ödenen ücret iş verence geri alınabilir.

Bağıtın çözümlenmesinde izin ücreti

MADDE 63. — Gemi adamının hak kazanıp da kullanmadığı yıllık ücretli izin süresi için ödenecek olan ücreti iş bağıtını iş veren veya gemi adamı tarafından bozulması halinde, kendisine ödenir. 23 ncü maddenin (B) fıkrası ve bentlerindeki durumlar sebebiyle iş bağıtının iş veren tarafından bozulması halinde bu hüküm uygulanmaz.

İş veren tarafından iş bağıtının bozulması halinde 17 nci maddedeki yapılacak bildirim süresi ile 31 nci madde gereğince gemi adamına

verilmesi zorumlu yeni iş arama izinleri, yıllık ücretli izin süreleri ile iç içe giremez.

İş verenin değişmesi

MADDE 64. — İş verenin el değiştirmesi veya başkasına geçmesi, bu iş yerinde çalışan gemi adamlarının yıllık ücretli izin haklarının ortadan kalkmasına sebeb olamaz. Aksine, bir sözleşme olsa bile, yıllık ücretli izin süresine ilişkin ücretler, yeni iş veren tarafından ödenir.

İzin defteri

MADDE 65. — İş verenler, iş yerinde çalışan gemi adamlarının yıllık ücretli izinlerini gösterir bir defter tutmak zorundadır. Bu defterin şekli, muhtevası ve işlenişi 66 ncı maddede belirtilen yönetmelikte gösterilir.

İzin yönetmeliği

MADDE 66. — Yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre, hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle verileceği ve gemi adamları tarafından nasıl kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verilebileceği, hangi sıralaşmaya tâbi tutulacağı, yıllık ücretli izinlerin faydalı olabilmesi için iş verenler tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin olmak üzere belirtilecek usuller ve şartlar, Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanacak (Gemi adamlarına mahsus yıllık ücretli izin yönetmeliği) nde gösterilir.

Yönetmeliğin hazırlanışında, iş kolunda kurulu ve toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve Gemi Adamı Sendikasının mütalâasının alınması şarttır.

İŞİN DÜZENLENMESİ

İş süresi

MADDE 67. — Genel bakımdan gemi adamlarının iş süresinin haftalık 48 saat olması esastır.

A) Liman hizmeti ve şehir hattı gemilerinde :

Limn hizmetlerinde veya aynı limanın muh-

telif iskeleleri arasında, taşıt yükleme ve boşaltma ile ilgili işlerde kullanılan romokör, mavnâ, şat, duba, Sabit Vinç ve Su Gemisi ve benzeri gemilerle şehir hatlarında çalışan gemilerde, güverte, makina ve kamara sınıfının iş süresi günde 8 saatten 6 gün için haftada en çok 48 saat olabilir.

Bu süreye, gemi adamına işin ortalama ve zamanında, gerekirse münavebe suretiyle verilecek bir saatlik yemek ve ara dinlenmesi dâhil değildir.

Hafta Tatili Kanununun 4 ncü maddesinin (B) fıkrası ile Hafta tatilinden istisna edilmiş bulunan bu işlerde çalışan gemi adamlarının belirtilen maddenin son fıkrası gereğince, haftanın diğer bir gününde münavebe ile, Hafta Tatili dinlenmesine tâbi tutulması şarttır. Tutulmadığı takdirde, işbu kanunun 40 ncü maddesi hükümleri uygulanır.

B) Kısa, yakın veya uzak sefer yapan gemilerde :

Kısa, yakın veya uzak sefer yapan gemilerde çalışan güverte, makina, kamara sınıfının iş süresi günde 8 saatten 6 iş günü için haftada en çok 48 saat olabilir.

C) Yukarıda (A) ve (B) fıkrasında sözü geçen gemi alamlarına her 24 saatlik gün devresi için 8 saatlik fâsılasız bir dinlenme süresi sağlanması şarttır.

Ç) Gemi adamlarının muhtelif meslek sınıflarına ve sefer bölgelerine göre yukarıda tesbit edilmiş olan iş sürelerinin günlük ve haftalık âzami hadlerinin dışındaki çalışmalar, fazla saatlerle çalışma sayılır ve işbu kanunda belirtildiği üzere özel bir ücrete tâbidir.

D) Liman hizmetlerinde veya aynı limanın muhtelif iskeleleri arasında, (A) fıkrasının birinci bendinde belirtilen şartlar altında çalışan gemi adamları, 8 saatlik fâsılasız dinlenme sürelerini, diledikleri takdirde gemi dışında geçirebilirler.

E) Liman hizmetlerinde veya aynı limanın muhtelif iskeleleri arasında, (A) fıkrasında birinci bentte belirtilen şartlar altında tek kaptan ve tek makinist olarak çalışan gemi adamları da iş sürelerine tabidirler.

F) Liman sınırını aşmak suretiyle sefer yapan 500 gros tondan aşağı olan deniz araçlarında tek kaptan ve tek makinist olarak çalış-

şan gemi adamları da iş sürelerine tabidirler.

G) Normal iş sürelerinden artan çalışma süreleri, haftanın diğer günlerinde yaptırılmış bulunan, fazla saatlerle çalışmalara mahsup edilemez.

H) İşbu kanunda ve 68 nci maddede belirtilen, iş sürelerine tabi olmıyan gemi adamlarına, hizmetlerinin niteliğine göre, fazla saatlerle çalışmalarını halinde, iş veren tarafından bir tazminat verilmesi şarttır.

İş süresine bağlı olmıyan gemi adamları

MADDE 68. — Aşağıdaki işleri görenler bu Kanunun iş sürelerine ait hükümlerine tabi değildirler.

1. Birden fazla kaptanın bulunduğu gemilerde birinci kaptan veya bu kanunun 5 ncü maddesi (C) fıkrasında yazılı olduğu üzere, kendisine vekâlet eden kimse. (Kılavuz kaptanlar hariç.)

2. Birden fazla makinistin bulunduğu gemilerde başmakinist.

3. Gemi doktorları ve sağlık memurları.

4. Gemi hemşiresi ve hastabakıcılar.

5. Asli ödevleri, can, mal ve gemi kurtarma işlemlerine inhisar eden kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları. (Kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları, can, mal ve gemi kurtarma işlemleri dışındaki hizmetlerinde işbu kanunun iş sürelerine mütaallik hükümlerine tabidirler.)

6. Gemide kendi nam ve hesabına çalışanlar.

İş süresinden sayılan haller

MADDE 69. — Aşağıda belirtilen haller, bu kanuna göre iş süresinden sayılır.

1. Gemi adamının, işinde ve iş verenin veya vekilinin her an buyruğuna hazır bir halde bulunmakla beraber, çalıştırılmaksızın, çıkacak işi bekliyerek boş geçirdiği süreler.

2. Gemi adamının, iş veren veya vekili tarafından bir yere gönderilmesi veya evinde veya bürosunda, yahut da iş verenle ilgili her hangi bir yerde, meşgul edilmesi suretiyle asıl işini yapmaksızın geçirdiği süreler.

Kadınlar için çalışma yasakları

MADDE 70. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde, çalışan kadın işçilerin doğum tarihinde 6 hafta önceden başlayarak doğumdan 6 hafta sonraya kadar 12 haftalık devre içinde çalıştırılmaları yasaktır. Bu devreler, ilgililerin müracaatı üzerine hekim raporu ile tâyin ve tesbit olunur.

Gemi adamı çizelgeleri

MADDE 71. — İş verenler, çalıştırdıkları gemi adamlarının doğum yılları itibariyle kadın ve erkek olarak ayrı ayrı çizelgelerini düzenlemek ve iş yerine giren her gemi adamını ilgili çizelgeye kaydetmek ve iş yerinden ayrılan gemi adamının karşısına gerekli açıklamayı yapmak, bu çizelgelerin istendiği zaman yetkili memurlara göstermek veya sunmak zorundadır. Bu çizelgelerde aşağıda gösterilen hususlar belirtilir. Gemi adamlarının;

1. Adı ve soyadı.
2. Varsa iş yeri sicil numarası.
3. Doğum tarihi ve yeri.
4. Babasının adı.
5. Uyruğu.
6. Sigorta sicil numarası.
7. Emekli Sandığı sicil numarası.
8. İş yerine giriş tarihi.
9. İş yerine giriş ücreti.
10. Ücretindeki değişiklikler.
11. İş yerinden çıkış tarihi.
12. Gittiği iş yeri (biliniyorsa)
13. İş yerindeki görevi.

İş sürelerinin düzenlenmesi

MADDE 72. — İşbu kanunun uygulandığı iş yerlerinde iş sürelerinin düzenlenmesi toplu sözleşmelerle yapılır. Toplu sözleşmelerde özellikle aşağıdaki hususlar belirtilir ve düzenlenir.

1. Belirli çalışma süresinin bir haftanın günlerine bölünmesi suretiyle yürütülmesine nitelikleri dolayısıyla imkân bulunmayan işlerin özel durumları için çalışma süresini, haftadan daha uzun bir döneme göre düzenleyecek, fakat o döneme ayrılacak sürenin her bir iş haftasına düşen ortalamasını, kanuni çalışma süresini aşmayacak şekilde uygulanmasını sağlayacak usuller.

2. Nitelikleri dolayısıyla süreli çalıştıkları için, durmaksızın birbiri ardına gemiadamı postaları çalıştırılması veya vardiye usullerinin uygulanması gereken işlerde, çalışma sürelerine, hafta tatillerine ve gece çalışmalarına ve çalışma ortasındaki zorunlu dinlenmelere dair özel usuller ve kurallar.

Gemi adamlarının hizmet yönetmeliği

MADDE 73. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde çalışan gemi adamlarının ödev ve görev, yetki ve sorumluluk sınırlarını, çalışma tarzlarını düzenlemek üzere (Gemi Adamlarına Mahsus Hizmet Yönetmeliği) uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak Çalışma ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanır ve uygulanmaya konur.

İşbu yönetmeliğin hazırlanışında, iş kolunda toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve gemi adamı sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

GEMİ ADAMI SAĞLIĞI VE GÜVENLİK

Sağlık şartları

MADDE 74. — İş verenler, iş yerlerinde gemi adamlarının sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için, gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları ve araçları noksansız olarak hazırlamakla yükümlüdür. Gemi adamları da bu yoldaki usul ve şartlara uymak zorundadırlar.

Sağlık ve Güvenlik tüzükleri

MADDE 75. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde gemi adamlarına ait yatıp kalkma yerlerinde ve diğer eklentilerinde bulunması gereken sağlık ve güvenlik şartlarının, iş yerlerinde kullanılan araç ve makineler yüzünden çıkabilecek hastalıklara engel olabilecek tedbir ve araçların, iş yerlerinde iş kazalarına karşı bulundurulması gerekli bakım ve tedavi araçlarının neler olduğunu belirtmek üzere, Çalışma, Ulaştırma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından müştereken ve uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak (Gemi Adamlarına Mahsus Sağlık ve Güvenlik Tüzüğü) hazırlanarak uygulanmaya konur.

İşbu tüzüğün hazırlanmasında, iş kolunda kurulu toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve ge-

mi adamı sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

Ayrıca, bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde, gemi adamı sayısı, yapılan iş, işin özellikleri, ağırlık ve tehlikesi bakımından, hangi iş yerlerinde kurulmaya başlamadan evvel plânların Çalışma Bakanlığının yetkili teşkilâtına sunularak kurma izninin alınacağı, bu iş yerleri kurulduktan sonra yine aynı makama başvurularak işletme belgesi alınması zorunluluğu, Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak bir tüzükte belirtilir ve tüzük uygulanmaya konur.

Sağlık ve iş güvenliği kurulu

MADDE 76. — Çalışma Bakanlığınca, gerekli iş yerlerinde gemi adamlarının sağlık ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda ve kontrollerde bulunmak üzere, bir (Gemi Adamı Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu) kurulur. Bu kurulun, hangi iş yerlerinde kurulabileceği, kuruluş ve yapıları, ödev ve yetkileri, sorumlulukları, çalışma tarzları, Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca, uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak hazırlanacak ve uygulanmaya konacak bir (Gemi Adamları Sağlığı ve Deniz İş Güvenliği Tüzüğü) nde belirtilir.

İşbu tüzüğün hazırlanışında, iş kolunda kurulu toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve gemi adamı sendikasının mütalâasının alınması şarttır.

Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü

MADDE 77. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde, ağır ve tehlikeli işlerin hangileri olduğu ve hangi işlerde çalışan gemi adamlarının hangi hastalıklarının işten doğmuş hastalıklardan sayılacağı, Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak hazırlanacak ve uygulanmaya konacak bir (Gemi Adamlarına Mahsus Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü) nde belirtilir.

İşbu tüzüğün hazırlanmasında, iş kolunda kurulu toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve gemi adamı sendikasının da mütalâasının alınması şarttır.

Ağır ve tehlikeli işler hakkında raporlar

MADDE 78. — Bu kanunun uygulandığı iş yerlerinde ağır ve tehlikeli işlerde çalışacak gemi adamlarının bedence bu işlere elverişli ve dayanıklı oldukları hakkında İşçi Sigortaları Kurumu doktorları ve bunların bulunmadığı yerlerde en yakın Hükümet ve belediye doktorları tarafından verilmiş bir rapor olmadıkça, bu gibi işlere alınmaları yasaktır. Bu raporlar her türlü resim ve harctan bağıstır.

İşin durdurulması

MADDE 79. — Yetkili makamın verdiği izin üzerine bir iş yeri kurularak işlemeye başlandıktan sonra, o iş yerinde başkaca tesisat yapılmış olmadıkça iş durdurulamaz.

Ancak, her hangi bir iş yerinin tesis ve tertiplerinde çalışma metot ve şekillerinde, makina ve araçlarında, gemi adamları için tehlikeli olan bir husus tâyin ve tesbit edilirse, bu tehlike giderilinceye kadar, o tesisat ve tertibat veya makina ve araç (teftiş yetkili memur) tarafından durdurulabilir.

Ayrıca o iş yerinde çalışan gemi adamlarının, yaş ve cinsleri, ve sağlık durumları böyle bir iş yerinde çalışmalarına engel bir sebep teşkil ediyorsa, bunlar dahi çalışmaktan alıkonulabilir.

Yukardaki fıkralar gereğince, iş yerlerinde gemi adamları için, tehlikeli olan tesis ve tedbirlerin, makina ve araçların hangi vasıftaki (teftiş yetkili memurlar) ca ve ne şekilde işletilmekten alıkonulacağı ve bunların ne şekilde işletilmelerine izin verilebileceği Çalışma Bakanlığınca çıkarılarak uygulanmaya konulacak bir ilgili tüzükte belirtilir.

Bir iş yerinin kurulmasına ve işletilmesine izin verilmiş olması, bu yoldaki tüzüklerin uygulanmasına hiçbir zaman engel olamaz.

Durdurulan, makina, tesisat ve tertibatın boş kalan gemi adamlarının ücretlerini, noksanlar tamamlandı yeni işletme izini alınca-ya kadar iş veren veya vekili ödemekle yükümlüdür.

Sağlık denetimi

MADDE 80. — Çalışma veya Sağlık ve Sosyal Yardım bakanlıklarından birinin göstere-

ceği lüzum üzerine, bu bakanlıklar tarafından müştereken aşağıdaki belirtilen konuları içine alan tüzükler hazırlanarak uygulanmaya konabilir.

1. Ağır ve tehlikeli olarak gösterilmiş işlerden gayri işler için de gemi adamlarının ilk doktora gösterilmeleri.

2. Bâzi işlerde çalışan gemi adamlarının belirli sürelerle genel olarak doktor gözünden geçirilmeleri.

3. Çeşitli ve bir kısım işlerde çalışan gemi adamlarının, sağlık durumlarının aksamaması, yaptıkları işin genel sağlığa, yahut birlikte çalıştıkları öteki gemi adamlarına zararlı olursa, bu gibilerin geçici olarak tecridedilmeleri veya işten çıkarılmaları.

4. Hangi durumda ve hangi şartları haiz iş yerlerinde; banyo, dinlenme, uyku ve yemek yerleri ile; gemiadamı barındırma ve dinlendirme yurtları, lokal ve eğitim yerleri yapılması.

İŞ VERENLER HESABINA İAŞE VE İKAMET

İaşe hakkı

MADDE 81. — Bu kanunun uygulandığı Ticaret gemilerinde iaşe servisi kurulması zorunludur. Gemi adamları hizmete başladıkları günden itibaren, hizmetten çıkış anına kadar gemide ücretsiz olarak iş veren tarafından iaşe olunurlar.

İşbu hüküm, izinini gemi dışında kullanan gemi adamları hakkında uygulanmaz. Ancak, iş veren ihtiyatta ve hizmete muntazır olarak tuttuğu gemi adamlarına iaşe bedellerini günün geçim ve iaşe şartlarına uygun olarak nakden ödemek suretiyle yerine getirmekle yükümlüdür.

Limanlar içinde, şehir hatlarında, körfez, göl ve nehirlerde yolcu ve yük taşıyan gemilerle, romorkör, mavna, şat, duba, sabit vinç; su gemisi veya benzerleri ile, iaşe servisi kurulmasına imkân olmayan deniz araçlarında iş veren iaşe sağlamak yükümlülüğünü, günün geçim ve iaşe şartlarına uygun olarak, beher gemi adamının mustahak bulunduğu 4 700 kaloriyi karşılayacak gıdanın tutarı

olan parayı ödiyerek yerine getirmekle yükümlüdür.

Bu suretle yapılacak nakdî ödenekler, her türlü vergi ve sigorta primlerinden başıktır.

Gemilerde, gemi adamlarının iaşeleri tek tip üzerinden düzenlenir, iaşe yönünde hiçbir gemi adamı arasında fark gözetilemez.

İkamet hakkı

MADDE 82. — Gemi adamlarına; hizmete giriş tarihinden itibaren, hizmetten çıkış gününe kadar, gemi adamının rütbeleri, sayıları ve geminin cesameti ile orantılı olarak ve yalnız kendileri ile eşyalarına munhasır bulunmak üzere gemi dâhilinde; uluslararası denizcilik normları da nazarı itibara alınmak şartıyla ikamet yerleri bedelsiz olarak tahsis edilir.

Gemi adamlarına tahsis olunacak iş yerlerinin öncelikle, sağlık ve güvenlik şartlarına, ayrıca gemi adamının işinin niteliğine göre görevini rahatlık ve huzur içinde yapabilmesine elverişli olması şarttır.

Her hangi bir kaza veya sair sebepler yüzünden, gemi adamının gemide iskân ve iaşesine geçici olarak imkân olmazsa, iş veren veya vekili tarafından münasip bir ikamet mahalli ve iaşe imkânı sağlamak için gerekli tedbirlerin alınması şarttır.

İaşe ve ikamet hakkında Tüzük

MADDE 83. — Bu kanunun uygulandığı ticaret gemilerindeki gemi adamlarına tahsis edilen yatma, dinlenme, iaşe ve yemek yerleri ile çalışma yerleri, Eczahane ve revirlerin haiz olması gereken şartlar, gemi adamı temizlik yerleri, gemi adamlarına verilecek iaşe maddelerinin miktar ve vasıfları ile, bu şart ve vasıflardan hangilerinin önemleri itibariyle esasa mütaallik ve birinci derecede ve hangilerinin ise ikinci derecede sayılacakları, iaşe servisi ve ikamet yerleri kurulamayan gemi adamlarının hakları ve durumları, Çalışma, Ulaştırma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından, müştereken ve uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak hazırlanacak ve uygulanmaya konulacak bir (gemi adamlarına mahsus iaşe ve ikamet Tüzüğü) nde belirtilir.

İşbu Tüzüğün hazırlanışında, iş kolunda kurulu ve toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve gemi adamı sendikasının eşit sayıda temsilcilerinin bulundurulması ve bunların da mütalâasının alınması şarttır.

İaşenin denetimi

MADDE 84. — Gemi adamına, iş veren veya vekili tarafından sağlanacak işaenin 83 ncü maddede belirtilen Tüzükte tâyin ve tesbit olunan esas ve şartlara uymaması, gemi adamları arasında işaе bakımından her hangi bir tefrik yapılması, veya sözü geçen işaenin hiç verilmesi halinde, gemi adamlarının 81 nci maddenin ilgili fıkra ve bentleri gereğince işaе bedelini iş veren veya vekilinden nakden isteme hakları saklıdır.

Her gemide, işaе düzenlemek ve denetlemek üzere, işlerini işveren, zabitan ve tayfalar adına eşit sayıda iştirak ettirilmek üzere bir işaе kurulu teşkil olunur. Bu işaе kurulunun kuruluş ve yapısı, ödev ve görevleri, yetki ve sorumluluğu, çalışma tarzı, 83 ncü maddede belirtilen Tüzükte etraflıca gösterilir.

İkamet yerlerinin denetimi

MADDE 85. — İşbu kanunun uygulandığı gemilerde, gemi adamları, ikamet, dinlenme, işaе, yemek, yatak ve çalışma yerlerinin bu kanunda belirtilen durum ve şartlara uymayan hallerde, keyfiyeti, gerek ferden ve gerekse üyesi bulunduğu sendikası aracılığı ile yetkili ve sorumlu makamlara bildirmek ve durumun ıslahını talebetmek hakkına sahiptir.

Memlekete iade yükümlüğü

MADDE 86. — İş bağıtı, yabancı bir memlekette çözülmüş veya sona ererse, iş veren veya vekili, gemi adamını, seyahati süresince, bütün zaruri ihtiyaçları karşılanmak şartıyla memlekete iade etmekle yükümlüdür.

İş bağıtının, her hangi bir Türk limanında çözümlenmesi veya sona ermesi halinde, sözleşmede açıklık bulunmadığı takdirde ve gemi adamı dilerse, iş veren veya vekili gemi adamını, yukardaki fıkra hükümlerine uygun olarak geminin bağlama limanına kadar bütün zaruri ihtiyaçları karşılanmak şartıyla getirmek veya göndermekle yükümlüdür.

Memlekete iade hakkından mahrumiyet
Yabancı gemi adamlarının memleketlerine iadeleri yükümlülüğü

MADDE 87. — İş bağıtında yabancı gemi adamlarının, memleketlerinin bir limanına veya sözleşmenin bağtlandığı limana iade edileceklerine dair hüküm bulunmadığı takdirde, iş veren veya vekili gemi adamını, bütün zaruri masrafları, karşılanmak şartıyla ikametgâhının bulunduğu memlekete veya limana kadar göndermek veya gemi uğradığı takdirde götürmekle yükümlüdür.

Iade hakkından mahrumiyet

MADDE 88. — Yabancı bir memlekette görevine son verilen veya iş bağıtı yabancı bir memlekette sona eren gemi adamı o memlekette, denizcilik işleriyle ilgili olsun veya olmasın, başka bir iş verenle her hangi bir işin yapılması için bağıt yaptığı takdirde, gemi adamının eski iş vereni kendisini memlekete iade ile yükümlü tutulamaz.

Gemi adamı, yabancı memlekette olsun veya yurt içinde bağlama limanından uzakta bir yerde olsun, görevine son verilmesi, yahut iş bağıtının sona ermesi tarihinden itibaren bir hafta içinde memlekete veya bağlama limanına iade edilmesini dilemediği takdirde, bu sürenin hitamından sonra, iş veren veya vekili gemi adamını iade ile yükümlü tutulamaz.

Gemi adamı, yukarda belirtilen iade dileğini, elinde olmıyan sebeplerle bir hafta içinde kullanamadığı takdirde, mânilerin kaybolduğu tarihten itibaren kullanılabilir. Bu durumda iş veren veya vekili gemi adamının iade talebini yerine getirmekle yükümlüdür.

Iade halinde yol ve işaе masrafları

MADDE 89. — İş veren veya vekili, iş bağıtının çözümlenmesinde veya sona ermesinden itibaren, en geç bir hafta içinde gemi adamını Türkiye'ye getirecek, hal ve zamanın gereklerine göre seçilecek taşıt aracının biletini ve gemi adamının Türkiye'ye dönüşüne kadar, bilûmum yol, işaе, otel ve sair zaruri masraflarını gemi adamına ödemekle yükümlüdür.

İş bağıtında, gemi adamının Türkiye'nin hangi limanına kadar getirileceğine dair açıklık bulunmadığı takdirde, iş veren veya vekili

gemi adamını, geminin bağlama limanına kadar yukardaki fıkrada yazılı esas ve şartlar altında iadeye mecburdur.

İş bağının çözülmesi, gemi adamının ağır bir kusuru yüzünden olagelmisse, bu masrafların gemi adamının istihkakından kesilebilmesi mümkün olmadığı takdirde, iş verenin yaptığı masraflar hususunda rücu hakkı saklıdır.

İade yükümlülüğünün, iş veren veya vekili tarafından yukardaki hükümler ve esaslar içinde ve zamanında yerine getirilmemesi halinde, gemi adamının yurda dönmek üzere, kendi imkânlarıyla yapmak zorunluğunda kaldığı bilûmum taşıt, iâşe ve ikamet ve sair zaruri masrafları ile bu sebeple mahrum kaldığı ücretler ve sair ziyanlarını iş veren veya vekilinden talebetmek hakkına sahiptir.

Gemi adamlarının yabancı seferler esnasında gemide tedavi edilemeyecek derecede hastalanmaları, kazaya uğramaları halinde, iş veren veya vekili, gemi adamının sağlığı konusunda gerekli her türlü tedbiri almak, gemi adamının bakım tedavi, ilâç, gerektiği takdirde hastane masraflarını sağlamakla yükümlüdür.

Yukardaki fıkrada belirtilen şartlar altında sefere devam edemiyen gemi adamı, sonradan hastalığının geçtiği mahallî hekimlik veya hastanelerin raporu ile belgelendiği takdirde, iş veren veya vekili gemi adamını, işbu maddenin birinci fıkrasında yazılı esaslar içinde yurda getirmekle yükümlüdür.

Her hangi bir gemi adamının bağlama limanı dışında ve görev esnasında ölümleri halinde, iş veren gemi adamının cenazesini bütün vecibe ve masraflarıyla beraber yurda getirmek ve cenazesini gemi adamının ailesine veya kanuni varislerine teslim etmekle yükümlüdür.

İŞ VE İŞÇİ BULMA

İş ve işçi bulma

MADDE 90. — Gemi adamlarının elverişli oldukları işlere yerleşmelerine ve çeşitli deniz işleri için gemi adamları bulunmasına aracılık etme hususlarının düzenlenmesi, kamu ödevi ola-

rak Devletçe yapılır. Bu ödev, iş kolunda kurulu ve toplu sözleşmeye yetkili gemi adamı sendikası ile, 4837 sayılı Kanunla kurulan İş ve İşçi Bulma Kurumunca karşılıklı iş birliği yapmak suretiyle düzenlenir.

Yasaklamalar

MADDE 91. — 90 ncı maddede belirtilen yetkili makamlar dışında, iş ve işlere gemi adamı, gemi adamlarına iş bulmak için, kazanç amacıyla çalışılması veya bu yönde özel bir büro açılması yasaktır.

Çeşitli iş verenlerin veya gemi adamlarının kendi aralarında veyahut sendikaları aracılığı ile, kamu yararına yardımcı olarak iş ve işçi bulma işleriyle uğraşmaları ve bunun için kendi çevrelerinde kuracakları teşkilâtın çalışması, ancak İş ve İşçi Bulma Kurumundan izin almak ve Kurumca denetlenmek şartıyla mümkündür. Şöyleki, bu yolda açılacak büroların yapacakları işlere karşılık gemi adamlarından her hangi bir ücret almaları yasaktır.

Taşımada indirim

MADDE 92. — İş ve İşçi Bulma Kurumunun aracılığı ile iş bulmuş olan gemi adamlarının çalışacak yere gitmelerinde, Kurum tarafından verilen belgelere dayanılarak Devlet taşıt araçlarında % 50 indirim yapılır.

SOSYAL SİGORTALAR

Sosyal sigortalar

MADDE 93. — Gemi adamlarına uygulanacak sosyal sigortalar aşağıda belirtilmiştir.

1. Bu kanunun kapsamına giren sigortalı gemi adamları, 3008 sayılı İş Kanununun 7 nci fıslı ile 4772 sayılı İş kazaları ile, meslek hastalıkları ve Analık Sigortası, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası ve 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası kanunlarına tabidirler.

2. Bu kanunun kapsamına giren ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa bağlı gemi adamlarına kendi kanunları uygulanır.

3. Gemi adamlarının sosyal sigortası ile ilgili kanunlar hükümlerinin işin mahiyetinin ge-

rektireceği şartlar dâhilinde, hangi şartlar altında uygulanacağı ve iş veren ve gemi adamlarına hangi usul ve kurallar altında tatbik olunacağı, Çalışma Bakanlığının denetimi altında, İşçi Sigortaları Kurumu ve Emekli Sandığı tarafından müştereken uluslararası denizcilik normlarına uygun olarak hazırlanacak ve uygulanmaya konacak (gemi adamlarına mahsus sosyal sigorta yönetmeliği) nde belirtilir.

İşbu yönetmeliğin hazırlanışında, iş kolunda kurulu ve toplu sözleşmeye yetkili iş veren ve gemi adamı sendikasının mütalâasının alınması şarttır.

Yıpranma hakkı

MADDE 94. — Gemi adamlarına, meslekin özellik ve karakteri nazarı itibara alınarak, emekliliklerinde, fiilî hizmet sürelerine eklenmek üzere, yılda iki aylık bir itibari yıpranma süresi tanınır.

Liman sınırını aşmak suretiyle hizmet gören gemi adamlarına, iş yerinde uygulanmakta olan ücret kademe terfilerinde, mahrumiyet hakkı olarak terfi sürelerinden yılda iki aylık bir indirim yapılır.

Denizde yaş haddi

MADDE 95. — Denizcilik meslekinin ağır ve yıpratıcı etkileri, nazarı itibara alınarak, gemi adamlarının emeklilik yaş hadleri 55 ve fiilî hizmetleri süresi 25 yıl olarak hesaplanır.

Giyim hakkı

MADDE 96. — İşbu kanunun uygulandığı iş yerlerinde çalışan gemi adamlarına iş verenler, mevzuatın gerektirdiği bilûmum resmî giyim eşyalarını giyilecek şekilde sağlamak veya ücretini ödemekle yükümlüdür.

Giyim eşyalarının, çeşitleri, vasıfları, miktarları ve verilmiş dönemi, kullanılış tarzları, toplu sözleşmelerle düzenlenir.

Devletin fonksiyonu

MADDE 97. — Sosyal sigortalar, Devlet tarafından düzenlenir ve denetlenir.

DENİZ İŞ HAYATININ DENETİM VE TEFTİŞİ

Devletin yetkisi

MADDE 98. — Denizde de çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını Devlet izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev, Çalışma Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikle teftiş ve denetlemeye yetkili memurlarca yapılır.

Yetkili makam ve memurlar

MADDE 99. — 98 nci madde hükmünün uygulanması için, deniz iş hayatının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişi ile ödevli olan makamlar veya yetkili memurlar, iş yerlerini, işin yürütülmesi tarzını ilgili defter, evrak ve hesapları, alet, edevat, araç ve makineleri, iş için gerekli olan malzeme ve eklentilerini, gerektiği zamanlarda ve gemi adamlarının hayatına, sağlığına, güvenliğine, ilerleyip yetişmelerine, dinlenme, oturup yatmalarına, ilişkin tesisler ve tertipleri her zaman görmek, araştırmak ve incelemek ve bu kanunla suç sayılan eylemlere rasladığı zaman, bu hususta çıkarılacak (Deniz İş Teftişi Tüzüğü) nde belirtilen şekillerde yalnız bu hal-leri yasaklamak yetkisini haizdir.

Teftiş ve denetleme sırasında gerek iş verenler veya vekilleri yahut da kaptanlar gerekse gemi adamları ve bu işle ilgili görülen başka kişiler, işleme, denetleme ve teftişle ödevli makamlar ve memurlar tarafından çağırıldıkları zaman gelmek, ifade ve bilgi vermek, gerekli olan belge ve kanıtları getirip göstermek ve vermek ve birinci fıkrada yazılı yetkileri içinde görevlerini yapmak için kendilerine karşı her çeşit kolaylığı göstermek ve bu yoldaki emir ve isteklerini itirazsız yerine getirmekle ödevlidir.

Deniz iş hayatını izleme, denetleme ve teftişe yetkili olan memurlar tarafından tutulan tutanaklar, aksi sabit oluncaya kadar muteberdir.

Yetkili memurların ödevi

MADDE 100. — Deniz iş hayatını izleme, denetleme ve teftiş yetkisi olan makamlar veya memurlar, bu görevlerini yaparlarken işin nor-

mal gidişini ve iş yerinin işlemlerini, inceledikleri hususun niteliğine göre, mümkün olduğu kadar sekteye uğratmamak, savsaklamamak, durdurmamak ve güçleştirmemekle ve resmî işlemlerin yürütülüp sonuçlandırılması için açıklanması gerekmedikçe, iş verenin ve iş yerinin meslek sırları ve şartları, ekonomik ve ticari hâl ve durumları hakkında gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutmak ve kendileri tarafından bilgileri ve ifadeleri alınan yahut kendilerine baş vuran veya ihbarda bulunan gemi adamlarının ve başka kişilerin adlarını ve kimliklerini açıklamamakla yükümlüdürler.

Sair merciler tarafından yapılan teftişler

MADDE 101. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile diğer Devlet, il yahut belediye teşkilâtı iş yerlerinde yapacakları teftiş ve denetlemelerle bu teftiş ve denetlemelerin sonuçlarını bu yolda yapacakları işlemleri o yerde bulunan Bölge Çalışma Müdürlüğüne teftişin bittiği günden başlamak üzere bir hafta içinde yazı ile bildirir.

İş yerinin kurulup açılmasına izin vermeye yetkili makamlar her ay bu hususta izin verdikleri iş veren ve iş yerinin ad ve adresini ve yapılan işin çeşidini gösterir listeleri gelecek ayın onbeşine kadar, o yerin bağlı Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirirler.

Gemi adamı ve iş verenin sorumluluğu

MADDE 102. — İş denetim ve teftişleriyle ödevli makamlar veya memurlar tarafından ifade ve bilgilerine baş vurulan gemi adamlarına, iş veren veya vekillerinin gerek doğrudan doğruya veya dolayısıyla telkinlerde bulunmaları, gemi adamların gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye sevk ve her hangi bir suretle zorlamaları veyahut gemi adamlarının ilgili makamlara baş vurmaları ve haber ve ifade vermeleri üzerine bunlara karşı kötü davranışlarda bulunmaları yasaktır.

Gemi adamları da, çalıştıkları veya ayrıldıkları iş yerleriyle iş verenler hakkında ilgili makamlar ve memurlara gerçeğe uygun olmayan haberler vererek ilgili makam ve memurları, lüzumsuz işlemlerle uğraştırmaları veya iş verenleri haksız yere kötü duruma düşürmeye kal-

kışmaları ve ilgili makamlarca kendilerinden sorulan hususlar için doğru olmayan cevaplar vererek denetim ve teftişin yapılmasını güçleştirmek veya yanlış bir sonuca vardırarak gibi kötü niyetli davranışlarda bulunmaları yasaktır.

Teftiş Defteri

MADDE 103. — İş verenler, işlettikleri iş yerlerinde ve bunların ilgili kollarında yetkili makamlarca yapılan teftişlerin sonuçlarının yazılması için özel bir defter bulundurmakla yükümlüdürler.

Bu defterlerin ne şekil ve yolda doldurulacağı ve bununla ilgili işlemlerin usulleri (İş Teftiş Tüzüğü) nde gösterilir.

Bundan başka, deniz iş denetim ve teftişini kolaylaştırmak üzere, iş verenlerin yılda kaç defa belirli sürelerle gerekli olan cevapları vermeleri için ilgili makam tarafından kendilerine gönderilecek bildirimleri doldurup vermek yükümlülüğünde buldukları da yukarıda anılan tüzükte gösterilir. İş verenler, bu bildirimleri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak doldurmak zorundadırlar.

Zabitanın yardımı

MADDE 104. — Bu kanun hükümlerinin tam gerektiği gibi uygulanabilmesi için, iş yerlerini teftiş ve denetlemeye yetkili makamlar veya memurların gerekli görmeleri ve istemeleri halinde zabıta kuvvetleri, bu makamlar veya memurların görevlerini iyi bir şekilde yapabilmeleri için, kendilerine her türlü yardımda bulunmakla yükümlüdürler.

Merci

MADDE 105. — İş veren veya iş veren vekilleri ile gemi adamları arasında bu kanuna veya iş bağıtına dayanan her türlü hak iddialarından doğan dâvalara taraflarca iş bağıtlarında yetkili bir iş mahkemesi gösterilmediği takdirde, gemi adamının dâvasını ikame ettiği iş mahkemesinde bakılır.

Besim ve harc bağışıklığı

MADDE 106. — Gemi adamları ve iş verenlerle bunların meslek kuruluşları tarafından

kendilerini ilgilendiren ve iş hayatı ile ilişkin işlerde Çalışma Bakanlığına yazı ile baş vurmaları halinde bu dilekçeler ve bunlarla ilgili tutanak, evrak, defter ve işlemler her çeşit resimden bağıstır.

CEZA HÜKÜMLERİ

Genel hükümlere ilişkin cezalar

MADDE 107. — Bu kanunun 3 ncü maddesi hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında, 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası, tekrarında, evvelce hükmedilen para cezasının iki katı ile beraber bir hafta süreyle hapis cezası hükmolunur.

İş bağıtına ilişkin cezalar

MADDE 108. — İş bağıtına ilişkin cezalar aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

1. Kanunun 12 nci maddesinin 1 nci fıkrasında belirtilen iş bağıtını yazılı yapmayan ve 3 ncü fıkrada anılan belgeyi vermiyen,

2. Kanunun 14 ncü maddesinin, 1, 2, 3, 4, 5, 6 ncı fıkralarında belirtilen bildirimleri yapmayan ve gemi adamı hizmet defterini vermiyen,

3. Kanunun 17 nci maddesinin ilgili fıkraları hükümlerindeki bildirim şartına uymadığı halde, bildirim öneline ilişkin ücreti ödemiyen,

4. Kanunun 21 nci maddesindeki bağıt çözümlünün bildirilmesi hükmüne uymıyan,

5. Kanunun 24 ncü maddesinde yazılı halde gemi adamı ücretini vermiyen,

6. Kanunun 27 nci maddesinde belirtilen tazminatları ödemiyen,

7. Kanunun 30 ncu maddesinde belirtilen çalışma ve kimlik kartesi ile, 29 ncu maddesinde belirtilen belgeyi gemi adamına vermiyen,

8. Kanunun 31 nci maddesinde belirtilen bildirim önelleri içinde gemi adamına yeni iş arama izni vermiyen,

9. Kanunun 32 nci maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak, toplu veya toplu sayılacak sayıda gemi adamı çıkarmak istediği halde, zamanında bölge çalışma müdürlüğüne bildirmiyen veya toplu yahut toplu sayılacak sayıda gemi adamını kanuni yükümlülükleri yer-

ne getirerek de olsa bölge çalışma müdürlüğüne haber vermeden çıkararak işveren veya vekili hakkında 1 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına, hareketlerinin tekrarlanmasında evvelce hükmolunan para cezasının iki katı ile beraber bir hafta süre ile hapsine hükmolunur.

10. Kanunun 34 ncü maddesinde yazılı şartlara uymadan ve Çalışma Bakanlığından izin almadan kantin açan ve aynı maddedeki hükümlere aykırı hareket eden, keza işbu maddenin, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ncı fıkralarında belirtilen hareketlere tevessül eden iş veren veya vekilleri hakkında, 500 liradan az olmamak üzere hafif para cezasına, hareketlerinin tekrarlanmasında evvelce hükmolunan para cezasının iki katı ile beraber, beş günlük süre ile hapsine hükmolunur.

Ücrete ilişkin cezalar

MADDE 109. — Ücrete ilişkin cezalar aşağıda sırayla belirtilmiştir.

1. Kanunun 35 nci maddesinde ve ilgili fıkralarında belirtilen ücretleri süreleri içinde ödemiyen, ve ücrete ilişkin hesap puslalarını gemi adamına vermiyen,

2. Kanunun 37 nci maddesinde belirtilen fazla saatlerle çalışma ücretlerini zamanında ve gerekli orantıları ile hesaplamıyan ve ödemiyen,

3. Kanunun 38 nci maddesinde belirtilen hafta tatili ücretlerini zamanında ve gerekli orantıları ile hesaplamıyan ve ödemiyen,

4. Kanunun 39 ncu maddesinde belirtilen ulusal bayram ve genel tatil ücretlerini zamanında ve gereken orantıları ile hesaplamıyan ve ödemiyen,

5. Kanunun 43 ncü maddesinde belirtilen yüzdelerin hesaplanmasında ve ödenmesinde gereken usul ve şartlara uymıyan, keza kanunun 44 ncü maddesinde belirtilen yüzdelerin belgelenmesi hükümlerine aykırı hareket eden,

6. Kanunun 49 ncu maddesinde belirtilen tutarlardan fazla gemi adamı ücretlerinden zarar karşılığı kesinti yapan veya zarar yapmaksızın işten çıkan gemi adamına tazminatı iade etmiyen veya mahsup yaptığı halde, istek üzerine hesap ve belgeleri göstermiyen,

7. 48 nci maddede anılan sebepler dışında gemi adamına para cezası veren veya aynı maddenin 1 nci fıkrasında belirtilen tutardan fazla para cezası kesen, yahut da kesilen bu paraları, 2 nci fıkrada belirtilen hesaba yatırmayan iş veren veya vekili hakkında 500 liradan az olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

8. Kanunun 36 ncı maddesinde anılan komisyonların tâyin ve tesbit ettiği asgari ücretleri gemi adamına noksan ödiyen veya hiç ödemiye, iş veren veya vekili hakkında 500 liradan az olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

9. İşbu maddenin 1, 2, 3, 4, 5, 6 ncı fıkralarında belirtilen hareketlere tevessül eden iş veren veya iş veren vekilleri hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

10. Kanunun 55 nci maddesinde belirtilen iş veren ücret defterini düzenlemiyen, işbu kanunda belirtilen ücretli izinlerini vermiyen ve ücretli izine ilişkin ücretini peşin ödemiye, hak edilmiş iznini kulanmadan iş bağının çözümlenmesi halinde gemi adamına bu izine ait ücretini ödemiye, 65 nci madde hükümleri uyarınca çıkarılan İzin Yönetmeliği hükümlerine uymıyan veya aykırı hareket eden, kanunun 52 nci maddesinde anılan sebepler dolayısıyla gemi adamı ücretlerinde indirim yapan iş veren ve iş veren vekili hakkında 1 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

İşin düzenlenmesine ilişkin cezalar

MADDE 110. — Kanunun 67 ncı maddesinde belirtilen esas ve usullere aykırı gemi adamı çalıştıran, toplu sözleşmelerde belirtilen iş sürelerinin düzenlenmesi hakkındaki esas ve usullere uymıyan 73 ncü maddede belirtilen yönetmelik hükümlerini uygulamıyan veya yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden iş veren veya vekilleri hakkında 1 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Gemi adamı sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin cezalar

MADDE 111. — Gemi adamı sağlığı ve iş

güvenliğine ilişkin cezalar aşağıda sıra ile belirtilmiştir.

1. Kanunun 74 ncü maddesinde belirtilen sağlık şartlarına uymıyan, 75 nci maddede belirtilen Tüzük hükümlerine uygulamıyan veya Tüzük hükümlerine aykırı hareket eden, Çalışma Bakanlığı yetkili teşkilâtından kurma, işletme izini belgesini almadan bir iş yerini açan, 75 nci maddede belirtilen Tüzüğün birinci derecedeki şartlarına uymıyan iş veren veya vekilleri hakkında 2 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Yukarıda belirtilen şartlar ve noksanlar yerine getirilinceye kadar ilgili Bölge Çalışma Müdürlüğünün teklifi ile, o yerin Mülkiye âmiri tarafından iş yeri kapatılabilir.

Yukarıki durumların tekrarlanması halinde, evvelce hükmolunan para cezasının iki katı ile beraber, ilgililer hakkında 10 günlük hapis cezasına da hükmolunur.

2. Kanunun 76 ncı maddesi uyarınca çıkarılacak Tüzükte, kurulması hükme bağlanan (gemi adamı sağlığı ve iş güvenliği kurulu) nu iş yerinde kurmaktan kaçınan veya kurup da çalışmasına engel olan iş veren veya vekili hakkında 1 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası, tekrarında ilk defa hükmolunan cezanın iki katı ile bir haftalık hafif hapis cezası hükmolunur.

3. Bu kanunun 79 ncü maddesinin 4 ncü fıkrasındaki hüküm gereğince çıkarılan Tüzükte gösterilen esaslar dâhilinde işlemekten alıkonulan makina ve araçları yeniden işletme izini almadan çalıştıran, yaş, cins ve sağlık durumları itibariyle aynı maddenin üçüncü fıkrasında anılan şekilde çalışmaktan alıkonulan gemi adamlarını çalıştıran iş veren veya vekilleri hakkında 1 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

4. Bu kanunun, 79 ncü maddesinde anılan Tüzük hükümlerine aykırı olarak gemi adamı çalıştıran iş veren veya vekilleri 1 500 liradan, 78 nci madde hükmü gereğince gemi adamlarına doktor raporu almıyan ve istek halinde ilgili memura göstermiyen iş veren veya vekilleri 500 liradan, 80 nci maddeye dayanılarak çıkarılacak tüzükte gösterilen yükümlülüğü ve sorumluluğu yerine getirmiyen iş veren veya vekilleri hakkında 1 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur. Yukarıda

sayılan hallerin tekrarında para cezasından ayrı olarak bir hafta süre ile hafif hapiste birlikte hükmolunur.

İş verenler hesabına iase ve ikamete ilişkin cezalar

MADDE 112. — İş verenler hesabına iase ve ikamete ilişkin para cezaları aşağıda belirtilmiştir.

1. Bu kanunun 81 nci maddesi hükümleri uyarınca belirtilen ödevlerini yerine getirmiyen, 82 nci madde hükümleri uyarınca gemi adamlarına ikamet yerlerini sağlamıyan, her iki hususu da kanunun belirttiği esas ve usullere uygun olarak düzenlemiyen, 83 ncu maddede belirtilen tüzük hükümlerini harfiyen uygulamıyan veya tüzük hükümlerine aykırı hareket eden, 84. ncu madde uyarınca, gemilerde iase kurullarını kurmıyan ve kurup da çalışmasına engel olan, 85 nci maddede belirtilen esaslara uygun olarak ikamet yerlerinin denetimini konusunda dilek ve teşebbüste bulunan gemi adamlarına her hangi bir suretle etki ve baskı yapan iş veren veya vekilleri hakkında 1 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

2. Yabancı bir memlekette veya seferde yukarıda belirtilen suçları işliyen iş veren veya vekilleri hakkında 1 nci fıkrada belirtilen cezalar iki katı üzerinden uygulanır.

3. 1 nci fıkrada belirtilen suçların tekrarında suç yurt içinde işlenmişse bir haftalık hapis cezası, yurt dışında işlenmişse 10 günlük hapis cezası hükmolunur.

Memlekete iade yükümlülüğüne ilişkin cezalar

MADDE 113. — Memlekete iade yükümlülüğüne ilişkin cezalar aşağıda sırayla belirtilmiştir.

1. Kanunun 86 nci maddesi hükümleri uyarınca gemi adamını, kanunda belirtilen esas ve usullere uygun olarak yurda iade etmiyen, 89 ncu madde hükümleri uyarınca, gemi adamlarına iade halinde kanunda belirtilen zaruri masraflarını ödemiyen iş veren veya vekilleri hakkında 1 000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

2. 1 nci fıkrada belirtilen suçları yabancı bir memlekette veya seferde işliyen iş veren

veya vekilleri hakkında cezalar iki katı üzerinden hesaplanır.

3. 1 nci fıkrada belirtilen suçların tekrarında suç yurt içinde işlenmişse bir haftalık hapis cezası, suç yurt dışında işlenmişse on günlük hapis cezası hükmolunur.

4. İşbu maddenin 1, 2, 3 ncu fıkralarında belirtilen suçların zuhurunda, uygulanacak cezalardan gayri gemi adamının iş veren veya iş veren vekillerinden zarar ziyan talebinde bulunmak hakları saklıdır.

Sosyal sigortalara ilişkin cezalar

MADDE 114. — 7772, 5502 ve 6900 sayılı kanunlarda yazılı yükümlülükleri uygulamıyan iş veren veya vekillerine, o kanunlarda yazılı ilgili cezalar hükmolunur.

İş hayatının denetim ve teftişine ilişkin cezalar

MADDE 115. — Hayatının denetim ve teftişine ilişkin cezalar aşağıda sırayla belirtilmiştir :

1. Bu kanunun 99 ncu maddesinin 2 nci fıkrasında sayılan ödevleri yerine getirmiyen ve aynı maddenin 1 nci fıkrasında kendilerine yetki verilen memurlara karşı gereken kolaylığı göstermiyen iş veren veya vekilleri, 103 ncu madde uyarınca çıkarılacak (Deniz İş Teftişi Tüzüğü) hükümlerine ve aynı maddenin 3 ncu fıkrasında belirtilen bildirim şartına uymıyan iş veren veya vekilleri, 102 nci maddede belirtilen yasaklara uymıyan iş veren veya vekilleri hakkında 2 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

2. Kanunun 102 nci maddesinde belirtilen yasaklara uymıyan gemi adamları hakkında 50 liradan az olmamak üzere para cezası hükmolunur.

3. Yukarıda 1 ve 2 nci fıkralardaki hallerin tekrarında, cezalar bir kat artırılır ve para cezası ile birlikte on günden az olmamak üzere hafif hapis cezası hükmolunur.

Olağanüstü cezalar

MADDE 116. — Bu kanunun ceza bölümünde cezası ayrıca yazılmamış olan yasaklara karşı gelen iş veren veya vekilleri hakkında 100 liradan az olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

Son hükümler

MADDE 117. — Bu kanunun hükümleri, gemi adamlarına daha elverişli hak ve menfaatler sağlayan, kanun, sözleşme, teamül ve geleneklerden doğan haklara hanel getiremez. Bu kanunun uygulanması sonucu olarak, iş verene düşen yükümlülükler, gemi adamlarının ücret ve sair müktesep haklarının daha aşağı hadlere indirilmesini gerektiremez.

MADDE 118. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kaldırılan, 6379 sayılı Deniz İş Kanununun şümülünde bulunan iş yerlerinde çalışan gemi adamlarına uygulanan çeşitli sosyal sigorta kanunlarının uygulanmasına İşçi Sigortaları Kurumu ve Emekli Sandığı tarafından aynı esaslar çevresinde devam olunur.

MADDE 119. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar kaldırılan 6379 sayılı Deniz İş Kanunu hükümleri haklarında uygulanmayanlar için bu kanunun 24 ncü maddesinde belirtilen kıdem tazminatı hakları, bu kanunun yürürlüğe giriş tarihinden itibaren başlar.

MADDE 120. — Bu kanun hükümlerine göre, gemiler bir iş yeri sayılır.

MADDE 121. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iş verenler veya vekilleri çalıştırdıkları gemi adamları ile, bu kanunda yazılı esaslar ve usullere uygun olarak iş bağıtı yapmakla yükümlüdürler.

İş verenlerin çalıştırdıkları gemi adamları ile aralarında mevcut şifahi veya yazılı bağitların bu suretle yeniden düzenlenmesi, gemi adamlarının bu yazılı bağitlara tekaddüm eden hizmetlerinden doğan haklarına hanel getiremez.

MADDE 122. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, gemi adamı olarak çalışmakta olanlar, 5502 sayılı Kanunun 9 ncü maddesinin 2 ncü fıkrası ile 14, 15, 18 ve 33 ncü maddelerinin uygulanması bakımından bu kanuna tâbi gemilerde çalışmış ve bu süre için Hastalık ve Analık Sigortası primi ödemiş sayılırlar.

MADDE 123. — Yürürlükten kaldırılan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte 35 yaşını geçmiş bulunan gemi adamlarından sözü geçen tarihten önceki beş

yıl içinde gemi adamı olarak veya İş Kanununa tabi olarak her hangi bir iş yerinde en az bin gün çalışmış olan ve bu hizmet sürelerini göstermek üzere çalışmış oldukları gemi veya iş yerinden aldıkları belgeleri en geç 6379 sayılı Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren bir yıl içinde İşçi Sigortaları Kurumuna sunmuş bulunanlar 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanununun 5937 sayılı Kanunla değiştirilen geçici 1 ncü maddesinde yazılı şartlarla, fakat bu maddedeki 1 Nisan 1950 kaydı aranmaksızın İhtiyarlık Sigortasından faydalandırılmalarına mütaallik haklar saklıdır.

Yürürlüğe giriş

MADDE 124. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren üç ay sonra yürürlüğe girer.

1. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yürürlükten kaldırılan 6379 sayılı Deniz İş Kanununa göre İş Kanununun kapsamına alınmış olan iş yerlerinin iş verenleri bu kanunun 3 ncü maddesine göre ayrıca iş yerlerini bildirmek zorunda değildiler.

Ancak, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, çalışmakta olan iş yerlerinden yürürlükten kaldırılan 6379 sayılı Deniz İş Kanununun kapsamına alınmamış olan iş yerlerinin iş veren veya vekilleri bu kanunun 3 ncü maddesindeki bildirme zorunluğuna, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 ay içinde uymakla yükümlüdürler.

2. Bu kanunun yürürlüğe girdikten sonra kaldırılan 6379 sayılı Deniz İş Kanunu ile ilgili maddelere ilişkin çıkarılmış Bakanlar Kurulu kararları kapsamına girecek nitelikte yeniden açılacak iş yerlerinde, 4772, 5502, 6900 sayılı kanunların veya tadillerinin uygulanmasına, İşçi Sigortaları Kurumu tarafından aynı esaslar çevresinde yapılacak tesbitler veya bu iş yerleri iş veren veya vekilleri tarafından İşçi Sigortaları Kurumuna yapılacak bildirimlere dayanılarak devam olunur. Sosyal sigortaların, ayrı bir kanunla düzenlenmesi halinde bu madde yürürlükten kalkar.

3. İşbu kanunda belirtilen bileümle tüzük ve yönetmelikler, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren önem ve ivedilik derecelerine göre asgari üç ay, âzami altı ay içinde hazırlanarak uygulanmaya konur.

3. Bu kanunun yürürlüğe giriş tarihine kadar, 6379 sayılı Deniz İş Kanunu ve sair ilgili kanunlar gereğince hazırlanmış ve yürürlüğe konmuş tüzük ve yönetmeliklerle, aynı şartlar altında iş verenler tarafından hazırlanarak yürürlüğe konmuş bulunan yönetmeliklerin, işbu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren asgari üç ay, âzami altı ay içinde, bu kanunun hükümlerince uydurmak zorundadırlar.

Kaldırılan mevzuat

MADDE 125. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6379 sayılı Deniz İş Kanunu ile bu kanuna dayanılarak yürürlüğe konmuş bulunan bütün tüzük ve yönetmelikler hükümleri yürürlükten kalkar.

Kanunun yürütülmesi

MADDE 126. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Geçici Komisyonu

Esas No. : 1/562-2/314

Karar No. : 3

21 . 6 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Deniz İş kanunu tasarısı ile İzmir Milletvekili Saim Kaygan ve 11 arkadaşının Deniz İş kanun teklifi, komisyonumuzda, Çalışma Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Denizcilik Bankası, Türk Hür - İş Konfederasyonu, Türk Ulaş - İş Federasyonu temsilcilerinin iştirakiyle yapılan toplantılarda incelenmiştir. Deniz İş kanunu tasarısının gerekçesinde belirtilen görüşlere genellikle katılan komisyonumuz, tasarımı temel alarak gerekli değişiklikleri yapmıştır.

Maddelerde yapılan değişiklikler gerekçeyle birlikte aşağıda sunulmuştur:.

Madde 1. — Deniz İş Kanununun kapsamı, tasarıya nazaran gemi adamı sayısı bakımından biraz daha genişletilmiş ve bu amaçla tasarının 1 nci maddesinin 2 nci bendindeki gemi adamı sayısı «sekiz» den «beş» e indirilmiştir.

Ayrıca, tasarının 1 nci maddesinin 3 ncü bendinde «gemi» tarifi yapılırken eklenen «seyyarlık vasfı» arama şartı kaldırılmıştır.

Her iki değişiklikte, bu kanun kapsamına girecek gemi adamı sayısını, gerçeğe ve ihtiyaca aykırı şekilde dar tutmama düşüncesi hâkim olmuştur.

Yine komisyonumuzca incelenip 2 sayı ile raporu düzenlenmiş bulunan İş kanunu tasarısının 1 nci maddesinin gerekçesinde iş bağıntısının yapısı bakımından yapılan açıklamalar, bu tasarının 1 nci maddesi için de benimsenmiştir. Yine aynı görüşten hareket edilerek İş kanunu tasarısının 6 ncı maddesinin kaldırılması sebebi, Deniz İş kanunu tasarısının 1 nci maddesinin 5 nci bendi için de yerinde görülmüş ve bu düşünce ile bu tasarının 1 nci maddesinin 5 nci bendi kaldırılmıştır.

Bundan başka bâzı kelimeler Türkçeleştirilmiştir.

Madde 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. — Tasarının bu maddelerine ait hükümler, aynen kabul edilmiş, sadece bâzı kelimeler Türkçeleştirilmiş veya imlâ düzeltmeleri yapılmıştır.

Madde 10. — Tasarının 10 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 11, 12. — Tasarının 11 nci ve 12 nci maddeleri de bâzı kelimelerin Türkçeleştirilmesi ve imlâ düzeltmeleri dışında aynen kabul edilmiştir.

Madde 13. — Tasarının 13 ncü maddesinin 2 nci bendi çıkarılmıştır. Bu hüküm, atıf yaptığı İş Kanununun ilgili hükmü gereğince hazırlanacak tüzükte, 4922 sayılı Kanunla buna benzer

mevzuat ve gerekçelerin esasen dikkate alınabileceği düşünülerek «bu konuda 4922 sayılı Kanuna göre konulan özel hükümler saklıdır.» hükmü madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 14. — Tasarının 14 ncü maddesi, bâzı Türkçeleştirilen kelimeler dışında aynen kabul edilmiştir.

Madde 15. — Tasarının 15 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 16. — Tasarının 16 nei maddesi yeni bir metin halinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, tasarının 16 nei maddesi hükmü kabul edilmiş, ayrıca İş Kanununun «önemli fesih» hükümleri, bu maddeye aktarılmıştır. Kara işçisi ile gemi adamları arasında «önemli fesih» yönünden ayrılık düşünülmemesi gerektiği görüşü, böyle davranılmasında âmil olmuştur.

Madde 17, 18. — Tasarının 17 ve 18 nei maddeleri de bâzı kelimelerin Türkçeleştirilmeleri dışında aynen kabul edilmiştir.

Madde 19. — Tasarının 19 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 20. — Tasarının 20 nei maddesi de yeni bir metin halinde düzenlenmiş, İş Kanununun «kıdem tazminatı» na ilişkin hükümleri bu maddeye aynen aktarılmıştır. Kara işçisi ile gemi adamı arasında «kıdem tazminatı» yönünden ayrılık düşünülmemesi gerektiği görüşü, böyle davranılmasında âmil olmuştur.

Madde 21. — Tasarının 21 nei maddesi aynen kabul edilmiş, ancak atıf yapılan «fıkralar» kelimeleri «bendler» olarak değiştirilmiştir.

Madde 22. — Tasarının 22 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 23. — Tasarının 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiş, ancak 2 nei bendin atıf yapılan «fıkрасına» kelimesi «bendine» olarak değiştirilmiştir.

Madde 24. — Tasarının 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 25. — Tasarının 25 nei maddesi aynen kabul edilmiş, ancak atıf yapılan «fıkra» «bendi» olarak, «bend» de «fıkra» olarak yer değiştirmiştir.

Madde 26. — Tasarının 26 nei maddesi de yeni bir metin halinde düzenlenmiş. İş Kanununun «İş süresi» ne ilişkin hükümleri, bu maddeye aktarılmıştır. Kara işçi ile gemi adamı arasında «iş süresi» yönünden ayrılık düşünülmemesi gerektiği görüşü, böyle davranılmasında âmil olmuştur.

Madde 27. — Kelime düzeltilmesi dışında tasarının 27 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 28. — Tasarının 28 nei maddesi genellikle kabul edilmiş, bâzı kelimeler Türkçeleştirilmiş, ayrıca fazla saatlerle çalışmaları belgelemek üzere işveren veya işveren vekilinin tutacağı defterin «Noterden tasdikli olması» zorunluluğu eklenmiştir.

Madde 29. — Tasarının 29 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 30. — Tasarının 30 neu maddesinde, sadece bir imlâ düzeltmesi yapılmakla yetinilmiştir.

Madde 31. — Tasarının 31 nei maddesinde, sadece bâzı kelimeler Türkçeleştirilmiştir.

Madde 32. — Gemi adamı ücretinin ayda haczedilemeyecek olan 120 liralık miktarı 240 liraya çıkarılmış, böylece İş Kanununun kabul ettiği meblâğ, gemi adamları için de kabul edilmiştir.

Madde 33, 34. — Tasarının 33 ncü ve 34 ncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Madde 35. — Tasarının 35 nei maddesi kabul edilmiş, ayrıca imlâ düzeltmesi yapılmıştır.

Madde 36. — Tasarının 36 nei maddesi aynen kabul edilmiş, sadece madde başlığı değiştirilmiştir.

Madde 37. — Tasarının 37 nei maddesi metni bu maddeden çıkarılmış, bunun yerine İş Kanununun 33 ncü maddesine atıf yapmakla yetinilmiş, böylece İş Kanununun asgari ücrete ilişkin hükmünün bu maddede ayrıca tekrarlanması uygun görülmemiştir.

Madde 38. — Tasarının 38 nei maddesinde, «Toplu sözleşme» kelimeleri «Toplu iş sözleşmesi» olarak değiştirilmiş, bunun dışında metin aynen kabul edilmiştir.

Madde 39. — Tasarının 39 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 40, 41, 42, 43, 44, 45 — Tasarının bu maddeleri, bâzı imlâ düzeltmeleri yapılarak ve bâzı kelimeler Türkçeleştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 46. — 17 . 7 . 1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu yürürlüğe girmiş bulunduğuna ve bu kanunun 135 nci maddesinin (B) bendinin (e) fıkrasında Sosyal Sigortalar Kanununun «Deniz işlerinde çalışanlara» «işin niteliğinin gerektirdiği şartlarla» uygulanması mümkün kılındığına göre, tasarının 46 nci maddesine lüzum görülmemiş ve bu sebeple de anılan madde kaldırılmıştır.

Tasarının 46 nci maddesi kaldırılınca tasarının 47 nci maddesinin numarası 46 olarak değiştirilmiş, ayrıca imlâ düzeltilmesi yapılmıştır.

Madde 47. — 274 sayılı Kanun gemi adamları veya bunların işverenlerinin kendi aralarında sendika kurabilmelerini ve sendika üyesi olabilmelerini sağladığına göre, bu hakkın lüzumsuz tekrarından ibaret olan tasarının 48 nci maddesi, bu sebeple kaldırılmıştır.

Tasarının 48 nci maddesi kaldırılınca, tasarının 49 ncu maddesinin numarası 47 olarak değiştirilmiş bir imlâ düzeltilmesi dışında tasarının 49 ncu maddesi 47 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 48. — Tasarının 46 ve 48 nci maddelerinin kaldırılması sebebiyle tasarının 50 nci maddesinin numarası 48 olarak değiştirilmiş imlâ düzeltilmeleri yapılmış, ayrıca maddenin 1 nci bendinde mânâyı bozmayacak kelime değişikliklerine gidilmiştir.

Madde 49. — Tasarının 51 nci maddesi, 49 ncu madde olarak, bir imlâ düzeltilmesi dışında aynen kabul edilmiştir.

Madde 50, 51, 52, 53, 54 — Tasarının 52 nci maddesi 50, 53 ncu maddesi 51, 54 ncu maddesi 52, 55 nci maddesi 53, 56 nci maddesi 54 ncu madde olarak madde numaraları değişikliklerine tabi tutulmuş, ayrıca bu maddelerin metinlerinde mânâyı bozmayacak imlâ ve kelime düzeltilmeleri yapılmıştır.

Madde 55, 56 — Tasarının 57 nci maddesi 55, 58 nci maddesi 56 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Komisyonumuz, raporun öncelik ve ivedilikle görüşülmesini Genel Kurula teklif eder.

Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile takdim olunur.

Geçici Komisyon Başkanı	Sözcü	Kâtip	
Zonguldak	İzmir	Artvin	Ankara
S. T. Müftüoğlu	Ş. Bakışık	N. Ata	İ. Gence
		İmzada bulunamadı	
Balıkesir	Bilecik	Burdur	Bursa
A. İ. Kırımlı	O. Tuğrul	N. Yavuzkan	M. Tayyar
		İmzada bulunamadı	
Diyarbakır	Eskişehir	Gümüğüane	İstanbul
A. Aral	İ. Cemalçılar	H. Bayramoğlu	R. Ülker
			İmzada bulunamadı
İzmir	Kırklareli	Malatya	Manisa
N. Kürşad	A. Altuğ	H. Z. Özkan	S. Çağlar
İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı		
Mardin	Ordu	Samsun	Sivas
E. K. Aybar	A. Topaloğlu	İ. Kılıç	T. Türkay
İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı	İmzada bulunamadı
	Tekirdağ		Van
	F. Mahramlı		İ. Bedirhanoğlu
	İmzada bulunamadı		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Deniz İş kanunu tasarısı

Kanunun şümülü

MADDE 1. — Bu kanun denizlerde, göllerde, ve akar sularda Türk Bayrağını taşıyan yüz ve daha yukarı grostonilâtoluk gemilerle bu gemilerde bir iş akdi ile çalışan gemi adamları ve bunların işverenleri hakkında uygulanır.

Aynı işverene ait gemilerin grostonilâtoları toplamı yüz veya daha fazla olduğu veyahut işverenin çalıştırdığı gemi adamı sayısı 8 veya daha fazla bulunduğu takdirde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

Bu kanunun uygulanmasında sandal, mavna, şat, salapurya ve benzerleri gibi seyyarlık vasfı olanlar da «gemi» ve buralarda çalışanlar «gemi adamı» sayılır.

Bakanlar Kurulu, ekonomik ve sosyal gerekler bakımından bu kanun hükümlerini yukarıdaki fıkraların kapsamı dışında kalan gemilerle gemi adamlarına ve bunların işverenlerine kısmen veya tamamen teşmile yetkilidir.

Genel, katma ve özel bütçelerle belediye bütçelerinden kadro karşılığı maaş veya ücret alanlara bu kanun hükümleri uygulanmaz. Ancak bu durumda bulunanlardan işveren vekili niteliğinde olanlar için bu kanunun işverenlere yüklediği yükümlülük kalır.

Yukarıki fıkralarda yazılı gemilerin bu kanun şümülüne alınmaları sebebiyle vâkı olabilecek itirazlar Çalışma Bakanlığı tarafından incelenerek karara bağlanır. Yapılacak itirazlar kanunun uygulanmasını durduramaz.

İşveren gemi adamı, kaptan ve işveren vekilinin tarifi

MADDE 2. — Bu kanunun uygulanmasında,

A) Gemi sahibine veya kendisinin olmıyan bir gemiyi kendi nam ve hesabına işleten kimseye «işveren» denir.

B) Bir iş bağıtına dayanarak gemide çalışan, kaptan, zâbit ve tayfalarla diğer kimselere «gemi adamı» denir.

C) Gemiyi sevk ve idare eden kimseye veya mücbir sebeplerle vazifesi başında bulunmaması halinde ona vekâlet eden kimseye «kaptan» denir.

Ç) Kaptan ve işveren nam ve hesabına harekete yetkili olan kimselere «işveren vekili» denir.

İş veren vekilinin bu sıfatla gemi adamlarına karşı muamele ve taahhütlerinden doğrudan doğruya işveren sorumludur.

Saklı hükümler

MADDE 3. — Türk Ticaret Kanununun deniz ticaretinden bahseden dördüncü kitabındaki kaptan ile iş veren arasındaki ilişkinliklere ait hükümler saklıdır.

Yabancı gemi adamları

MADDE 4. — Bu kanun hükümleri, müttekabiliyet esaslarına göre Türk gemi adamlarına aynı mahiyette haklar tanıyan devletlerin uyruğunda olup bu kanun kapsamına giren gemilerde çalışan gemi adamlarına da uygulanır.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Deniz İş Kanunu tasarısı

Kanun kapsamı

MADDE 1. — Bu kanun denizlerde ve akarsularda Türk Bayrağını taşıyan yüz ve daha yukarı grostonilâtoluk gemilerde bir iş başıtı ile çalışan gemi adamları ve bunların işverenleri hakkında uygulanır.

Aynı işverene ati gemilerin grostonilâtoları toplamı yüz veya daha fazla olduğu veyahut işverenin çalıştırdığı gemi adamı sayısı 5 veya daha fazla bulunduğu takdirde birinci bend hükmü uygulanır.

Bu kanunun uygulanmasında; sandal, mavna, şat, salapurya gibi olanlar da (gemi) sayılır.

Bakanlar Kurulu, ekonomik ve sosyal gerekler bakımından bu kanun hükümlerini yukardaki bendlerin kapsamı dışında kalan gemilerle gemi adamlarına ve bunların işverenlerine kısmen veya tamamen teşmil e yetkilidir.

Yukardaki bendlerde yazılı gemilerin bu kanun kapsamına alınmaları sebebiyle yapılabilecek itirazlar Çalışma Bakanlığı tarafından incelenerek karara bağlanır. Bu itirazlar kanunun uygulanmasını durduramaz.

İşveren gemi adamı, kaptan ve işveren vekilinin tarifi

MADDE 2. — Bu kanunun uygulanmasında,

A) Gemi sahibine veya kendisinin olmıyan bir gemiyi kendi adına ve hesabına işleten kimseye «işveren» denir.

B) Bir iş başıtına dayanarak gemide çalışan kaptan, zâbit ve tayfalarla diğer kimselere «gemi adamı» denir.

C) Gemiye sevk ve idare eden kimseye veya zorunlu sebeplerle görevi başında bulunmaması halinde ona vekâlet eden kimseye «kaptan» denir.

Ç) Kaptan ve işveren adına ve hesabına harekete yetkili olan kimseye «işveren vekili» denir.

İşveren vekilinin bu sıfatla gemi adamlarına karşı muamele ve taahhütlerinden doğrudan doğruya işveren sorumludur.

Saklı hükümler

MADDE 3. — Türk Ticaret Kanununun deniz ticaretinden bahseden dördüncü kitabındaki kaptan ile işveren arasındaki ilişkilere ait hükümler saklıdır.

Yabancı gemi adamları

MADDE 4. — Tasarının 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

Bağıtın şekli

MADDE 5. — İş bağıtı işveren veya işveren vekiliyle gemi adamı arasında yazılı olarak iki nüsha yapılır ve taraflardan her birine birer nüsha verilir.

Bağıtın muhtevası

MADDE 6. — İş bağıtında,

1. İşverenin ad ve soyadiyle ikametgâh adresi,
2. Gemi adamının adı, soyadı, doğum tarihi ve yeri, sicil numarası ve ikametgâh adresi,
3. Gemi adamının çalışacağı geminin ismi, sicil numarası, grostonilâtosu ve kaydedildiği sicil daîresi (gemi adamının aynı işverenin muhtelif gemilerinde çalışması ihtimali mevcutsa, bu iş akdinde ayrıca belirtilir.)
4. Bağıtın yapıldığı yer ve tarih,
5. Gemi adamının göreceği iş,
6. Gemi adamının hizmete başlayacağı tarih ve yer,
7. İş bağıtının belli bir süre için yapılmış olup olmadığı, belli bir süre için yapılmış ise süresi veya sefer üzerine ise hangi sefer olduğu,
8. Kararlaştırılan ücret esası ile miktarı,
9. Ücretin ödeme zamanı ve yeri,
10. Avans şartları,
11. Diğer iş şartları,
12. Tirimciler ve ateşçiler ile yapılacak iş bağıtlarında 25 . 5 . 1959 gün ve 7292 sayılı Kanunla onanan sözleşmenin özeti, gösterilir.

Belirli süre veya sefer için bağıt

MADDE 7. — İş bağıtı belirli bir süre veya sefer için yahut süresiz olarak yapılabilir.

1. Belirli bir süre için yapılmış iş bağıtı bu sürenin bütiminde sona erer. İş bağıtı gemi seyir halinde iken sona ererse bağıt geminin ilk limana varmasına ve emniyet altına alınmasına kadar devam eder.

2. Belirli sefer için yapılmış iş bağıtı, sözleşmede yazılı seferin sonunda geminin vardığı limanda yükünü boşaltmasıyla sona erer.

Bağıtın zımnen uzatılması

MADDE 8. — Belirli bir sefer için yapılmış olan iş bağıtının sonunda gemi adamı işveren veya işveren vekilinin muvafakatiyle işe devam eder ve gemi de sefere çıkarsa, iş bağıtı bu sefer süresince uzatılmış sayılır.

Belirli bir süre için yapılmış olan iş bağıtının sonunda gemi adamı işveren veya işveren vekilinin muvafakatiyle işe devam ederse iş bağıtı aynı süre için uzatılmış sayılır.

Resim ve harcdan bağışıklık

MADDE 9. — Gemi adamı ile işveren veya işveren vekili arasında iş bağıtı ile ilgili olarak düzenlenecek sözleşmeler her türlü resim ve harcdan bağışıktır.

Deneme süresi

MADDE 10. — Süresi belirli olmıyan iş bağıtlarında deneme süresi en çok bir aydır.

Geçici Komisyonun değiştirişi

Yazılı bağıt

MADDE 5. — İş bağıtı işveren veya işveren vekiliyle gemi adamı arasında yazılı olarak iki nüsha yapılır ve taraflardan her birine birer nüsha verilir.

Yazılı bağıtın şekli

MADDE 6. — Bu kanuna göre yapılacak yazılı bağıtlarda aşağıdaki hususların bulunması gerekir :

1. İşverenin adı ve soyadiyle ikametgâh adresi,
2. Gemi adamının adı, soyadı, doğum tarihi ve yeri, sicil numarası ve ikametgâh adresi,
3. Gemi adamının çalışacağı geminin ismi, sicil numarası, grostonilâtosu ve kaydedildiği sicil dairesi (Gemi adamının aynı işverenin muhtelif gemilerinde çalışması ihtimali mevcutsa, bu iş bağıtında ayrıca belirtilir.)
4. Bağıtın yapıldığı yer ve tarih,
5. Gemi adamının göreceği iş,
6. Gemi adamının hizmete başlıyacağı tarih ve yer,
7. İş bağıtının belli bir süre için yapılmış olup olmadığı, belli bir süre için yapılmış ise süresi veya sefer üzerine ise hangi sefer olduğu,
8. Kararlaştırılan ücret esası ile miktarı,
9. Ücretin ödeme zamanı ve yeri,
10. Avans şartları,
11. Diğer iş şartları,
12. Tirimciler ve ateşçiler ile yapılacak iş bağıtlarında 25 . 5 . 1959 gün ve 7292 sayılı Kanunla onanan sözleşmenin özeti.

Belirli süre veya sefer için bağıt

MADDE 7. — İş bağıtı belirli bir süre veya sefer için yahut süresiz olarak yapılabilir.

I - Belirli bir süre için yapılmış iş bağıtı bu sürenin bitiminde sona erer. İş bağıtı gemi seyir halinde iken sona ererse bağıt, geminin ilk limana varmasına ve güvenlik altına alınmasına kadar devam eder.

II - Belirli sefer için yapılmış iş bağıtı, bağıtta yazılı seferin sonunda geminin vardığı limanda yükünü boşaltmasıyla sona erer.

Bağıt süresinin uzaması

MADDE 8. — Belirli bir sefer için yapılmış olan iş bağıtının sonunda gemi adamı işveren veya işveren vekilinin muvafakatiyle işe devam eder ve gemi de sefere çıkarsa, iş bağıtı bu sefer süresince uzatılmış sayılır.

Belirli bir süre için yapılmış olan iş bağıtının sonunda gemi adamı işveren veya işveren vekilinin muvafakatiyle işe devam ederse iş bağıtı, aynı süre için uzatılmış sayılır.

Resim ve harctan bağışıklık

MADDE 9. — Gemi adamıyla işveren veya işveren vekili arasında yapılacak iş bağıtları, her türlü resim ve harcdan bağışıktır.

Deneme süresi

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

Bu süre içinde taraflar iş bağitını bildirimsiz ve tazminatsız bozabilirler. Ancak gemi adamının çalıştığı günler için ücret hakkı saklıdır.

Çalışma ve kimlik karnesi

MADDE 11. — İşveren veya işveren vekili işe aldığı her gemi adamına en geç onbeş gün içinde gemi adamı çalışma ve kimlik karnesi vermek zorundadır. Deneme süresine bağlı tutulan gemi adamları için bu 15 günlük süre, deneme süresinin bitiminden sonra başlar.

Bu karne ancak İş ve İçişleri Bakanlığı tarafından tek tip olarak bastırılır. Ve parası karşılığında işverenlere verilir.

Çalışma belgesi

MADDE 12. — İşinden ayrılan gemi adamına işveren veya işveren vekili tarafından işinin geçidinin ne olduğunu ve süresini gösteren bir belge verilir. Bu belgeye gemi adamı isterse, kendisinin durum ve davranışlarıyla, çalışmasının ne yolda olduğu da ayrıca yazılır. İşveren veya işveren vekilinin belgedeki imzası, gemi adamı dilerse bağlama limanındaki liman reisliği tarafından onaylanır.

Kamu hizmeti yapan idarelere yahut kamu yararına yardımcı derneklere bağlı gemilerden çıkan gemi adamının aldığı belgeler hakkında yukarıki onay hükmü uygulanmaz.

İşveren veya işveren vekili gemi adamının istediği belgeyi vermemekte direnirse veyahut belgeye gemi adamı için doğru olmıyan yazılar yazarsa, gemi adamının yahut yeni işine girdiği işverenin isteği üzerine, bağlama limanındaki liman reisliğince yapılacak inceleme sonucunu gösteren bir belge gemi adamına veya yeni işverene verilir. Liman Reisliği tarafından yapılacak inceleme bir haftada bitirilir.

Kamu hizmeti yapan idarelere bağlı gemilerden çıkan gemi adamına belge verilmek istenmez veyahut belgeye doğru olmıyan yazılar yazılırsa, gerekli incelemenin yapılmaması için bu gemilerin bağlı oldukları makamlara başvurulur.

Belgenin vaktinde verilmemesi veyahut belgede doğru olmıyan yazılar bulunmasından zarar gören gemi adamı veyahut gemi adamını işe alan yeni işveren eski işverenden tazminat isteyebilir.

Bu belgeler her türlü resim ve harctan bağıştıktır.

Sakat ve eski hükümlü çalıştırma :

MADDE 13. — Bu kanun kapsamına giren işveren veya işveren vekilleri, işyerlerinde İş Kanununun ve bununla ilgili tüzüğün bu konuda koyduğu hükümler, esaslar, ölçüler ve şartlara göre sakat ve eski hükümlü gemi adamı çalıştırmak zorundadır.

Bu konuda 4922 sayılı Kanuna göre konulan özel hükümler saklıdır.

Önellsiz fesih ve infisah :

MADDE 14. — Süresi belirli olan veya olmıyan yahut da sefer üzerine yapılmış olan iş bağitı :
I. İşveren veya işveren vekili tarafından.

a) Gemi adamının her hangi bir limanda geminin hareketinden evvel gemiye avdet ederek hizmete girmemesi veya gemiye hiç avdet etmemesi,

b) Gemi adamının gemide hizmet görmesinin tevkif, hapis veya gemide çalışmaktan menolunması gibi sebeplerle imkânsız bir hal alması,

c) Gemi adamının işveren veya işveren vekilinin karşı kanuna, iş bağitlarına ve sair iş ve çalışma şartlarına aykırı hareket etmesi,

Geçici Komisyonun değiştirişi

Çalışma ve kimlik karnesi

MADDE 11. — İşveren veya işveren vekili işe aldığı her gemi adamına en geç onbeş gün içinde gemi adamı çalışma ve kimlik karnesi vermek zorundadır. Deneme süresine tabi tutulan gemi adamları için bu onbeş günlük süre deneme süresinin bitiminden sonra başlar.

Bu kanun, ancak İş ve İşçi Bulma Kurumu tarafından tek tip olarak ve parası karşılığında işverenlere verilir.

Çalışma belgesi

MADDE 12. — İşinden ayrılan gemi adamına işveren veya işveren vekili tarafından işinin eidinin ne olduğunu ve süresini gösteren bir belge verilir. Bu belgeye gemi adamı isterse, kendisinin durum ve davranışlarıyla, çalışmasının ne yolda olduğu da ayrıca yazılır. İşveren veya işveren vekilinin belgedeki imzası, gemi adamı dilerse bağlama limanındaki liman reisliği tarafından onaylanır.

Kamu hizmeti gören idarelere yahut kamu yararına yardımcı derneklere bağlı gemilerden çıkan gemi adamının aldığı belgeler hakkında yukardaki onay hükmü uygulanmaz.

İşveren veya işveren vekili, gemi adamının istediği belgeyi vermemekte direnirse veyahut belgeye gemi adamı için doğru olmıyan yazılar yazarsa, gemi adamının yahut yeni işine gridiği işverenin isteği üzerine, bağlama limanındaki liman reisliğince yapılacak inceleme sonucunu gösteren bir belge gemi adamına veya yeni işverene verilir. Liman reisliği tarafından yapılacak inceleme bir haftada bitirilir.

Kamu hizmeti gören idarelere bağlı gemilerden çıkan gemi adamına belge verilmek istenmez veyahut belgeye doğru olmıyan yazılar yazılırsa, gerekli incelemenin yapılması için bu gemilerin bağlı oldukları makamlara başvurulur.

Belgenin vaktinde verilmemesi veyahut belgede doğru olmıyan yazılar bulunmasından zarar gören gemi adamı veyahut gemi adamını işe alan yeni işveren eski işverenden tazminat isteyebilir.

Bu belgeler her türlü resim ve harctan bağışıktır.

Sakat ve eski hükümlü alıştırma

MADDE 13. — Bu kanunun kapsamına giren işveren veya işveren vekilleri, işyerlerinde İş Kanununun ve bununla ilgili tüzüğün bu konuda koyduğu hükümler, esaslar, oller ve şartlara göre sakat ve eski hükümlü gemi adamı çalıştırmak zorundadır.

nelsiz fesih ve infisah

MADDE 14. — Süresi belirtilen veya olmıyan yahut da sefer üzerine yapılan iş bağıtı :

I - İşveren veya işveren vekili tarafından:

a) Gemi adamının her hangi bir limanda geminin hareketinden önce gemiye dönerek hizmete girmemesi veya gemiye hiç dönmemesi,

b) Gemi adamının gemide hizmet görmesinin tutukluluk, hapis veya gemide çalışmaktan menolunması gibi sebeplerle imkânsız bir hal alması,

c) Gemi adamının işveren veya işveren vekilinin kanuna karşı, iş bağıtlarına ve sair iş ve çalışma şartlarına aykırı hareket etmesi,

Hükümetin teklifi

ç) Gemi adamının işveren veya işveren vekiline karşı denizcilik kural ve teamüllerine veya ahlâk ve adaba aykırı hareket etmesi,

II. Gemi adamı tarafından :

a) Ücretinin kanun hükümleri veya iş bağıtı gereğince ödenmemesi,

b) İşveren veya işveren vekilinin gemi adamına karşı kanuna, iş bağıtlarına veya sair iş şartlarına aykırı hareket etmesi,

c) İşveren veya işveren vekilinin gemi adamına karşı denizcilik kural ve teamüllerine veya ahlâk ve adaba aykırı hareket etmesi,

III. İşveren, işveren vekili veya gemi adamı tarafından :

a) Geminin her hangi bir sebeple 30 günden fazla bir süre seferden kalması,

b) Gemi adamının her hangi bir sebeple sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığa veya sakatlığa uğraması,

Hallerinde feshedilebilir.

IV — Geminin ziyaa uğraması, terk edilmesi veya harp ganimeti ilân edilmesi veyahut Türk Bayrağından ayrılması hallerinde ise iş bağıtı kendiliğinden bozulur.

Fesif hakkını kullanma öneli :

MADDE 15. — 14 ncü maddede işveren, işveren vekili veya gemi adamına tanınan bağıtı feshetme yetkisi, iki taraftan birinin bu çeşit davranışlarda bulunduğunu öbür tarafın öğrendiği günden başlayarak (6) iş günü geçtikten sonra kullanılamaz.

Bu hallere dayanılarak bağıtı süresi içinde fesheden taraf ayrıca mahkemeye başvurarak öbür taraftan bir tazminat istiyebilir.

Önelli fesih

MADDE 16. — Süresi belirsiz iş bağıtı 14 ncü maddede yazılı haller dışında gemi adamının hizmete alınmasından itibaren (6) ay geçmedikçe ve (15) gün önce bildirilmedikçe feshedilemez.

Geçici Komisyonun değiştirişi

ç) Gemi adamının işveren veya işveren vekiline karşı denizcilik kural ve teamüllerine veya ahlâk ve adaba aykırı hareket etmesi,

II - Gemi adamı tarafından :

a) Ücretinin kanun hükümleri veya iş bağıtı gereğince ödenmemesi,

b) İşveren veya işveren vekilinin gemi adamına kanuna karşı, iş bağıtlarına veya sair iş şartlarına aykırı hareket etmesi,

c) İşveren veya işveren vekilinin gemi adamına karşı denizcilik kural ve teamüllerine veya ahlâk ve adâba aykırı hareket etmesi,

III - İşveren, işveren vekili veya gemi adamı tarafından :

a) Geminin her hangi bir sebeple 30 günden fazla bir süre seferden kaldırılması,

b) Gemi adamının her hangi bir sebeple sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığa veya sakatlığa uğraması,

Hallerinde feshedilebilir.

IV - Geminin kayba uğraması, terk edilmesi veya harb ganimeti ilân edilmesi ve yahut Türk Bayrağından ayrılması hallerinde ise iş bağıtı kendiliğinden bozulur.

Fesih hakkını kullanma öneli

MADDE 15. — Tasarının 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bağıtın çözümlenmesinde bildirim

MADDE 16. — A) Süresi belirsiz iş bağıtı, 14 ncü maddede yazılı durumlar dışında gemi adamının işe alınmasından itibaren altı ay geçmedikçe bozulamaz.

B) Süresi belirsiz iş bağıtlarının çözümlenmesinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir :

İş bağıtı :

a) İşi altı ay sürmüş olan gemi adamı için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başhıyarak iki hafta sonra,

b) İşi altı aydan birbuçuk yıla kadar sürmüş olan gemi adamı için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başhıyarak dört hafta sonra,

c) İşi birbuçuk yıldan üç yıla kadar sürmüş olan gemi adamı için bildirim diğer tarafa yapılmasından başhıyarak altı hafta sonra,

ç) İşi üç yıldan fazla sürmüş olan gemi adamı için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başhıyarak sekiz hafta sonra,

Bozulmuş olur.

C) Önellere asgari olup toplu iş sözleşmesiyle veya iş bağıtı ile artırılabilir.

D) Bildirme şartına uymıyan taraf, yukarıda yazılı önellere uygun ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır.

Gemi adamının sendikaya üye olması, şikâyete baş vurması gibi sebeplerle işinden çıkarılması hallerinde ve genel olarak iş bağıtını bozma hakkının kötüye kullanıldığını gösteren diğer durumlarda «B» bendinde yazılı önellere ait ücretlerin üç katı tutarı, tazminat olarak ödenir.

Tarafların ayrıca tazminat isteme hakkı saklıdır.

Hükümetin teklifi

Fesih hükmünün başlangıcı

MADDE 17. — 14 ve 16 ncı maddelere göre iş bağıtının feshinde fesih keyfiyeti, gemi seyir halindeyse, kararlaştırılmış liman değişikliği takdirde ilk uğrayacağı limanda geminin emniyet altına alınmasına kadar uzatılmış sayılır.

Feshin bildirilmesi

MADDE 18. — İş bağıtının işveren veya işveren vekili tarafından feshedilmesi halinde sebepleri ile birlikte gemi adamına yazılı olarak bildirmesi şarttır. Bildirim imkânı olmayan halde keyfiyet bir tutanakla tesbit olunur.

Feshi kapsamayan hal

MADDE 19. — Geminin Türk Bayrağını taşıma hakkı bulunduğu sürece mülkiyetin kısmen veya tamamen her hangi bir şahsa geçmesi iş bağıtının feshini gerektirmez.

Taminat

MADDE 20. — İş bağıtının 14 ncü maddenin I, III ve IV numaralı bendlerinde yazılı sebeplerle sona ermesi hallerinde, aynı işverenin hizmetinde veya aynı gemide hizmet süresi üç seneden az sürmüş bulunan gemi adamlarına 30 günlük ve hizmet süresi üç seneden fazla sürmüş bulunan gemi adamlarına ise 60 günlük ücretleri tutarında tazminat ödenir.

Yurda iade

MADDE 21. — İş bağıtının 14 ncü maddenin I, II, III ve IV ncü fıkralarına göre işveren vekili veya gemi adamı tarafından yurt dışında feshi halinde, işveren veya işveren vekili gemi adamını iş bağıtında başka hüküm yoksa, geminin bağlama limanına iade etmek ve gemi adamının iadeye ilişkin ve durumuna uygun yol, iaşe ve sair zaruri masraflarını karşılamak veya ödemek zorundadır.

Şu kadar ki, iş bağıtının feshi 14 ncü maddenin 1 nci fıkrasına göre yapılmış ise işveren veya işveren vekili yaptığı iade masraflarını gemi adamından yurtda talebedebilir.

Geçici Komisyonun değiştirişi

Fesih hükmünün başlangıcı

MADDE 17. — 14 ve 16 ncı maddelere göre iş bağıtının feshinde fesih keyfiyeti, gemi seyir halinde ise, kararlaştırılmış liman değiştirildiği takdirde ilk uğrıyacağı limanda geminin güvenliği altına alınmasına kadar uzatılmış sayılır.

Feshin bildirilmesi

MADDE 18. — iş bağıtının işveren veya işveren vekili tarafından feshedilmesi halinde sebepleri ile birlikte gemiadamına yazılı olarak bildirilmesi şarttır. Bildirim imkânı olmayan hallerde durum bir tutanakla tesbit olunur.

Feshi kapsamıyan hal

MADDE 19. — Tasarının 19 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kıdem tazminatı

MADDE 20. — iş bağıtının 14 ncü maddenin II, III ve IV numaralı bendlerinde gösterilen sebeplerle bozulması veya muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla çözümlenmesi halinde üç yıldan fazla çalışmış olmak şartıyla işe başladığından itibaren her bir tam iş yılı için gemi adamına onbeş günlük ücreti tutarında bir tazminat verilir.

İhtiyarlık aylığı bakımından bağlı buldukları kurum veya sandıklardan aylık veya toptan ödeme almak amacıyla iş bağıtını çözen gemi adam'ları da yukarıki bende yazılı bulunan tazminata hak kazanır. Ancak aylık veya toptan ödeme almak için bağıtı çözen gemiadamına verilecek tazminatın hesabına gemi adamının yalnız 1 Nisan 1950 tarihinden önceki hizmet süreleri nazara alınır.

Gemi adamının bu bend hüminden faydalanaabilmesi için aylık veya toptan ödemeye hak kazanmış bulunduğunu ve kendisine aylık bağlanması veya toptan ödeme yapılması için ihtiyarlık sigortası bakımından bağlı bulunduğu kurum veya sandığa başvurmuş olduğunu alacağı bir belge ile belgelemek zorundadır.

Gemi adamlarının kıdemleri, iş bağıtının devam etmiş veya faşlılarla yeniden yapılmış olmasına bakılmazsızın aynı işverenin bir veya değişik gemilerinde çalıştıkları süreler göz önüne alınarak hesaplanır. Geminin devir ve intikali, yahut diğer bir suretle işverenden başka bir işverene geçmesi halinde gemi adamının kıdemi, gemideki hizmetleri toplamı üzerinden hesaplanır. Kıdem tazminatı ise bu intikal devresindeki işverene aittir. Geminin intikalinde, kıdem tazminatı, hilâfına hüküm olmadıkça, yeni işverene aid olur.

Aynı kıdem için bir defadan fazla kıdem tazminatı ödenmez.

Yurda iade

MADDE 21. — iş bağıtının, 14 ncü maddesinin I, II, III ve IV ncü bendlerine göre işveren veya işveren vekili veya gemi adamı tarafından yurt dışında feshi halinde, işveren veya işveren vekili gemi adamını iş bağıtında başka hüküm yoksa, geminin bağlama limanına iade etmek ve gemi adamının iadeye ilişkin ve durumuna yol, iae ve sair zaaruri masraflarını karşılamak veya ödemek zorundadır.

şu kadar ki, iş bağıtının feshi 14 ncü maddenin 1 ncü bendine göre yapılmış ise işveren veya işveren vekili yaptığı iade masraflarını gemi adamından yurtda istiyebilir.

Hükümetin teklifi

Yabancı gemi adamının iadesi

MADDE 22. — Yabancı gemi adamıyla yapılan iş bağtında ayrı bir hüküm yoksa, işveren vekili yabancı gemi adamını ikametgâhının bulunduğu mahal limanına iade etmek zorundadır.

Yurt içinde iade zorunluğu

MADDE 23. — İş bağtının herhangi bir Türk limanında feshi halinde bağtta başka hüküm yoksa, gemi adamının işveren veya işveren vekili tarafından 21 nci maddedeki ölçüler içinde bağlama limanına iadesi zorunludur.

Ancak, iş bağtının 14 ncü maddenin 1 nci fıkrasına göre, feshi halinde bu madde hükmü uygulanmaz.

İade zorunluluğuna uymamak

MADDE 24. — İşveren veya işveren vekilinin 21 ve 23 ncü maddelerde belirtilen iade zorunluluğuna uymaması halinde, gemi adamı yurda dönmek için yaptığı yol, iase ve sair zaruri masrafları ve ayrıca 15 günlük ücreti tutarında bir tazminatı işveren veya işveren vekilinden isteyebilir.

İade hakkında yoksunluk

MADDE 25. — Yabancı bir memlekette işine son verilen veya iş bağtı yabancı bir memlekette sona eren gemi adamı o memlekette denizcilik işleriyle ilgili olsun veya olmasın, başka bir işverenle iş bağtı yaparsa eski işveren veya işveren vekilinin gemi adamını yurda iade zorunluluğu kalkar.

(21, 22 ve 23) ncü maddelerde yazılı hallerde gemi adamı, işine son verilmesi yahutta iş bağtının sona ermesi gününden başlayarak bir hafta içinde yurda iade edilmesini istemezse işveren veya işveren vekili iade ile zorunlu tutulamaz.

Bu kanunun 14 ncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde yazılı durumlar gemi adamına yüklenemeyecek sebepler altında doğmuşsa veya gemi adamı için hastalık ve sair zorunlu sebepler meydana gelmişse bu maddenin ikinci fıkrasındaki bir haftalık süre, engellerin kalktığı günden itibaren başlar.

İş süresi

MADDE 26. — A) Liman hizmetlerinde çalışan veya aynı limanın iskeleleri arasında sefer yapan gemilerde ve şehir hatlarında çalışan gemi adamlarının iş süresi günde sekiz ve haftada kırksekiz saattir.

Bu süre haftanın iş günlerine eşit olarak bölünmek suretiyle uygulanır.

B) Kısa, yakın ve uzak sefer yapan gemilerde çalışan makina sınıfının iş süresi günde (8) sekiz saattir.

C) (B) fıkrasında sözü geçen gemilerde çalışan güverte sınıfının iş süresi günde (9) dokuz saat ve kamara sınıfında çalışan gemi adamlarının ise (10) on saattir.

Bu fıkrada sözü geçen günlük iş süreleri güverte sınıfı için haftada 63, kamara sınıfı için ise haftada 70 saati aşmamak kaydıyla toplu iş sözleşmeleriyle düzenlenebilir.

D) İş süresi, gemi adamının işi başında çalıştığı veya vardiyeye tuttuğu süredir.

E) İşveren veya işveren vekili gemi adamına günde en az (8) sekiz saatlik aralıksız bir dinlenme süresi sağlamak zorundadır.

Geçici Komisyonun değiştirişi

Yabancı gemi adamının iadesi

MADDE 22. — Tasarının 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yurt içinde iade zorunluğu

MADDE 23. — İş bağıtının her hangi bir Türk limanında feshi halinde bağıtta başka hüküm yoksa, gemi adamının işveren veya işveren vekili tarafından 21 nci maddedeki ölçüler içinde bağlama limanına iadesi zorunludur.

Ancak, iş bağıtının, 14 ncü maddesinin 1 nci bendine göre, feshi halinde bu madde hükmü uygulanmaz.

Iade zorunluluğuna uymamak

MADDE 24. — Tasarının 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Iade hakkından yoksunluk

MADDE 25. — Yabancı bir memlekette işine son verilen veya iş bağıtı yabancı bir memlekette sona eren gemi adamı o memlekette denizcilik işleriyle ilgili olsun veya olmasın, başka bir işverenle iş bağıtı yaparsa eski işveren veya işveren vekilinin gemi adamını yurda iade zorunluluğu kalkar.

21,22 ve 23 ncü maddelerde yazılı hallerde gemi adamı, işine son verilmesi yahutta iş bağıtının sona ermesi gününden başlıyarak bir hafta içinde yurda iade edilmesini istemezse işveren veya işveren vekili iade ile zorunlu tutulamaz.

Bu kanunun 14 ncü maddesinin (1) numaralı bendinin (b) fıkrasında yazılı durumlar gemi adamına yüklenemeyecek sebepler altında doğmuşsa veya gemi adamı için hastalık ve sair zorunlu sebepler meydana gelmişse bu maddenin ikinci fıkrasındaki bir haftalık süre, engellerin kalktığı günden itibaren başlar.

İş süresi

MADDE 26. — Genel bakımdan iş süresi, günde sekiz ve haftada kırksekiz saattir. Bu süre haftanın iş günlerine eşidolarak bölünmek suretiyle uygulanır.

İş süreleri yukarıdaki esaslar çevresinde uygulanma şekilleri, Çalışma ve Ulaştırma Bakanlıklarınca ortaklaşa çıkarılacak gemi adamları iş süreleri tüzüğünde belirtilir.

İş süresi, gemi adamının işbaşında çalıştığı veya vardiya tuttuğu süredir.

işveren veya işveren vekili, gemi adamının vardiyalarını yemek ve dinlenme zamanlarını bir çizelge ile belirtmek ve bu çizelgeyi gemi adamlarının görebilecekleri bir yere asmak zorundadır.

Hükümetin teklifi

F) İşveren veya işveren vekili gemi adamının vardiyalarını, yemek ve dinlenme zamanlarını bir çizelge ile belirtmek ve bu çizelgeyi gemi adamlarının görebilecekleri bir yere asmak zorundadır.

Ayrıcalıklar

MADDE 27. — Aşağıdaki işleri görenler bu kanunun iş sürelerine ilişkin hükümlere tabi değildir.

1. Kaptanlar veya bu kanunun 2 nci maddesinin (c) fıkrasında yazılı olduğu şekilde kendisine vekâlet eden kimse (Klavuz kaptanlar dâhil),
2. Birden fazla makinistin bulunduğu gemilerde başmakinist,
3. Telsizciler,
4. Doktor ve sağlık memuru,
5. Hemşire ve hastabakıcı,
6. Aslı görevleri can, mal ve gemi kurtarma olan kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları,
7. Gemide kendi nam ve hesabına çalışanlar.

Fazla saatlerle çalışma

MADDE 28. — Bu kanuna göre tesbit edilmiş bulunan iş sürelerinin aşılması suretiyle yapılacak çalışmalar, fazla saatlerle çalışma sayılır.

Yapılacak fazla çalışmanın her saatine ödenecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarı % 25 nisbetinde arttırılmak suretiyle bulunacak miktardan az olamaz.

Aşağıda yazılı haller fazla saatlerle çalışma sayılmaz.

1. Geminin, gemideki şahısların veya gemi hamulesinin selâmeti için kaptanın yapılmasını zaruri gördüğü işler,
2. Gümrük, karantina ve sair sıhhi formaliteler dolayısıyla ifasına zaruret hâsıl olan munzam işler,
3. Gemi seyir halinde veya limanda iken gemide yaptırılan (yangın, gemiyi terketme, denizde çatışma, denizden adam kurtarma ve savunma) talimleri,

Fazla saatlerle çalışmalarını belgelemek üzere işveren veya işveren vekili ayrı bir defter veya kayıt tutmak zorundadır.

Bu defter veya kayıtlarda gemi adamına uygulanan zam nisbetleriyle fazla çalışmanın yapıldığı gün ve o güne düşen miktarı ve gemi adamının hakettiği fazla çalışma ücreti gösterilir. Fazla saatlerle çalışma ücretlerinin asıl ücretler için iş akdinde gösterilmiş bulunan zaman, yer ve devrelerde, işveren veya işveren vekili tarafından gemi adamlarına tam olarak ödenmesi zorunludur.

Ücret

MADDE 29. — Ücret gemi adamına iş karşılığında işveren veya işveren vekili tarafından nakden ödenen meblâğdır.

Ücretin gemi adamına iş bağtında gösterilen yerde ve devrelerde tam olarak ödenmesi zorunludur.

Ücret ödeme devresi bir aydan fazla olamaz.

İş bağtının sona ermesi veya bozulması halinde işveren veya işveren vekili gemi adamının ücretini derhal ve tam olarak ödemek zorundadır.

Geçici Komisyonun değiştirişi

Ayrıcalıklar

MADDE 27. — Aşağıdaki işleri görenler bu kanunun iş sürelerine ilişkin hükümlerine tabi değildir.

1. Kaptanlar veya bu kanunun 2 nci maddesinin (C) bendinde yazılı olduğu şekilde kendisine vekâlet eden kimse (klavuz kaptanlar dâhil),
2. Birden fazla makinisti bulunduğu gemilerde başmakinist,
3. Telsizci,
4. Doktor ve sağlık memuru,
5. Hemşire ve hasta bakıcı,
6. Asli görevleri can, mal ve gemi kurtarma olan kurtarma gemilerinde çalışan gemi adamları,
7. Gemide kendi nam ve hesabına çalışanlar,

Fazla saatlerle çalışma

MADDE 28. — Bu kanuna göre tesbit edilmiş bulunan iş sürelerinin açılması suretiyle yapılan çalışmalar, fazla saatlerle çalışma sayılır.

Yapılacak fazla çalışmanın her saatine ödenecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarı % 25 oranında artırılmak suretiyle bulunacak miktardan az olamaz.

Aşağıda yazılı haller fazla saatlerle çalışma sayılmaz.

1. Geminin, gemideki şahısların veya gemi hamulesinin selâmeti için kaptanın yapılmasını zaruri gördüğü işler,
2. Gümrük, karantina ve sair sıhhi formaliteler dolayısıyla yerine getirilmesinde zorunluluk bulunan ilâve işler,

3. Gemi sevir halinde veya limanda iken gemide yaptırılan (yangın, gemiyi terketme, denizde çatışma, denizden adam kurtarma ve savunma) talimleri. Fazla saatlerle çalışmaları belgelemek üzere işveren veya işveren vekili noterden tasdikli ayrı bir defter tutmak zorundadır.

Bu defterde gemi adamına uygulanan zam nisbetleriyle fazla çalışmanın yapıldığı gün ve o güne düşen miktarı ve gemi adamının hakettiği fazla çalışma ücreti gösterilir. Fazla saatlerle çalışma ücretlerinin asıl ücretler için iş bağıtında gösterilmiş bulunan zaman, yer ve devrelerde, işveren veya işveren vekili tarafından gemi adamlarına tam olarak ödenmesi zorunludur.

Ücret

MADDE 29. — Tasarının 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

Haklı bir sebep olmaksızın işini yapmayan gemi adamı, keyfiyet gemi jurnalına kaydedilmek ve jurnalı yoksa bir tutanakla belgelenmek şartıyla bu müddete ait ücretten mahrum edilir. Bu yüzden uğradığı zararın telâfisi için işverenin tazminat istemek hakkı saklıdır.

Avans

MADDE 30. — İşveren veya işveren vekili istekleri halinde gemi adamlarına iş bağtında yazılı esaslara göre avans ödemeye zorunludur.

Ücret defteri

MADDE 31. — Her gemide, noterlikçe tasdikli bir ücret ödeme defteri tutulur. Şu kadarki, liman seferi yapan gemilerde bu defterin işveren bürosunda tutulması caizdir.

Mukaveleleri mucibince gemi adamlarına yapılacak her nevi ödemelerin bu deftere kaydedilmesi ve bu kayıtların imza veya makbuzla tevsiki mecburidir.

Talep halinde, bu kayıtların tasdikli bir örneği gemi adamına verilir. Bu muameleler her türlü resimden muaftır.

Vesikaya müstenidolmaksızın yapılan tediye iddiaları muteber değildir.

Ücretin saklı kısmı

MADDE 32. — Gemi adamı ücretinin ayda 120 lirası haczedilemez ve başkasına devir ve temlik olunamaz. Ancak gemi adamının bakmak zorunda olduğu aile üyeleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dâhil değildir. Bu kayıtlamalar nafaka borcu alacaklılarının haklarını kaldırmaz.

İşveren hesabına işe

MADDE 33. — Bu kanuna tabi gemilerde işe servisi kurulması zorunludur. Gemi adamları hizmete başladığı günden başlayarak hizmetten çıkış anına kadar gemide iş veren tarafından bedelsiz işe olunurlar. İşenin zorunlu sebeplerle uygulanamaması halinde iş veren veya iş veren vekilince başkaca münasip bir işe imkânı sağlanır veya nakden ödeme usulü uygulanır.

Limanlar içinde, şehir hatlarında, körfezlerde, göllerde ve akarsularda yolcu ve yük nakleden gemilerde, mavna, şat ve benzerlerinde işe servisi kurulması zorunlu değildir. Bu durumda işveren veya işveren vekili işe zorunluğunu nakden ödemek suretiyle yerine getirir.

İkâmet yeri sağlanması

MADDE 34. — Gemi adamlarına işe giriş gününden başlayarak işten çıkış gününe kadar rütbeleri, sayıları ve geminin büyüklüğüne uygun olarak ve yalnız kendileriyle eşyalarına ait olmak üzere gemi içinde ikâmet yerleri bedelsiz olarak sağlanır.

Her hangi bir zorunlu sebep yüzünden gemi adamlarının gemide ikâmetine imkân olmazsa işveren veya işveren vekili tarafından başka bir ikâmet imkânı sağlanır.

İkâmet yerleri ve işe hakkında

MADDE 35. — Bu kanuna tabi gemilerde gemi adamlarına tahsis edilen yatma, dinlenme ve yemek yerleriyle gemide bulundurulacak ilâç, tıbbi âlet ve edevat ve revirlerde bulunması gereken şartlar ve gemi adamlarına verilecek işe maddelerinin ölçü ve nitelikleri bu şart ve niteliklerden hangilerinin önemleri bakımından esasa ilişkin ve birinci derecede ve hangilerinin ise ikinci derecede sayılacakları ve işe ile ilgili ne çeşit kurullar kurularağı ev bu kurulların

Geçici Komisyonun değiştirii

Avans

MADDE 30. — İşveren veya işveren vekili, gemi adamlarının istekleri halinde kendilerine iş bağıtında yazılı esaslara göre avans ödemiye zorunludur.

cret defteri

MADDE 31. — Her gemide, noterlikce tasdikli bir ücret ödeme defteri tutulur. şu kadar ki, liman seferi yapan gemilerde bu defter işveren bürosunda da tutulabilir.

İş bağıtları gereğince gemi adamlarına yapılacak her çeşit ödemelerin bu deftere kaydedilmesi ve bu kayıtların imza veya makbuzla belgelenmesi zorunludur.

İstek halinde, bu kayıtların tasdikli bir rneği gemi adamına verilir. Bu muameleler her türlü resimden bağışıktır.

Belgeye dayanmaksızın yapılan ödeme iddiaları muteber değildir.

Ücretin saklı kısmı

MADDE 32. — Gemi adamının ayda 240 lirası haczedilemez veya başkasına devir ve temlik olunamaz. Ancak gemi adamının bakmak zorunda olduğu aile yeleri için hâkim tarafından takdir edilecek miktar bu paraya dâhil değildir. Bu kayıtlamalar, nafaka borcu alacaklarının haklarını kaldırmaz.

İşveren hesabına iaşe

MADDE 33. — Tasarınını 33 nc maddesi aynen kabul edilmiştir.

İkâmet yeri sağlanması

MADDE 34. — Tasarınını 34 nc maddesi aynen kabul edilmiştir.

İkâmet yerleri ve iaşe hakkında

MADDE 35. — Bu kanuna tabi gemilerde gemi adamlarına tahsis edilen yatma dinlenme ve yemek yerleriyle gemide bulundurulacak ilağ, tıbbi alet ve malzeme ve revirlerde bulunması gereken şartlar ve gemi adamlarına verilecek iaşe maddelerinin l ve nitelikleri bu şart ve niteliklerden hangilerinin önemleri bakımından esasa ilişkin ve 1 nci derecede ve hangilerinin ise ikinci derecede sayılacakları ve iaşe ile ilgili ne çeşit kurullar kurulacağı ve bu kurulların görev ve yet-

Hükümetin teklifi

görev ve yetkileri Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Ulaştırma bakanlıkları tarafından beraberce hazırlanacak bir tüzükte gösterilir.

Gemi adamı, işveren veya işveren vekili tarafından sağlanacak işçinin yukarıda sözü geçen tüzükte gösterilen ölçülerden noksan olması halinde aradaki farkın bedelini veya işçinin hiç verilmesi halinde tamamının bedelini işveren veya işveren vekilinden isteyebilir. Şu kadar ki, gemi adamının iddiasını tazminde esas teşkil edecek işçi ve şartlarındaki aksamının vukubulduğu günde keyfiyeti işverene, veya işveren vekiline veya kaplana bildirmesi şarttır.

Ayrıcalık

MADDE 36. — 35 nci maddede sözü geçen tüzük hükümleri :

- a) 500 gros tonilâtodan daha küçük gemiler,
 - b) Balık avı ve benzeri işlerde çalışan gemiler,
 - c) Romorkörler,
 - d) Yüzer vinçler,
- İçin uygulanmaz.

Asgari ücret

MADDE 37. — Ekonomik ve sosyal sebeplerle Çalışma Bakanlığınca gerekli görülecek yerlerde veya bölgelerde gemi adamlarının asgari ücret hadleri tesbit edilir.

(Asgari Ücret Tesbit Komisyonu) Çalışma Genel Müdürlüğü'nün başkanlığında, Çalışma Bakanlığı İşçi Sağlığı Genel Müdürü, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında gıda ve beslenme konusu ile ilgili olarak gönderilecek bir temsilci, Ticaret Bakanlığı Konjonktür Müdürü, Devlet Plânlama Dairesinden bir temsilci ile Ankara'da kurulu en çok temsil salâhiyetini haiz en üst derecedeki işçi ve işveren teşekküllerinin konu ile ilgili olarak gönderecekleri ikişer temsilciden kurulur.

Asgari Ücret Tesbit Komisyonu, üyelerinin ekseriyetle toplanır ve oyların çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu çoğunluğu sağlar.

Komisyonun kararları kesindir.

Kararlar Resmî Gazete ile yayınlanarak yürürlüğe girer.

Komisyonun toplanma ve çalışma şekli asgari ücretlerin tesbiti sırasında uygulanacak esaslar ve göz önünde tutulacak hususlar başkan, üye ve raportörlere verilecek huzur hakları Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir tüzükte gösterilir.

Para cezası

MADDE 38. — İşveren veya işveren vekili toplu sözleşme ve iş bağitlarında gösterilmiş olan sebepler dışında gemi adamına para cezası uygulanamaz.

Gemi adamı ücretlerinden ceza olarak yapılacak kesintilerin gemi adamına hemen sebepleriyle bildirilmesi gerekir. Gemi adamı ücretlerinden bu yolda yapılacak kesintiler bir ayda üç gündelikten fazla olamaz.

Gemi adamlarından kesilen para cezaları hakkında iş kanununun aynı konuya ilişkin diğer hükümleri uygulanır.

Zarar karşılığı kesinti :

MADDE 39. — İş bağitlarında işveren veya işveren vekilinin tazminat karşılığı olarak gemi adamı ücretlerinden geçici olarak alıkoyacağı miktar on haftada eşit taksitlerle kesilmek üzere gemi adamının on günlük ücreti tutarından fazla olamaz. Tazminat karşılığı bu kesintiler, bütün iş sü-

Geçici Komisyonun değiştirişi

kileri Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Ulaştırma Bakanlıkları tarafından beraberce hazırlanacak bir tüzükte gösterilir.

Gemi adamı, işveren veya işveren vekili tarafından sağlanacak işenin yukarıda sözü geçen tüzükte gösterilen ölçülerde noksan olması halinde aradaki farkın bedelini veya işenin hiç verilmemesi halinde tamamının bedelini veya işverenveya işveren vekilinden isteyebilir. Şu kadarki, gemi adamının iddiasını, tazminde esas teşkil edecek veya işe ve şartlardaki aksamının vukubulduğu günde işverene veya işveren vekiline veya kaptana bildirmesi şarttır.

Tüzükteki ayrıcalık

MADDE 36. — Tasarının 36 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Asgari ücret

MADDE 37. — Gemi adamlarının asgari ücretleri, İş Kanununun 33 ncü maddesi hükmü gereğince tesbit olunur.

Para cezası

MADDE 38. — İşveren veya işveren vekili toplu iş sözleşmesi ve iş bağtlarında gösterilmiş olan sebepler dışında gemi adamına para cezası uygulanamaz.

Gemi adamı ücretlerinden ceza olarak yapılacak kesintilerin gemi adamına hemen sebepleriyle bildirilmesi gerekir. Gemi adamı ücretlerinden bu yolda yapılacak kesintiler bir ayda üç gündelikten fazla olamaz.

Gemi adamlarından kesilen para cezaları hakkında İş Kanununun aynı konuya ilişkin diğer hükümleri uygulanır.

Zarar karşılığı kesinti

MADDE 39. — Tasarının 39 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

resi içindir ve bundan bir miktar mahsubedilince yeniden aynı esaslar dairesinde kesinti yapılabilir.

Tazminat kesintileri, mahsup yapılmasını gerektirecek bir zarar yapılmadan işten ayrılma hallerinde gemi adamına kesintisiz olarak geriverilir. Tazminat karşılığı ve geçici olarak alıkonulan paradan, mahsup yapılması gerektiği zaman gemi adamı isterse işveren kendisine mahsubun hangi esaslara göre yapıldığını anlatmak ve buna ait hesaplarla fatura ve başka belgeleri göstermek zorundadır.

Tazminat karşılığı olarak alıkonulan paradan ancak o gemi adamı tarafından yapılan zarar için mahsup yapılır.

Yıllık ücretli izin :

MADDE 40. — Aynı işveren emrinde veya aynı gemide bir takvim yılı içinde bir veya müteadit mukaveleye istinaden en az altı ay çalışmış olan gemi adamı yıllık ücretli izine hak kazanır.

İzin süresi altı aydan bir yıla kadar hizmeti olan gemi adamları için 15 günden ve bir yıl ve daha fazla hizmeti olanlar için yılda bir aydan az olamaz.

İzin işverenin uygun göreceği bir zamanda kullanılır. Bu haktan feragat caiz değildir.

Bir aylık izin tarafların rızasıyla aynı yıl içinde kullanılmak suretiyle ikiye bölünebilir.

Gemi adamı yıllık ücretli izinini yabancı bir memleket limanında veya iş akdinin yapılmış bulunduğu mahalden gayri bir yerde kullanmaya icbar edilemez.

Gemi adamı dilerse işveren veya işveren vekilinden ücretli izne ilişkin olarak 7 güne kadar ücretsiz yol izni de isteyebilir.

Gemi adamının hakettiği yıllık ücretli izni kullanmadan iş bağıtı 14 ncü maddenin II, III ve IV ncü fıkralarına göre bozulursa işveren veya işveren vekili izin süresine ait ücreti gemi adamına ödemek zorundadır.

Hafta tatili

MADDE 41. — Liman hizmeti ve şehir hattı gemilerinde gemi adamının haftada altı günden fazla çalıştırılması yasaktır. Bunlardan hafta tatili günü çalıştırılanlara haftanın diğer bir gününde münavebe ile izin verilir.

Hafta tatili ücreti

MADDE 42. — Bu kanunun uygulandığı gemilerde haftanın tatilden önceki günlerinde sürekli olarak çalışmış bulunan gemi adamlarına çalışılmayan hafta tatili günü için işveren veya işveren vekili tarafından bir iş karşılığı olmaksızın bir gündelik tutarında ücret ödenir.

Evlenmelerde üç güne, ana ve babanın karı ve kocanın, kardeş veya çocukların ölümünde iki güne kadar verilen izin süreleriyle bir haftalık süre içinde kalmak üzere işveren tarafından verilen diğer izinler ve hekim raporlarıyla verilen dinlenme ve hastalık izinleri fiilen çalışılmış günler gibi hesaba katılır.

Zorlayıcı ve ekonomik bir sebep olmadan gemideki çalışmaların haftanın bir veya birkaç gününde işveren veya işveren vekili tarafından tatil edilmesi halinde haftanın çalışılmayan günleri ücretli hafta tatiline hak kazanmak için çalışılması gereken altı günün hesabına göz önünde tutulur.

Gemide işin bir haftadan fazla süreyle tatil edilmesini gerektiren zorlayıcı sebepler ortaya çıktığı zaman bu süreye raslıyan hafta tatili ücreti yarım gündelik tutarında ödenir.

Kısa, yakın ve uzak sefer yapan gemilerde çalışan gemi adamlarına işveren veya işveren vekili tarafından geminin seferde bulunduğu müddete raslıyan hafta tatili günleri için yukardaki şartlar aranmaksızın ve bir iş karşılığı olmaksızın ayrıca bir gündelik tutarında hafta tatili ücreti ödenir.

Geçici Komisyonun değiştirii

Yıllık ücretli izin

MADDE 40. — Aynı işveren emrinde veya aynı gemide bir takvim yılı içinde bir veya birkaç iş bağıtına dayanarak en az altı ay çalışmış olan gemi adamı, yıllık ücretli izine hak kazanır.

İzin süresi, altı aydan bir yıla kadar hizmeti olan gemi adamları için 15 günden ve bir yıl ve daha fazla hizmeti olanlar için yılda bir aydan az olamaz.

İzin işverenin uygun göreceği bir zamanda kullanılır. Bu haktan feragat edilemez.

Bir aylık izin, tarafların rızasıyla aynı yıl içinde kullanılmak suretiyle ikiye bölünebilir.

Gemi adamı, yıllık ücretli iznini yabancı bir memleket limanında veya iş bağıtının yapılmış bulunduğu mahalden gayri bir yerde kullanmaya zorlanamaz.

Gemi adamı, dilerse, işveren veya işveren vekilinden ücretli izne ilişkin olarak 7 güne kadar ücretsiz yol izni de isteyebilir.

Gemi adamının hakkettiği yıllık ücretli izni kullanmadan iş bağıtı 14 ncü maddenin II, III ve IV ncü bendlerine göre bozulursa, işveren veya işveren vekili izin süresine ait ücreti, gemi adamına ödemek zorundadır.

Hafta tatili

MADDE 41. — Liman hizmeti ve şehir hattı gemilerinde gemi adamının haftada altı günden fazla çalıştırılması yasaktır. Bunlardan hafta tatili günü çalıştırılanlara, haftanın diğer bir gününde nöbetleşe izin verilir.

Hafta tatili ücreti

MADDE 42. — Bu kanunun uygulandığı gemilerde, haftanın tatilden önceki günlerinde sürekli olarak çalışmış bulunan gemi adamlarına çalışılmıyan hafta tatili günü için işveren veya işveren vekili tarafından bir iş karşılığı olmaksızın bir gündelik tutarında ücret ödenir.

Evlenmelerde üç güne, ana ve babanın, karı ve kocanın, kardeş veya çocukların ölümünde iki güne kadar verilen izin süreleriyle bir haftalık süre içinde kalmak üzere işveren tarafından verilen diğer izinler ve hekim raporlarıyla verilen dinlenme ve hastalık izinleri, fiilen çalışılmış günler gibi hesaba katılır.

Zorlayıcı ve ekonomik bir sebebolmadan gemideki çalışmaların haftanın bir veya birkaç gününde işveren veya işveren vekili tarafından tatil edilmesi halinde, haftanın çalışılmıyan günleri, ücretli hafta tatiline hak kazanmak için çalışılması gereken altı günün hesabına da göz önünde tutulur.

Gemide işin bir haftadan fazla süre ile tatil edilmesini gerektiren zorlayıcı sebepler ortaya çıktığı zaman, bu süreye rashiyan hafta tatili ücreti, yarım gündelik tutarında ödenir.

Kısa, yakın ve uzak sefer yapan gemilerde çalışan gemi adamlarına işveren veya işveren vekili tarafından geminin seferde bulunduğu müddete rashiyan hafta tatili günleri için yukardaki şart-

Hükümetin teklifi

Hasta izinli veya sair sebeplerle mâzeretli olduğu hallerde dahi aylığı tam olarak ödenen maktu aylık ücretli gemi adamlarına bu madde hükmü uygulanmaz.

Genel tatil ücreti

MADDE 43. — Bu kanun kapsamına giren gomilerde çalışan gemi adamlarına, 2739 sayılı Ulusal bayram ve genel tatiller Kanunu ile anılan kanuna ek 3466 ve 221 sayılı kanunlarda yazılı bulunan ulusal bayram ve genel tatil günlerinde bir iş karşılığı olmaksızın bir günlük ücretleri tutarında tatil ücreti, ücret ödeme şekline bakılmaksızın ayrıca ödenir.

Hasta, izinli veya sair sebeplerle mâzeretli olduğu hallerde dahi, aylığı tam olarak ödenen maktu aylık ücretli gemi adamlarına bu madde hükmü uygulanmaz.

Tatil ücretlerine girmiyen kısımlar

MADDE 44. — Fazla saatlerle çalışma karşılığı olarak alınan ücret ve primlerle, sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerde hesaba katılmaz.

Geçici iş göremezlik

MADDE 45. — Gemi adamlarına, geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi gerektiği zamanlarda, geçici iş göremezlik süresine raslıyan ulusal bayram, genel tatil ve hafta tatili ödenekleri aynı ölçülerle ödeme yapan kurum ve sandıklar tarafından ödenir.

Sosyal sigorta

MADDE 46. — Bu kanunun kapsamına giren gemi adamlarına İş Kanununun 7 nci faslında sözü geçen sosyal sigortalarla ilgili kanunlar ve bunların işveren ve işveren vekillerine aynı kanunların işveren ve işveren vekillerine ilişkin hükümleri uygulanır.

Ancak, anılan sosyal sigorta kanunları hükümlerinin işin niteliğinin gerektireceği şartlar içinde ne gibi değişik usullerle gemi adamlarına ve bunların işveren ve işveren vekillerine uygulanacağı Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlanacak tüzüklerde gösterilir.

Görevli ve yetkili mahkeme

MADDE 47. — Bu kanun kapsamına giren gemi adamlarıyla bunların işveren veya işveren vekilleri arasında bu kanundan veya iş bağtınlan doğan dâvalar hakkında 5521 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

İş bağtında ayrıca bir hüküm yoksa dâva, geminin bağlama limanında iş dâvalarını bakmaya yetkili mahkemede görülür. Bağlama limanında sözü edilen mahkeme bulunmazsa yetkili mahkeme, o yere en yakın iş dâvalarını görmeye yetkili mahkemedir.

Sendika

MADDE 48. — Gemi adamları veya bunların işverenleri kendi aralarında Sendikalar Kanunu hükümlerine göre sendikalar kurabilirler.

Bildirimler

MADDE 49. — Bildirimlerin ilgiliye yazılı olarak ve imza karşılığında yapılması gerekir. Bildirim yapılan kişi bunu imzalamazsa; durum o yerde tutanakla tesbit edilir. Ancak 7201 sayılı Kanun kapsamına giren tebligat anılan kanun hükümlerine göre yapılır.

Geçici Komisyonun değiştirilişi

lar aranmaksızın ve bir iş karşılığı olmaksızın, ayrıca bir gündelik tutarında hafta tatili ücreti ödenir.

Genel tatil ücreti

MADDE 43. — Bu kanun kapsamına giren gemilerde çalışan gemi adamlarına, 2730 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Kanunu ile anılan kanuna ek 3466 ve 221 sayılı kanunlarda yazılı bulunan ulusal bayram ve genel tatil günlerinde, bir iş karşılığı olmaksızın bir günlük ücreti tutarında tatil ücreti, ücret ödeme şekline bakılmaksızın ayrıca ödenir.

Tatil ücretlerine girmiyen kısımlar

MADDE 44. — Fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücret ve primlerle sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin tesbitinde hesaba katılmaz.

Geçici iş göremezlik

MADDE 45. — Gemi adamlarına, geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi gerektiği zamanlarda, geçici iş göremezlik süresine rashyan ulusal bayram, genel tatil ve hafta tatili ödenekleri, aynı ölçülerle ödeme yapan kurum ve sandıklar tarafından ödenir.

Sosyal sigorta

MADDE 46. — Tasarının 46 ncı maddesi kaldırılmıştır.

Görevli ve yetkili mahkeme

MADDE 46. — Bu kanun kapsamına giren gemi adamlarıyla bunların işveren veya işveren vekilleri arasında bu kanundan veya iş bağıtından doğan dâvalar hakkında, 5521 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

İş bağıtında ayrıca bir hüküm yoksa dâva, geminin bağlama limanında iş dâvalarını bakmaya yetkili mahkemede görülür. Bağlama limanında sözli edilen mahkeme bulunmazsa yetkili mahkeme, o yere en yakın iş dâvalarını görmeye yetkili mahkemedir.

Bildirimler

MADDE 47. — Bildirimlerin ilgiliye yazılı olarak ve imza karşılığında yapılması gerekir. Bildirim yapılan kişi bunu imzalamazsa; durum o yerdö tutanakla tesbit edilir. Ancak, 7201 sayılı Kanun kapsamına giren tebligat, anılan kanun hükümlerine göre yapılır.

Saklı haklar

MADDE 48. — Bu kanun hükümleri, gemi adamlarına daha elverişli hak ve menfaatler sağlıyan kanun, toplu iş sözleşmesi, iş bağıtı, örf ve âdetlerden doğan haklara hâlel getirmez. Bu kanun-

Hükümetin teklifi

Saklı haklar

MADDE 50. — Bu kanun hükümleri gemi adamına daha elverişli hak ve menfaatler sağlıyan kanun, sözleşme, teamül ve âdetlerden doğan haklara hâlel getirmez.

Bu kanunun uygulanması sonucu olarak işverene düşen yükümlülükler gemi adamlarının ücret ve sair haklarının daha aşağı hadlere indirilmesine sebep tutulamaz.

Denetim ve teftiş

MADDE 51. — Bu kanun hükümlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak üzere yapılması gereken takip, denetim ve teftişler Çalışma Bakanlığı tarafından yapılır. Bu konuda İş Kanunu iş hayatının denetim ve teftişine ilişkin hükümleri aynı kanunun bu hükümlerle ilgili ceza maddeleri uygulanır.

Ceza hükümleri

MADDE 52. — a) Kanunun 5 nci maddesi gereğince gemi adamlarıyla yazılı bağıt yapımayan,

b) 11 nci madde gereğince gemi adamına çalışma ve kimlik kartesi vermiyen,

c) 12 nci madde gereğince işinden ayrılan gemi adamına çalışma belgesi vermiyen,

ç) 13 ncü madde gereğince sakat ve eski hükümlü gemi adamı çalıştırma ile ilgili kanun ve tüzük hükümlerine uymıyan işveren veya işveren vekili hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

MADDE 53. — a) 20 nci madde gereğince gemi adamının tazminatını ödemiyen,

b) 21 ve 23 ncü maddeler gereğince, gemi adamının iade zorunluğuna uymıyan,

c) 26 ncı maddede gösterilen iş sürelerine uymıyan,

ç) 28 nci madde gereğince gemi adamının fazla çalışma ücretini ödemiyen,

d) 29 ncü madde gereğince gemi adamının ücretini zamanında ve tam olarak ödemiyen,

e) 33 ncü maddede sözü geçen işe veya nakden ödeme zorunluğuna uymıyan,

f) 37 ncı maddede sözü geçen asgari ücretten aşağı ücret ödiyen,

İşveren veya işveren vekili hakkında bu durumda olan her gemi adamına karşılık 1 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

(b, ç, d, e ve f) fıkralarındaki fiillerin yurt dışında işlenmesi halinde hükmolunacak para cezası 2 000 liradan aşağı olamaz.

Yukardaki fiillerin tekriri halinde bir önce hükmolunan para cezasının iki katıyla birlikte ayrıca bir aydan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

Geçici Komisyonun değiştirişi

nun uygulanması sonucu olarak işverene düşen yükümlülükler, gemi adamlarının ücret ve sair haklarının daha aşağı hadlere indirilmesine sebep tutulamaz.

Denetim ve teftiş

MADDE 49. — Bu kanun hükümlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak üzere yapılması gereken takip, denetim ve teftişler Çalışma Bakanlığı tarafından yapılır. Bu konuda İş Kanununun iş hayatının denetim ve teftişine ilişkin hükümleri ve aynı kanunun bu hükümlerle ilgili ceza maddeleri uygulanır.

Ceza hükümleri

MADDE 50. — a) Kanunun 5 nci maddesi gereğince gemi adamlarıyla yazılı bağıt yapmayan,
b) 11 nci madde gereğince gemi adamına çalışma ve kimlik kartesi vermiyen,
c) 12 nci madde gereğince işinden ayrılan gemi adamına çalışma belgesi vermiyen,
ç) 13 ncü madde gereğince sakat ve eski hükümlü gemi adamı çalıştırma ile ilgili kanun ve tüzük hükümlerine uymıyan işveren veya işveren vekili hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

MADDE 51. — a) 20 nci madde gereğince gemi adamının kıdem tazminatını ödemiyen,
b) 21 ve 23 ncü maddeler gereğince, gemiadamını iade zorunluluğuna uymıyan,
c) 26 ncı maddede gösterilen iş sürelerine uymıyan,
ç) 28 nci madde gereğince gemi adamının fazla çalışma ücretini ödemiyen,
d) 29 ncü madde gereğince gemi adamının ücretini zamanında ve tam olarak ödemiyen,
e) 33 ncü maddede sözü geçen işe veya nakden ödeme zorunluluğuna uymıyan,
f) 37 nci maddede sözü geçen asgari ücretten aşağı ücret ödiyen,
İşveren veya işveren vekili hakkında, bu durumda olan her gemi adamına karşılık 1 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

(b, ç, d, e ve f) fıkralarındaki fiillerin yurt dışında işlenmesi halinde hükmolunacak para cezası 2 000 liradan aşağı olamaz.

Yukardaki fiillerin tekrerrürü halinde, bir önce hükmolunan para cezasının iki katıyla birlikte ayrıca bir aydan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

MADDE 52. — a) Gemi adamı ücretlerinden 38 nci maddede gösterilen esaslar dışında para cezası uygulan,

b) 39 ncü maddede sözü edilen zarar karşılığı kesintileri, anılan madde hükümlerine uymıyarak yapan,

- c) 40 ncı madde gereğince gemi adamına yıllık ücretli izin vermiyen,
- ç) 41 nci madde gereğince gemi adamlarına hafta tatili izni uygulamıyan,
- d) 42 nci madde gereğince gemi adamına hafta tatili ücretini ödemiyen,
- e) 43 ncü madde gereğince gemi adamına genel tatil ücretini ödemiyen,

İşveren veya işveren vekili hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Yukardaki fiillerin tekrerrürü halinde bir önce hükmolunan cezanın iki katından aşağı olmak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Hükümetin teklifi

MADDE 54. — a) Gemi adamı ücretlerinden 38 nci maddede gösterilen esaslar dışında para cezası uygulayan,

b) 39 ncu maddede sözü edilen zarar karşılığı kesintileri anılan madde hükümlerine uymıyarak yapan,

c) 40 nci madde gereğince gemi adamına yıllık ücretli izin vermiyen,

ç) 41 nci madde gereğince gemi adamlarına hafta tatili izni uygulamıyan,

d) 42 nci madde gereğince gemi adamına hafta tatili ücretini ödemiyen,

e) 43 ncü madde gereğince gemi adamına genel tati ücretini ödemiyen,

İşveren veya işveren vekili hakkında 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Yukardaki fiillerin tekrerrüri halinde bir evvel hükmolunan cezanın iki katından aşağı olmak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

Kaldırılan hükümler

MADDE 55. — 10 . 3 . 1954 tarihli, 6379 sayılı ve 25 . 5 . 1959 tarihli, 7283 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

Tüzük

MADDE 56. — Bu kanunun 35 nci maddesinde sözü geçen tüzük çıkarılıncaya kadar, bu kanunla kaldırılan 6379 sayılı Kanunun 31 nci maddesine dayanılarak çıkarılmış bulunan 7 . 2 . 1958 tarihli ve 4/9968 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle yürürlüğe konulan (Gemi adamlarının sağlık, işe ve ikamet şartlarını gösterir Tüzük) ün aynı konulara ilişkin hükümleri uygulanır.

MADDE 57. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 58. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

25 . 9 . 1963

Başbakan <i>İsmet İnönü</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı Y. <i>Y. Azizoglu</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>H. Dinçer</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>T. Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı <i>V. Pirinçcioğlu</i>	Devlet Bakanı <i>R. Aybar</i>	Devlet Bakanı V. <i>V. Pirinçcioğlu</i>	Adalet Bakanı <i>A. K. Yörük</i>
Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sancar</i>	İçişleri Bakanı <i>H. O. Bekata</i>	Dışişleri Bakanı V. <i>T. Feyzioğlu</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı Y. <i>B. Ecevit</i>	Bayındırlık Bakanı <i>İ. Seçkin</i>	Ticaret Bakanı <i>A. Oğuz</i>	Sağ. ve Sos. Yar. Bakan <i>Y. Azizoglu</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>O. Öztrak</i>	Tarım Bakanı <i>M. İzmen</i>	Ulaştırma Bakanı <i>K. Demir</i>	Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>	Turizm ve Ta. Bakanı <i>N. Arduoğlu</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>F. K. Gökay</i>	

Geçici Komisyonun değiştirişi

Yürürlükten kaldırılan kanunlar

MADDE 53. — 10 . 3 . 1954 tarihli, 6379 sayılı ve 25 . 5 . 1959 tarihli, 7283 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

Tüzük

MADDE 54. — Bu kanunun 35 nci maddesinde sözü geçen tüzük çıkarılıncaya kadar, bu kanunla yürürlükten kaldırılan 6379 sayılı Kanunun 31 nci maddesine dayanılarak çıkarılmış bulunan 7 . 2 . 1958 tarihli ve 4/9968 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle yürürlüğe konulan (Gemi adamlarının sağlık, işe ve ikamet şartlarını gösterir Tüzük) ün aynı konulara ilişkin hükümleri uygulanır.

MADDE 55. — Tasarının 57 nci maddesi 55 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 56. — Tasarının 58 nci maddesi 56 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.